A SALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE 1937 ÉVI MÁJUS HÓ 20-IK ÉS 1937 ÉVI SZEPTEMBER HÓ 23-IK NAPJAIN, SALONTÁN TARTOTT

KÖZGYÜLÉSEINEK

JEGYZŐKÖNYVE

SZERKESZTETTE:
JAKAB VIKTOR
egyházmegyei főjegyző.

A SALONTAI REF. EGYHÁZMEGYE HIVATALOS KIADÁSA.

TIPOGRAFIA WEISZ TINCA

A SALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE
1937 ÉVI MÁJUS HÓ 20-IK NAPJÁN SALONTÁN TARTOTT

KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE

SZERKESZTETTE:
JAKAB VIKTOR
egyházmegyei főjegyző.

A SALONTAI REF. EGYHÁZMEGYE HIVATALOS KIADÁSA.

TIPOGRAFIA WEISZ TINCA

A SALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE
1937 ÉVI MÁJUS HÓ 20-IK NAPJÁN SALONTÁN TARTOTT

KÖZGYŰLÉSÉNEK JEGYZŐKÖNYVE

Jelen voltak: Arday Aladár esperes és Gróf Tisza Kálmán, hivatali korra legidősebb tanácsbiró elnöklete alatt:

1. A tanácsbirói karból: Fogarassy Bálint, Jakab Viktor, Szakáts Dénes, Juhász András, Bokor Sándor, Nagy Zoltán lelkészi, Gróf Tisza Kálmán és Dr. Olosz Lajos világi tanácsbirák.

2. A jegyzői karból: Jakab Viktor lelkészi, Dr. Olosz Lajos világi főjegyző, Czapfalvy József lelkészi aljegyző.

3. Ügyész: Dr. Kapéry Béla.

4. Tanügyi bizottságból: Arday Aladár esperes elnök, Balogh László előadó, Szűcs Antal, Liszkay Kálmán, Czapfalvy József, Wesmás Károly lelkészi, Torday Ferenc, Kilin Sándor tanitói részről.

5. Számvevőszékből: Szűcs Antal előadó, Balogh László, Patay István, Czapfalvy József, Nagy István lelkészi, Dávid Sándor, Péteri Lajos világi részről.

6. Missziói bizottságból: Arday Aladár esperes elnök, Nagy Zoltán előadó, Bokor Sándor, Liszkay Kálmán, Czapfalvy József, Nagy István.

7. Az emei tanács részéről: Szakáts Dénes, Szűcs Antal, Balogh László, Liszkay Kálmán, Wesmás Károly lelkészi, Dr. Kapéry Béla, Szabó Kálmán, Nagy Dezső, Dr. Bernáth Lajos és Pétery Lajos világi tanácsosok.

8. Lelkészek: Fogarassy Bálint ágyai, Patay István anti, Tarnóczi Lajos aradi, Jakab Viktor belényesi, Kocsmár Boldizsár belényessonkolyosi, Liszkay Kálmán belényesujlaki, Igyártó Sándor bélzerindi, Csép Ge gely borosjenői, Kenéz János csermői, Bugyi János erdőgyaraki, Nagy Zoltán kisjenői, Bokor Sándor feketegyarmati, Nánássy Dániel feketetóti, Boros Ferenc gyantai, Wesmás Károly gyoroki, Szakáts Dénes köröstárkányi, Szűcs Antal mezőbajji, Arday Aladár salontai, Balogh László nagyzerindi, Szilágyi Sándor pankotai, Czapfalvy József tenkei, Nagy István vadászi és Juhász András várasfenesi lelkészek.

9. Tanitó-képviselők: Mikó Pál, Kiss Ferenc.

10. Az egyházak világi képviselői: Ágyáról: Hadi Ferenc, Antról: Cs. Kovács József, Aradról: Nagy Dezső, Árpádról: Kiss János, Belényesről: Szabó Kálmán, Belényessonkolyosról: Miklós Péter, Bélzerindről: Lajos Sándor, Erdőgyarakról: Szakács János, Kisjenőről: Kilin Sándor, Feketegyarmatról: Tokai Lajos, Feketetótról: Biró István, Gyantáról: Szabó Lajos, Mezőbajról: Gáll Sándor, Salontáról: Mágori Imre és Csepreghy Imre, Nagyzerindről: Boros Imre, Tamáshidáról: Nagy Lajos, Tenkéről: M. Köteles József, Vadászról: Tömő József.

1. szám. A Salontai református egyházmegye közgyülésének Salontán, 1937 május 20-ik napján, a ref. egyház tanácstermében összegyült tagjai, a XC. zsoltár első versének eléneklésével kezdik meg munkájukat. Ének után Esperes a következő imádságban kéri Isten áldását a közgyülés munkájára:

ESPERES IMÁJA.

Mindenható Istenünk, mennyei édes Atyánk! Magasztaljuk a Te szent nevedet és vallást teszünk arról, hogy Te vagy az egyetlen megmaradó hatalom a mulandó dolgok és életek árnyai közepette. Hirdetjük, — hogy minden, — ami van s ami és aki él ezen a világon, Tőled veszi létét s az ember csakugy, mint a fű és fa csak addig virulhat s az egész teremtett világ csak addig állhat, amig beleárad a Te megtartó erőd s kiterjed felé a Te gondoskodó és áldó atyai kezed.

Hogy mi most itt vagyunk, — hogy őrhelyeinkről anyaszentegyházunk ügyeinek intézésére összejöhettünk, — nem a mi érdemünk, — kegyelmed tartotta meg életünket s vezérelte szent szined előtti találkozóra utainkat S ha munkánkat siker koronázza, — ha határozatainkból világosság, megnyugtatás és gyülekezet formáló erő árad, azzal szintén nem dicsekedhetünk, mert csak a munka, az igyekezet volt a miénk, a siker, az áldás itt is elvitathatatlanul a Tied.

Hálát adunk — édes Atyánk a megtartott életért s azért a kegyelemért, — hogy helyünket anyaszentegyházad e kormányzó testületében ismét elfoglalhattuk. Ha so ainkon át tekintünk, — az öröm hangját, — mely az ilyen ritka találkozások alkalmával a szivünkből kizendülni szokott, — elnyomja a bánatnak s a fájó

gyásznak szomoru akkordja, — mert Valaki, — akit nagyon becsültünk és szerettünk, — nincs közöttünk! Akaratod váratlanul visszahivta a világi vezért, — aki csak nemrég boldogan vállalta és végezte a szolgálatot. A hatalmas test, — megdöbenésünkre, hirtelen összeomlott, — a barátságos arcról s a meleg szemből elszált a lélek fénye és tüze. Hisszük Atyánk, — hogy Nálad letett jutalom várta a hüséges lelket. Mi azonben nagyon szomoruak vagyunk, mert ujra szegényebbek lettünk egy igaz emberrel, egy nagyon meleg szivvel s egy hű szolgálatodban uj életcélt talált testvérrel. Atyánk, csak Te vigasztalhatod meg fájó szivünket s csak Te pótolhatod ki nagy veszteségünket. Kérünk, — adj uj Vezért, — aki éber szemmel, határozott kézzel, — hüséges és felelős lélekkel s mindenekfelett feléd fordult szivvel kormányozza egyházmegyénk hajóját a sokszor örvényes vizeken a fenyegető sziklák és zátonyok között.

Adj egyházunk minden tagjának szivébe hüséget, — kötelességtudást, gyülekezetet formálni és fenntartani tudó lelkületet és áldozatkészséget, hogy ezek által épülhessen az itt ott omladozó, bomladozó falu kálvinista Sion s terjedhessen benne és általa az egész világon a Te dicsőséged.

Különösen szolgáidnak add Atyánk a józanságnak, mértékletességnek, — a szolgálatban való hüségnek s a mindenekben való megbizhatóságnak lelkét, — hogy életük jópéldaadása nevelőerővé lehessen a gyülekezetben, hogy az emberek látván fegyelmezett életüket, — személyük iránt is tiszteletre gerjedjenek, — hogy a Te szolgálatodnak tekintélye és méltósága ujra teljes lehessen a gyülekezetben, — az anyaszentegyházban.

Álldj meg mostani tanácskozásainkban is, — édes Atyánk, — mennyei ajándékokkal. Add, — hogy higgadtsággal, bölcsességgel és szent ügyedért való felelősségérzettel tudjuk meghozni határozatainkat. Add, hogy egy pillanatra se feledjük, hogy azok amikkel itt foglalkozunk, nem az önzés alacsony mértékeivel mérhető világi ügyek, — hanem a Te szent ügyed, — amelynek végzését Te számontartod s amelyért életünk végeztével bennünket egyen egyen számadásra vonsz. Kérünk, — segits olyan munkára, — hogy a nap végeztével nyugodt lelkiismerettel álhassunk meg előtted s otthonainkban hazatérve segits, olyan komoly és hüséges életre, hogy egykor meghallhassuk a Te elismerő és jutalmazószavaidat: „Jól vagyon, jó és hű szolgám, — a kevesen hű voltál, — többre bizlak ezután, menj be a Te Uradnak örömébe". — ÁMEN.

Nagytiszteletü és Méltóságos Egyházmegyei Közgyülés!

Három esztendő alatt, mióta az esperesi széket Isten után a gyülelekezetek presbitériumainak akaratából betölthetem, sok sulyos személyi veszteség érte egyházmegyénket. Ezalkalommal harmadizben kell belevegyitenem a gyász szomoru hangját az elnöki megnyitóba s ugy érzem, hogy ez a szomoru hang most különös erővel rezonál mindnyájunk szivében. Hiszen néhai Fráter Emil, — egyházmegyénknek hosszu időn át világi tanácsbirója, két év óta gondnoka, akinek emlékét őszinte bánattal idézem, különösen közel állott egyházmegyénk minden alkotó tagjának, sőt minden kálvinista magyar testvérünk szivéhez. A vállalt szolgálatokban való hűségével, nemesen előkelő, de mindig barátságos, meleg egyéniségével személye iránt osztatlan tiszteletet és szeretetet ébresztett. Legutóbb még ugy állt előttünk, mint az összhangot, megelégedést, derüt és kedélyt sugárzó élet megtestesült szobra. Ki hitte volna, hogy délceg alakja olyan hirtelen összeomolhat s barátságos arcának és jóságos szemének sugara olyan váratlanul kialudhat. Visszaemlékezem a legutóbbi közgyülésünk után a barátságos otthonában eltöltött kedves órákra, — ki lehet már nála pompásabb, magyarabb házigazda, — visszaemlékezem négyszemközti beszélgetéseinkre, mikor nem egyszer megkapóan tett előttem bizonyságot arról, hogy mennyire szivügyé lett nála egyházának ügye s visszaemlékezem a mult évi vizitációra, mikor a tartomány falvait sorra járta, — milyen jól érezte magát az egyszerü paróchiákon s milyen őszinte érdeklődéssel vett részt a presbitériumok tanácskozásaiban. Megjelenése valóban áldásos volt, nemes uri lénye tiszteletre hangolt s szivének meleg sugárzása szeretetet, jóakaratu komoly lénye bizalmat ébresztett. Milyen kár, — hogy ilyen hamar el kellett neki is menni, — hogy nem láthatjuk többé jellegzetes alakját, nyugodt, rithmikus járását, sugárzó mosolyát s nem halhatjuk kedves barátságos beszédét. . . . Elment vele is egy darab mult, egy töredék történelem, Vele is árvábbak, szegényebbek lettünk. Egyházmegyénk közgyülésének nagy oka van arra, hogy ismét fájdalmasan hajtsa meg a fejét, hogy elmorzsoljon néhány feltörő könnycseppet, hogy némává legyen egy percre, odaadván azt a hálás emlékezésnek, ... s aztán kérje az Istent, hogy vigasztaljon meg minket, pótolja ki nagy veszteségünket, Neki pedig fizessen meg az igaz, hüsuges lelkeknek kijáró mennyei jutalmazással.

Még egy másik, érzékeny személyi veszteségről is meg kell

emlékeznem, mely kiváló egyházmegyei gondnokának Dr. nemes Nagy Sándornak 1937 év május hó 5-én bekövetkezett halálával a testvér nagykárolyi egyházmegyét érte. Kiváló tudású, egyházát és faját nagyon szerető világi vezére volt hit és faj testvéreinek. Mintaképe volt a világi papoknak, aki gondolatait mindig szines köntösbe tudta öltöztetni s frappánsan, ékesen tudta előadni. Hosszu ideig volt tanácsbirója a nagybányai s gondnoka a nagykárolyi egyházmegyének. Eltávozása nagy veszteség egyházi közéletünknek.

Javaslom, hogy a Fráter Emil halálával megüresedett egyházmegyei gondnoki tiszt betöltésére közgyülésünk az esperesi jelentés kapcsán tegye meg az intézkedést, kiváló egyházmegyei gondnokának elvesztése alkalmával pedig őszinte részvétét fejezze ki a nagykárolyi egyháznak.

Kérem egyházmegyénk közgyülését, hogy az elkészült uj vagyonleltárak átvizsgálására adjon felhatalmazást az egyházlátogató küldöttségnek s kötelezze el őket arra is, hogy a hátralékos közalapi járulékokat s a folyó évi egyházmegyei fenntartói járuléknak legalább 50 %-át szedjék be az egyházközségektől.

Ezek után szivesen üdvözlöm a megjelent tanácsbirói és jegyzői kart s az egyházmegyei közgyülésnek jelenlévő lelkészi, tanitói és világi alkotótagjait, egyházmegyénk mai napra összehivott közgyülését elnöktársam, a gondnokhelyettes Ur Őméltósága nevében is megnyitottnak nyilvánitom.

Egyházmegyei közgyülésünk, midőn esperes imájának és megnyitó beszédének jegyzőkönyvbe való iktatását kimondja,

1. Mélységes részvéttel emlékezik meg korán elhunyt

FRÁTER EMILNEK

gondnokának váratlan haláláról, ki rövid hivatali ideje alatt odaadó hüségével, fáradhatatlan buzgóságával, népe és egyháza iránt törhetetlen szeretetével mutatta meg felelőségteljes tisztségére való elhivatottságát. Egyházmegyei gyülésünk emlékezetének egy percnyi, csöndes, magábavaló tekintéssel áldoz, nevét pedig jegyzőkönyvében, hálás kegyelettel megörökiti.

A megüresedett gondnoki állás betöltésére a szavazást elrendeli s annak határidejét f. é. julius első napjában állapitja meg.

2. Igaz részvétét fejezi ki a nagykárolyi testvér egyházmegyének, a felett a nagy veszteség felett, mely őt gond-

nokáuak, NAGY SÁNDOR ügyvédnek, ennek az igaz, hűséges és kiváló szivembernek, minden református ember méltó példaképének a halálában érte. Az örökké való Isten az ő kegyelmével pótolja ezt a nagy veszteséget, hogy anyaszentegyháza igaz és hű szivek vezetése alatt haladjon tovább egy boldog és áldott jövő felé.

3. Az esperesi vizitáció tagjainak meghagyja, hogy a vagyonleltárak kiigazitását minden egyházközségben szigoruan őrizzék ellen s hogy a hátralékos közalapi hátralékot és a folyó évi egyházmegyei közigazgatási járuléknak legalább fele részét, az illetékes egyházközségektől szedjék be.

2. szám. Egyházmegyei közgyülésünk az egyházak megjelent világi képviselőit, bemutatott megbizó leveleik alapján,

az egyházközségek névsorrendje szerint igazolja.

3. szám. Esperes jelenti, hogy Dr. Balogh Ernő, Mészáros Dániel, Rácz Gyula világi tanácsbirák, Szatmáry Sándor emei világi aljegyző, a gyoroki egyház világi képviselője betegség, más irányu elfoglaltság, vagy egyébb akadály miatt nem jelenhettek meg emei közgyülésünkön s hogy a szentleányfalvai egyház lelkésze és világi képviselője se jött el, mert a beküldött presbiteri határozat szerint „az egyház kasszája üres".

Emei közgyülésünk a bejelentett távolmaradásokat általában sajnálattal veszi tudomásul s a szenleányfalvai lelkész és világi képviselő kivételével igazolja. A szentleányfalvai egyházat azonban, mely képviselőit, az egyh. megyei közgyülés határozott utasitására sem küldte el, egyházi főhatóságával szemben tanusitott e tiszteletlen és engedetlen magatartásáért, közgyülésünk 62 | 1936 jkvi sz. határozatának rendelkezése alapján, 200 lei rendbirsággal sujtja s felhivja a presbitériumot, hogy ez összeget 15 nap alatt, az emei penztárba, felelőség terhe mellett, fizesse be. Az előzetes bejelentés nélkül távolmaradottakat mulasztásuknak 30 napon belül való igazolására felhivja.

4. szám. Esperes bemutatja a közgyülés tagjai között előzetesen már szét osztott tárgysorozatot,

melyet közgyülésünk felolvasottnak tekint s a tanácskozás rendjéül elfogad azzal a változással, hogy a 8-ik pontot törli, a 6-ik pont után uj pontként beveszi Juhász And-

rás tanácsbiró eskütételét, a tanácsosok eskütétele pedig a 8-ik pont helyére kerül.

5. szám. Esperes jelenti, hogy a mult gyülésről távolmaradottak közül távolmaradásukat igazolta Mészáros Dániel, világi tanácsbiró és Wesmás Károly gyoroki lelkész.

Nevezettek távolmaradását, emei közgyülésünk, a felhozott indokok alapján igazolja.

6. szám. Néhai Fráter Emil, boldog emlékezetü emei gondnokunk elhunyta alkalmával, egyházmegyénk elnökségénél részvétüket fejezték ki Boros Jenő a nagybányai, Gönczy Sándor a nagykárolyi egyházmegye esperese, Fogarassy Bálint ágyai, Boros Gábor árpádi lelkészek, a kisjenői és vadászi egyházak presbitériumai, Dr. Koszó Jenő és Dr. Ujfalussy Sándor e. ker. világi tanácsbirák s végül Szabó István, geszti ref. lelkész, tb. esperes.

Egyházmegyei közgyülésünk nevezetteknek őszinte részvétükért és együttérzésükért jegyzőkönyvileg fejezi ki hálás köszönetét.

7. szám. Esperes felhivja a legközelebbi általános tisztujitáson tanácsbiróvá választott, de még esküt nem tett Juhász András várasfenesi lelkészt a hivatali eskü letételére.

Esperes felhivására Juhász András lelkészi tanácsbiró a hivatali esküt leteszi, minek megtörténte után emei közgyülésünk, az ő egyházunk érdekében végzendő minden munkájára és életére Istennek az áldását kéri.

8. szám. Esperes felhivja az emei tanács megalakitásakor megválasztott, de még a hivatali esküt le nem tett Liszkay Kálmán, Wesmás Károly, Pétery Lajos, Dr. Bernáth Lajos és Torday Ferenc emei tanácsosokat az eskü letételére.

Nevezett egyházmegyei tanácsosokra és az ő, egyházunk érdekében végzendő minden munkájukra egyházmegyei közgyülésünk — a hivatali eskü bevétele után Istennek áldását kéri.

9. szám. Tárgyaltatott Esperesnek az elnökileg elintézett ügyekről szóló jelentése. (Lásd a mellékletet.)

Egyházmegyei közgyülésünk az elnökileg elintézett ügyekről szóló esperesi jelentést tudomásul veszi s intézkedéseit jóváhagyja és megerősiti a következőkben:

ad. 1, ad. 2, ad. 5, hogy az illető presbitériumok határozatai és a beküldött okmányok alapján Nagy Béla, okle-

veles kántort a salontai ref. egyház önálló orgonista-kántori állásában, — Sajti Károly, okleveles kántor-tanitót a nagyzerindi egyházközség rendes kántortanitói állásában, — és Beke Berta okleveles tanitónőt az 1936—1937 iskola év hátralevő idejére az anti egyházközség ideiglenes tanitói állásában megerősitette.

ad. 3., hogy a körösjánosfalvai egyház presbitériumának, szabály-szerü határozata alapján, engedélyt adott arra, hogy a kántori lakás épitésére kölcsön vett 50.000 Lei alapitványi tőke esedékes részletének visszafizetésére 3.325 Leit, rendkivüli adó képen, osztályba való sorozási kulcs szerint, az egyházi adózókra kivethessen.

ad. 4. hogy a vadászi egyházközség presbitériumának engedélyt adott arra, hogy a presbitérium, a vihar által megrongált templom és torony tető kijavitása céljára, az egyházkerületi nyugdij-intézet pénztárából 17.000 Leit, ideiglenes kölcsön képen felvehessen, a Végrehajtóbizottság által kivánt és a határozatban hozott feltételek mellett.

10. szám. Olvastattak a számvevőszék következő javaslatai :

a.) Megvizsgálta és jóváhagyásra ajánlja Számvevőszékünk a remetea-i (m. remetei) egyház 1933 és 1934 évi magtári számadásait.

Egyházmegyénk közgyülése a remetea-i (m. remetei) egyház beterjesztett 1933 és 1934 évi számadásait jóváhagyja s gordnoknak a számadások telelősége alól a felmentvényt, a szokásos fentartásokkal megadta.

b.) Nem érkeztek be a törvényes határidőben, megvizsgálás céljára a kisházai és seléndi fiók egyházak 1935 évi gondnoki számadásai.

Egyházmegyénk közgyülése ujólag elkötelezi a mulasztásban lévő kisházai és seléndi fiók egyházakat, hogy az 1935 évi gondnoki számadásokat, okmányokkal kellőképpen felszerelve, f. év julius 1-ére a Számvevőszék elnökéhez okvetlenül terjessze fel.

c.) Számvevőszék a ceicai (csékei) 1935 és 1936 évi számadásokat pótlás végett visszaadni javasolja azzal, hogy az ujonnan és kellőképpen felszerelt számadásokat f. év julius 1-ig számvevőszék elnökéhez terjessze be.

Egyházmegyénk közgyülése a ceicai (csékei) 1935 és 1936 évi gondnoki számadásokat visszaadja s kötelezi a presbitériumot, hogy a kifogásolt hiányokat pótolja, a fel-

szerelt számadást legkésőbb 1937 évi Julius hó 1-ére ujabb megvizsgálás céljából a számvevőszék elnökéhez, rendbirság terhe alatt terjessze be.

d.) Megvizsgálta és jóváhagyásra ajánlja Egyházmegyénk Számvevőszéke a következő egyházak 1936 évi gondnoki folyópénztári, alapi, termény és takarékmagtári számadásait.

Ant, Arad, Adea (Ágya), Beiuş (Belényes), Beiuşuilac (Belényesujlak), Ineu (Borosjenő), Şebiş (Borossebes), Cermeu (Csermő), Ghiarac (Erdőgyarak), Chişineu-Criş (Edőhegykisjenő), Iermata-Neagră (Feketegyarmat), Tăut (Feketetót), Ghioroc (Gyorok), Remetea (M. remete), Boiu (Mezőbajj), Salonta (Nagyszalonta), Zerindul Mare (Nagyzerind), Păncota (Pankota), Sănleani (Szentleányfalva), Vânatori (Vadász), Finiş (Várasfenes), Kisnyégerfalva, Sinte, Varsándpél, Sapáriliget, Şimoneşti (Simonyifalva) Béli fiók egyházakét.

Egyházmegyénk közgyülése fentnevezett egyházak 1936 évi gondnoki, alapi, termény és takarékmagtári számadásait jóváhagyja és megerősiti s a gondnoknak e számadások terhe és felelősége alól a felmentvényt a szokásos fentartásokkal megadja.

e.) Beérkeztek, de a Számvevőszékünk illetékes tagjának nagymértékü elfoglaltsága miatt megvizsgálatlanul maradtak a tarcaiai (Köröstárkányi), Tamaşdai, Tincai (Tenkei) Şoncoiuşi (Belényessonkolyosi) és Lutreni (Bélzerindi) egyházak 1936 évi gondnoki, alapi és terménysźámadásai, valamint a şoncuiuşi egyház 1935 évi beterjesztett gondnoki számadásai

Egyházmegyénk közgyülése utasitja egyházmegyénk elnökségét, hogy a tarcaiai (köröstárkányi), tamaşdai, tincai, şuncoiuşi (belényessonkolyosi és lutreni (bélzerindi) egyházak beterjesztett 1936 évi gondnoki és a şoncoiuşi (belényessonkolyosi) 1935 évi számadás megvizsgálásáról sürgősen intézkedjék s annak megtörténtéről felvett jegyzőkönyvet — Esperes utján — az érdekelt egyházakhoz juttassa el.

f.) Számvevőszékünk az Arpaşeli (Árpádi) és Gintai (Gyantai) egyházak 1936 évi gondnoki számadásait, előbbit a mult évi számadások jóváhagyó végzés hiánya, utóbbit az ellennyugták mellőzése miatt visszaadni javasolja.

Egyházmegyénk közgyülése az Arpaşeli és Gintai egyházak 1936 évi gondnoki számadásait pótlás végett vissza-

adja azzal, hogy f. év julius 1-ig azokat kellőképpen felszerelve, ujabb megvizsgálás céljából egyhazmegyénk számvevőszéki elnökéhez okvetlenül terjessze be.

g.) Megvizsgálta és jóváhagyásra ajánlja Számvevőszékünk a Salontai ref. egyházmegyei gyámintézeti, átmeneti és közigazgatási pénztár 1936 évi Jakab Viktor emei pénztárnok által vezetett számadásait.

Egyházmegyénk közgyülése a Salontai emei gyámintézeti, átmeneti és közigazgatási 1636 évi számadást jóváhagyja és megerősiti s ezen számadások felelősége alól a felmentvényt Jakab Viktor emei pénztárosnak — elismerésének kifejezése mellett megadja.

i.) Számvevőszék javaslatára egyházmegyénk közgyülése jóváhagyja a Salontai ref. egyház azon kérését, hogy eddigi 38 cim alatt kezelt alapját a jövőben 5 fő cim alatt kezelhesse és pedig:

1. Egyháztartási alap	45.356	Lei.
2. templom alap	96.655	„
3. szegény alap	70.405	„
4. egyházi épületek fent. alap	58.861	„
5. internátusi alap .	30.000	„
Összesen:	301.277	Lei.

j.) Számvevőszék javaslatára egyhm. közgyülés tudomásul veszi a Tincai ref. egyház „lelkészlak épitési alap“ 16.350 Leit kitevő állagának céljára történt felhasználását s ezen összeget az alapok sorából törölni rendeli.

k.) Számvevőszék javaslatára egyhm. közgyülése határozatilag elkötelezi az egyes egyházakat arra, hogy a jövőben — egyöntetüség céljából — csakis az egyh. kerület által kibocsájtott hivatalos nyugtákat és nyomtatványokat használja s azokat a számvevőszéki elnök által kibocsájtandó uj bélyegtarifa szerint bélyegezze.

l.) Számvevőszékünk javasolja, hogy mivel Lengyel József számvevőszéki tag helye — eltávozás folytán megüresedett, azt egyházmegyénk közgyülése töltse be s ezen állásra Szilágyi Sándor păncotai lelkészt ajánlja.

Egyházmegyénk közgyülése Lengyel József számvevőszéki tag távozását sajnálattal tudomásul veszi s helyébe: Szilágyi Sándor păncotai lelkészt bizalommal megválasztja.

11. szám. Balogh László tanügyi előadó beterjeszti a Tan-

ügyi Bizottság által 1937 május havának 19-ik napján letárgyalt és elfogadott tanügyi jelentést.

Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés!

Arról a munkáról adunk most számot, amelyet a mi tanitóink félév leforgása alatt végeztek. Az ő munkájuk nem volt hiábavaló fáradozás, mert szebbnél-szebb eredmények azok, amikről — egyes helyeken — látogatóink meggyőződtek. Komoly értékes munka folyik mindenütt. Magyarságunk szempontjából azanban szomoruan kell megállapitani, hogy számra nézve évről-évre fogyunk. Iskoláinkba járó tanköteles tanulóink száma mind kevesebb és kevesebb lesz. Nagymértékben apad a felsőbb, az iparos és a tanonc iskolákba járók száma is, mely jelenségek sorvadásunkról és hanyatlásunkról bészélnek. Az okok egyrészt az egyke rendszerben másrészt a beiskoláztatási rendeletekben keresendők. Ezekkel szemben minden erőnkkel, tudásunkkal és megalkuvást nem ismerő akaratunkkal kell szembe helyezkednünk, illetőleg küzdenünk, ha nem akarunk számban s kulturában egészen megsemmisülni.

Ezek után van szerencsém az 936—37 évi jentést a következőkben megtenni:

I. Ügyvezetés. 1. Református tanköteleseink száma 7—14 éves korig (2350 fiu és 2226 leány) 4576. Református felekezeti iskolába jár (1102 fiu és 1055 leány) 2157. A református tankötelesek száma a multévihez hasonlitva 271-el, ami iskolánkba járók száma pedig 58-al apadt. Románnyelvü állami iskolába (899 fiu és 747 leány) 1646, magyarnyelvü elemi iskolába (197 fiu és 241 leány) 438, más jellegü, nem református, de magyarnyelvü iskolába (31 fiu és 2 ' leány) 53 iratkozott be. Mig a románnyelvü állami elemi iskolások száma a multévihez viszonyitva 586 al növekedett meg, addig a magyarnyelvü állami elemibe járók száma 556-al apadt. Másnyelvü elemi iskolába jár 16 (apadás 13), felsőbb magyarnyelvü iskolába 53 (apadás 27), fesőbb románnyelvü iskolába 57 (apadás 78) iparos, tanonc és egyéb iskolába jár 111 (apadás 139). Iskolába nem jár 257 (növekedés 9), iskolánkba más vallásu jár 43 (növekedés 9).

2. A viszgálatok alkalmával jelen voltak 2645-en. Igazolatlanul mulasztott 43 gyermek 43 ' napot. A mulasztásokkal szemben a törvényes intézkedéseket mindenütt megtették és az eredmény — Chişineu-Criş kivételével, ahol az adóhivatal gem hajtja be a büntetést — általában megfelető volt Arpaşelen, Tărcaian törvényes

intézkedésre nem volt szükség. A látogatás napjáig iskoláinkból 36 növendék maradt ki, vagy iratott át az állami iskolákba. Az átiratás indoka Uilac de Beiuşon „románul jól tanuljon meg", Ghiorocon névelemzés s az, hogy az anya román s Păncotan ugyanaz. Vânătorion a szülők azért vették ki és vitték az állami iskolába gyermeküket, mert a tánciskolába járás eltiltatott. Betegség, vagy elköltözés miatt kimaradtak Ghiorocon 1, Salontán 17, Zerinden 9, Păncotán 2, Finişen 1. A gyermekek beiratásánál a nyilatkozat átvételét 2—2 esetben tagadta meg az állami igazgató tanító: anya román s névelemzés alapján. Ezen esetek nem jelentettek be az illetékes egyházi főhatóságnak. Szükséges volna, hogy az ilyen esetek minden alkalommal és a legsürgősebben hozassanak tudomására az illetékeseknek.

3 Az épületek külseje a legnagyobb részt jókarban van. Păncotán megfelelő, Ghiorocon javitás alatt, Zerinden két terem ujjáépitésre, egy pedig nagyobb mérvü javitásra szorul. Finiş két tanerős iskolát épitett a maga erejéből. Követésre méltó példa az épitéstől vonakodók számára. Adea két tanterme, Iarmata-Neagră és Chişineu-Criş 2—2 tanterme nem felel meg a beirt növendékek számának. Chişineu Criş mindent megtett már, hogy a református gyermekek számára biztositsa a harmadik tantermet is, azonban autorizácios kérése elintézetlenül fekszik a miniszteriumban. Kötelező világitás kb. a tantermek felének van meg. Vannak jobbról, balról, sőt minden oldalról megvilágitott tantermek is. Az ablakok nyilása Adean nem üti meg a kivánt méretet. Tămaşdan a tanterem alacsonysága miatt sötét. A padlózat mindenütt deszkából, vagy fából van és meglehetős jókarban, kivéve Zerindet, ahol már sok helyen kikorhadt. Olajozás rendben. Ablakok jól zárnak. A falak fehérek és tiszták. Fedett folyosó, előszoba, vagy tornác — Vânători egy tantermének kivételével — mindenütt van.

4. Az udvarok megfelelők, tiszták s részben, vagy egészen be vannak fásitva. Fák napja az egyházkerület határozata szerint lett megtartva.

5. A fütőtestek jókarban vannak. Fát a tantermek fütéséhez Negrun a szülők, Tărcaian a gyerekek, Finişen az uradalom s a többi helyeken az egyházak adnak. A fa beszállitásáról idejében gondoskodnak az egyházközségek, csak Negrun nem, hol a gyermekek hordják azt össze és pedig naponkét. A szellőztetés általában véve jó.

6. Az iskolák udvarán 34 helyen jó vizü kut van. Beiuşon, Ghiorokon és Zerinden ártézi vizet isznak a növendékek. Iskoláink-

nál nincs hiány fedett, csapos, bádog ivó kannákban, tiszta ivó edényekben és a vizhordáshoz szükséges fedett kannákban. Egyedül Negrun hiányzik a vizhordáshoz előirt kanna.

7. A kötelező butorzatok meg és jó karban vannak Anton, Arpaşelen, Luntrenin, Ghiorocon, Chişineu-Crişen, Tincan és Finişen. A meglévők jókarban vannak Adeán, Beiuşon, Negrun, Uilac de Beiuşon, Iarmat Neagrăn, Tárcaian (csak régiek) Boiun, Salontán, Păncotán, Tămaşdan és Vânătorion. Hiányzanak Adean a fogasok, Beiuşon szemét és fás láda, Negrun egy tábla, egy szekrény, muzeum, szemétláda s természetrajzi szertár. Uilac de Beiuşon nincs megfelelő tábla, hiányzik egy szekrény, muzeum, előirásszerinti zászló, a fogas, a szemét és fás láda. Iarmata Neagrăn fogas, Ghiorocon fás láda, Boiun egy tábla, egy szekrény, fogasok, Salontan szemét és fás láda, Zerinden megfelelő padok, Păncotan emelvény, egy tábla, fogasok, muzeum, kétüléses minusz distenciás padok, Tămasdan emelvény, megfelelő tábla, szekrény, muzeum, fogasok, Vânătorion két üléses minusz distanciás padok, muzeum, fogasok.

8. Tanfelszerelések meg és jókarban vannak Anton, Arpaşelen, Finişen. Hiányzanak: Adean szögmérő, fizikai s természetrajzi szertár, Beiuşon fizikai s természetrajzi szertár, méter mérleg, Negrun fizikai felszerelések, Uilac de Beiuşon megfelelő számológép, literes, egy kg. suly, nagy körző, szögmérő, Afrika, Délamerika térképe, fizikai s természetrajzi szertár, Lutrenin mértani testek, fizikai s természetrajzi szertár, muzeum, Chişineu-Crişen részben hiányzanak a fizikai s természetrajzi és kémiai szertárból, Iarmata-Neagrăn fiizikai és természetrajzi szertár, Ghiorocon fizikai és természetrajzi szertár, Tárcaian természetrajzi szertár, mértani testek, Boiun egy drb. teljes biblia, méter mérték, mértani testek körző, vonalzó, szögmérő, fizikai szertár, egy drb. kg. és dkg.-os suly, Salontán lit., deciliter, sulymértékek, szögmérő, körző, hőmérő, mágnesrud, viszintező, künlönféle ásványok és növények feldolgozását mutató képek, Zerinden bronz, homokkő, lignit, nyerspetroleum, petróleum kátrány, dugványozás, oltás, len, kender feldolgozás, selyem, műselyem, papirgyártás és gyapju feldolgozást mutató képek, Păncotán sulymérték s fizikai szerek a hő okozta jelenség bemutatásához, Tămaşdán lit., dl., kg., dkg., szögmérő, vászonra huzott térképek, csiga, mérleg, visszintező, nagyitó lencse, mágnespatkó, villanycsengő, Tincán selyem, műselyem, papirgyártás, gyapju

feldolgozáshoz szemléltető képek, Vânătorion mértani testek, térképek, fizikai és természetrajzi szertár.

9. A gyerekek munkáját a szertár kiegészitésére Ghioroc és Vânători nem használja fel. A butorzat és a tanfelszerelés karbantartása kifogástalan. Leltár mindenütt van.

10. A M. O. T.-ban előirt könyvek megvannak, pontosan vezettetnek s a rendeletek betartatnak. Orvosi látogatási könyv Ghiorocon és Păncotán hiányzik.

11. kötelező iratokból hiányzanak: Adean autorizáció (kérvényezés alatt), de az iskola a régi jog alapján zavartalanul működik tovább. Uilac de Beiuşnak nyilvánossági jog nélküli az autorizációja s egyik tanerőjének elintézetlen az autorizációs kérelme. Chişineu-Crişnek autorizációs kérvénye a minisztériumban várja az elintézést és Iarmata Neagrăn szintén. Ghiorocnak az autorizációja kérelmezés alatt van. Nincs iskolai rendtartási könyve. Zerind régi jog alapján működő iskolának autorizációs kérelme, ugyszintén Tămaşdának elintézetlen. Ez utóbbinál az „Act de angajament"-ek nincsenek záradékolva. Vânătorion az egyház autorizációs kérése és egy tanerőjének még nem nyert elintézést.

12. A gyermekek tankönyvekkel és taneszközökkel el vannak látva. Az egyházkerület által kiadott, vagy előirottak használtatnak mindenüt. Ahol a szükség ugy kivánta, a gyerekek tankönyvekkel és tanszerekkel való ellátásáról gondoskodtak. Salontán a szegénytanulók ingyen könyvet kaptak az egyháztól. Napközi otthon sehol sincs; ellenben Salontán szegénykonyhát állitottak fel, hol a szegény gyerekek étkezhettek. Ennek a konyhának a költségeit gyüjtés utján fedezte az egyház. Ghiorocon egy gyereket a tanitónő részeltetett ozsonnában. Tărcaian állami ovoda működik, ahol a gyerekekre szüleik távollétében felügyelnek. »Mosdó helyiség egyetlen helyen sincsen. Mosdó is csak Chişineu-Crişen van. Jó volna a mosdó helyiségről, vagy legalább is mosdóról mindenüt gondoskodni.

13. Az igazgatói teendőket 16 férfi s 3 nő látja el csaknem mindenütt dijmentesen. A tanitók társadalmi viselkedése méltó állásukhoz. Közülök Nagy Péter (Adea) és Nagy Sándor (Vânători) szövetkezeti könyvelők, ami hivatásuk ellátásában nem akadályozza őket. Az egyházkerület által megállapitott minimumot, beleértve a kórpótlékot is, nem kapják meg tanitóink Arpaşelen, aminek az oka a pénz fizetésnek gabona fizetésre való átváltoztatásában és a gabona árak csökkenésében kereshető; továbbá Nagrun, Tărcaian, Boiun, Zerinden (két tanerő), Tămasdán. Vânători egy tanitója nem

élvezi jogosan megillető fizitését. A fizetés hátralékok összege Boiun két tanitónál 1936 és 1937 évekről 25288 Lei, aminek az oka az adó tartozások be nem hajtása.

A belmissziói munkák a tanerők odaadó küzreműködésével sikeresen folynak. Negrun a lévita-tanitó önállóan vezeti azokat. Tanitóink az istentiszteleteken rendesen megjelennek s urvacsorával élnek. Egymás között jó viszonyban vannak ; de megfelelő a viszony a tanitók és egyháztagok között is. Közmüvelődési téren kifejtett munkásságról Iarmata-Neagrăn és Tincán nincs emlités téve. Tămaşdán a hatóság akadályozza azt. Tanitó gyüléseken a Negrui, Ghioroci és Păncotai tanerők nem vettek részt, valószinüleg a közlekedés nehézségei miatt. Egyházi tiszteletbeli tisztsége van mintegy 16 tanitónak. Ez a szám azonban csak hozzávetőleges, mert a jegyzőkönyvek hiányos adataiból a valóságot biztosan megállapitani nem lehet. Az egyházkerületi nyugdijintézetnek három 100 %-os és egy 50 %-os tagja van.

14. Az utolsó egyházlátogatás és az azóta felvett állami látogatások alkalmával jegyzőkönyvezett hiányok ott, ahol voltak (Ghioroc, Uilac de Beiuş) vagy egészen, vagy a lehetőséghez képest pótoltattak. A dékán urak által felvet jegyzőkönyvek azt mutatják, hogy a tanitói kar tudja kötelességét. Szakszerü tanácsokra csak egy esetben volt szükség. A tantestületnek sem volt — egyetlen-egy helyen sem — jegyzőkönyvezni való kivánsága. A jegyzőkönyvekben foglaltakat tantestületünk tagjai mindenütt tudomásul vették.

II. A kántor. A kántori teendőket négy helyen lelkész, egy helyen lévita-tanitó, 16 tanitó, 3 tanitónő, 1 (egy) előkönyörgő, 3 önálló kántor végzi. Vannak azonban olyan helyek is, ahól az egyháztagok kéretnek fel ezen teendők ellátására. Enekkart — sajnos — csak 14 helyen vezetnek. Férfi énekkart Adean (20), Anton (24), Beiuşon, Uilac de Beiuşon (24), Chişineu-Crişen (27), Iarmata-Neagrăn (30), Salontán (uj 25 tagu, Zerinden (26), Tincán és Finişen. Női énnkkar működik Zerinden (18). Vegyeskar Boiun (ha működhetik 34 tagu), Tămaşdán (alkalmi az énekkar) és Finişen. Gyermek énekkar Arpaşelen, Păncotán es Zerinden van. Az énekkarok megfelelő jó eredménnyel működnek s a beiuşi a Satmáron rendezett dalárda versenyen I-a, dijat nyert. Erre a sikerre kell, hogy minden dalárda vezető telfigyeljen és fokozottabb mértékben lásson hozzá dalárdájának fejlesztéséhez, hogy igy az egyes dalárdák egymással nemes versenyre kelve, sikereikkel örömet és dicsőséget szerezzenek mindnyájunknak. Aradról és Gintáról, ahol önálló kán-

torok működnek, csodálatosképpen nincs jelentés téve. Feltételezhető azonban, hogyha a jelentésben nem is, de a valóságban ezeken a helyeken is van és működik dalárda. Hogy pedig a dalárda mindenütt fellendüljön, kivánatos volna minden iskolát harmóniummal ellátni, mert ezzel, mig egyrészt az énektanitóknak a munkáját könnyiti meg, másrészt az éneklők hallását is biztos irányba fejleszthetnénk.

Külön kántori fizetés van: Adean (2100 Lei), Anton (2400 Lei), Beiuşon (6300 Lei), Uilac de Beiuşon (3000 Lei), Ghiaracon (7100 Lei), Ghiorocon (4530 Lei), Tarcaian (1500 Lei), Finişen (6000 Lei) és Tincán (4800 Lei és 6 hold agrár föld). Több helyen a javadalomba van betudva. Szórványosan egyháztagjaink közül is vannak kántoraink, akik több-kevesebb fizetést is élveznek szolgálatukért. Mint látható, nagyon kevés egyház akarja megérteni annak a munkának a horderejét, amit énekvezéreink érettünk s az utódokért tesznek s ez az oka annak, hogy alig pár helyen dijazzák a kántorok munkásságát.

III. Az állami iskolákban vallásoktatást, lelkész, hitoktató, helyettes vagy segédlelkészek végzik Anton, Aradon, Arpaşelen, Beiuşon, Uileac de Beiuşon, Ineun, Şebişen, Cermeiun, Ghiaracon, Cigid-en, Tăuton, Gintán, Ghiorocon, Ceican, Boiun, Salontán, Păncotán, Sânleanin, Tămaşdán, Tincán, Vânătorion és Finişen. Tanitók és tanitónők végzik Adeán, Aradon, Negrun (lévita-tanitó), Ioanişen, Chişineu-Crişen, Cheşeán (előkönyörgő), Tărcaian és Zerinden. A vallástani órákat Adeán és Anton nem látogatják rendesen. Az iskolába járás érdekében tett lépéseknek semmi eredménye sem volt. Hitoktatói fizetést az egyenesen erre a célra alkalmazottakon kivül más nem kap. Az egyházi ének és imádságot a növendékek nem hadarják s az anyagot mindenütt elvégezték. A tanitás Aradon hitoktató-lelkész betegsége mtatt 4 hétnél is tovább szünetelt. Aradon amikor imádkoznak a tanulók egyes iskolákban nem a mi szokásaink szerint kulcsolják össze kezeiket. A bibliai helyek kikeresésére is több gondot kellene forditani. Hirsch Iózsef kántor kéri, hogy óráit a város belterületeire osszák be, hogy kántori teendőiben ne legyen akadályozva. Arpaşelen az I—IV osztályba járó állami iskolai tanulók részére heti 2 óra helyett 4 óra volna kérelmezendő az illetékesek által.

IV. A tanitók mindenütt megfelelő oklevél alapján működnek. Románnyelvü vizsgája — kivéve a magasabb koruakat és az az alól felmentetteket — mindenik tanitónak megvan. Tanitásuk ered-

ménye megfelelő. Iskoláink református jellege kidomborodik. Ha a jelentésekben a torna és játék nincs is mindenütt felemlitve, óraközökben mindenütt van. Tanulóink minden tekintetben rendesek és fegyelmezettek. A hetességet mindenütt gyakorlatba hozták. Fegyelmi esetek csak Chişineu-Crişen voltak, ahol a vétkes felett a gyermekekből választott birróság itélkezett. Az előző jegyzőkönyveknek mindenütt megvolt a maga hatása. A látogatók szakszerü tanácsára, a tanitók kérésének jegyzőkönyvbe való bevételére, a jegyzőkönyv tartalmának a tanitókkal való közlésére vonatkozólag a rendelkezések kivétel nélkül minden helyen betartattak.

Ez évi dékáni vizitációt a lelkész és tanitó dékán urak végezték. Mindenütt mindent számbavettek. Megallapitották, hogy Anton és Vânătorion évközben — mivel a fi tanitók katonai szolgálatra vonultak be — helyettesités történt. I—VII. oszt. csak nagyon kevés helyen van beállitva.

Ezek után tanügyi bizottságunk a hiányok és mulasztások megszüntetésére a következő javaslatot terjeszti elő.

Ant. Az állami iskolásoknak a vallástani órákra rendszeresebben járása érdekében a szükséges eljárások megteendők.

Adea. Egyházközség utasittatik, hogy tantermeit nagyobb ablakokkal lássa el és amennyiben módját ejtheti — tekintettel a beiskolázatlanok nagy számára, — uj tanterem felállitásáról gondoskodjék.

Arad. Hitoktatók utasittatnak, hogy az imádkozásnál szokásainkkal ellenkező külsőségeket minélelőbb kiköszörüljék. Hirsch József kántor kérelme — vallástani óráinak más beosztása iránt — a presbitérium figyelmébe ajánltatik.

Arpaşel. Utasittatik, hogy az I—VII osztályba járó állami iskolás növendékek részére az állami iskola igazgató tanitójánál — heti 2 óra helyett — 4 órát igyekezzék kieszközölni.

Iarmata-Neagră. Tekintettel a tanulók magas létszámára, ujólag felhivatik, hogy a harmadik tanerőt — ha annak nagyobb akadálya nincsen — állitsa be.

Ghioroc. Orvosi látogatási könyv beszerzendő.

Negru. Presbiterium felhivatik arra, hogy az iskola fáját idejében szerezze be és ne a gyerekekkel hordassa össze. Vizhordáshoz szükséges fedett kannáról gondoskodjék. A tanitói fizetést az egyházkerület által előirt módon állapitsa meg.

Tărcaia. Presbiteriuma utasittatik, hogy az iskola fájának behordását ne a gyerekekkel végeztesse.

Boiu. Elkötelezteti k az egyházkerületi megállapitás szerint ta-

nitói fizetések megadására és a hátralékos 25.288 Lei tanitói fizetésnek a legrövidebb idő alatt való kifizetésére.

Zerind. Két iskolájának ujjáépitésére, a harmadiknak átjavitására, a tanitói fizetések kórpótlékkali beállitására szigoruan elkötelezteti.

Păncota. Orvosi látogatási és elemi iskolai rendtartási könyv beszerzésére utasittatik.

Tămaşda. Presbiterium felhivatik, hogy vagy tantermének magaságát emelje fel, vagy pedig az ablakok megnagyobbitásáról gondoskodjék. Tanitói rendes fizetés és kórpótlék megadására kötelezteti. Az Act de angajament záradékolandó.

Vânători. Mindkét tanterme javitandó és az egyik fedett tornáccal is ellátandó. A tövényes tanitói fizetés és kórpótlék megadására elkötelezteti.

Az összes iskolát fenntartó egyházaink — Ant, Arpaşel, Luntreni, Ghiarac, Chişineu-Criş, Tinca és Finiş kivételével a kötelező butorok, továbbá (Ant, Arpaşel, Finiş kivételével) a kötelező tanfelszereléseknek — melyek a dékáni látogatásról felvett legyzőkönyvekben vannak feltüntetve — fokozatos beszerzésére elkötelezteti.

Egyházmegyénk közgyülése tanügyi bizottságnak jelentését tudomásul veszi.

1. Elismerését fejezi ki a hű munkásoknak és azoknak az egyházaknak, amelyek jóakarattal támogatták a lelkész és tanitó iskolafejlesztési és egyházépitő munkáját

2. A tanitói és kántori fizetések pontos kiszolgáltatására és legalább is az egyházkerület által megállapitott fizetés megadására a presbiteriumokat elkötelezi.

3. A hiányok megszüntetésére vonatkozó összes javaslatokat határozati erőre emeli és azok ellenőrzésével az évvégi vizitáció tagjait bizza meg.

12. szám. Nagy Zoltán missziói előadó beterjeszti a salontai egyházmegyében 1936 év folyamán végzett belmissziói munkáról szóló előadói jelentését.

Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés!

Nem szükséges azt nagyon hangsulyozni, hogy a belmissziói ügy ma egészen egyértelmü sőt egyértékü az egyházépités munkájával. Létünk ügye ez, amelyre, mint fentartó életalapra törekszik hivatalos egyházunk is egészen átépitkezni és isteni sugaliatra a

belmissziói irányelvek szerint berendezkedni. Ugy hogy hamarosan eljön az idő, amikor a belmissziói, mint ilyen, egyházfenntartó fundamentummá izmosodik s egyházi életünk szellemi sőt anyagi tartó pillérei ebből a fundamentumból fognak kinőni s akkor majd beteljesül az a jóslat is, hogy nem lesz szükség külön belmisszióra.

Ez a hitem, ez az óhajtásom és én ezen a hiten keresztül szeretném nézni és meg is látni már azokat a pilléreket, amelyeknek teherbiró képessége egyik másik gyülekezetünkben letagadhatatlanul elérte azt a fokot, amelyre, mint egyházfenntartó tényezőre támaszkodni lehet.

Legyen szabad eme szempontok szerint a lehető legrövidebben vázolni az egyes gyülekezetek helyzetét, még pedig aképen, hogy a mindnyájunk által ismert belmissziói munka-sablont nem fogom ismételten előadni minden gyülekezetnél, hiszen tudjuk, hogy az uj belmissziói jelentő iv nyolc csoportba osztja az egyházépitő munkát s minden gyülekezetre kötelező hatályal elrendelte ezeknek a munkáknak megindítását.

Eszerint az uj belmissziói nyomtatvány jelentést kér a vasárnapi iskoláról, az Ifj. Ker. Egyesületről, a Leányszövetségről, a Nőszövetségről, a Férfiszövetségről, az Énekkarról, Iratterjesztésről és a Családgondozásról. Vagyis közelebbbről az egyes belmissziói szervek keretein belül jelentést kell tenni a szervezeti, a lelki, a szociális és anyagi ügyekről.

Érdekes lenne most mind a 32 jelentést alaposan áttanulmányozni de miután a Belmissziói Bizottság a részletkérdésekkel is foglalkozott, most csak a főbb eredményeket, vagy hiányokat bátorkodom megállapitani a következőkben:

Anton ténylegesen folyik a szövetségek munkája annyiban is, hogy ugy a Nőszövetségben, mint a Férfiszövetségben, valamint a Leányszövetségben megtartják a heti összejöveteleket. S ami mégis akadályozza az intenzivebb munkálkodást, az a gyülekezeti szabadság korlátozása. **Aradon** a belmissziói munka minden ágában van sőt a Református Otthon létesitésével nagyobb haladást és nagyobb élénkséget találtunk. A cseléd lányokról a Lidia-kör utján igyekeznek gondoskodni. A Nőszövetség évi 112.000 Leies bevétele már igyazolja, hogy egyes belmissziói ágak valóságos egyházfenntartási szerepet töltenek be. A sajtótermékek évi összege 25.000 Lei volt.

Ágyán minden egyházépitő munka folyik, azonban az ifjuságot a bálózás, a leányokat a korai férjhezmenés vonja ki az egyházépités légköréből A jelentés szerint felhivandó a leánytanitónő,

hogy a leányoknak lelki munkához szoktatása tekintetében nagyobb buzgóságot tejtsen ki. Irat 6 ezer lei értékü fogyott el.

Árpádon az érdemes munkát a hátóság gyakori beavatkozása akadályozza. Ötezer lei értékü irat fogyott el.

Belényesben is a kis létszám és speciális szociális viszonyok miatt nehéz a munka, mégis 7.000 Lei áru iratot fogyasztott a gyülekezet. **Belényessonkolyoson** a férfiak nem akarnak összejönni, hogy meginditsák a Férfiszövetségi munkát s bizony Énekkar sem működik az egyébként énekelni szerető gyülekezetben. Ugyanigy nem lehet **Belényesujlakon** sem férfiszövetségi munkát végezni, sőt itt a többi munkákat is akadályozza a hatóságok beavatkozása. **Bélzeridnről** külön csak a vasárnapi iskola és Nőszövetség működése van bejelentve, a többi keretek megalakitásáról nem történik emlités. Ugyanigy **Borosjenőben** is a vas. iskola és a Nőszövetség végez eredményesebb munkát, az utóbbi 22 000 Lei évi forgalommal. A Férfiszövetség is megalakult és az Enekkar hetenként kétszer szokott gyakorló órákat végezni. Az iratterjesztés 2.300 Leit mutat ki. **Borossebesen** a vasárnapi iskola élénk munkája mellett a Nőszövetség végezett élénkebb munkát és bár a tagok fogynak, mindamellett a 23.000 leies évi bevételével ma is igen jelentős egyházépitő szerv. Az ifjusági munka még nem mutat fel eredményeket, mig az Énekkar csak adhoc működik. A Férfiszövetség is tart két hetenként összejöveteleket. Az iratterjesztés forgalma 2.300 Leit mutat. **Csermőn** a kis létszám miatt nincs ifjusági munka. A Nőszövetség és Férfiszövetség működését gyöngiti a jelentés szerint az erősebb öntudatu kathólikus egyház aktivitása. Énekkar nincs. Iratterjesztés 2.500 Leit produkált. Intenzivebb családgondozást jelez a 14 pásztori látogatás. **Erdőgyarakon** a vasárnapi iskolán és a 9.000 Leies büdzsével dolgozó Nőszövetségen kivül van még egy ideiglenes jellegü Vegyeskar. Elfogyott 2.000 Lei értékü vall. irat. Lelkész 10 családot látogatott meg. **Feketegyarmaton** az összes egyházépitő munkák keretei meg vannak, csupán a Férfiszövetség működik a szervezett férfi Dalárda égisze alatt. Több, mint 4.000 Lei áru irat fogyott el. Itt is nagy akadály a hatósági beavatkozás. **Feketetóton** a nyári hónapokban is folytatódik a vasárnapi iskolai munka még pedig bibliai iskola néven, a lelkészi hivatalban. A többi egyesületek is működnek, de a kis létszám miatt együttesen és közös programmal, de egész éven át. A Nőszövetségnek 3.000 Lei bevétele volt. Az iratterjesztés 3 305 Lei forgalmat mutat fel Családgondozása 109 egyháztag meglátogatásával elsőhelyen áll. **Gyan-**

tán ugy látszik állandósultak a régebbi belmissziói megmozdulások, ámbár a Nőszövetség 3706 Leies bevétele és az iratterjesztés 2327 Leies produkciója sajnálatos gazdasági gyöngülésre mutat. Az Énekkar kántori lakás épitését végzi, amely folyamatban van. **Gyorokon** a katasztrófális elnéptelenedés miatt alig lehet valami pozitiv eredményt felmutatni, bárha a vasárnapi iskola mellett a többi kereteket is próbálkoznak fenntartani. **Kisjenő** két vasárnapi iskolájában szervezett élet folyik 10 hónapon át, tisztikarral, naplóvezetéssel, könyvtárral. A fiumunkába a premilitáris kiképzés alatt lévő ifjakat is bevonták. A Nőszövetség 100 tagjával, aktiv tisztikarával, könyvvezetésével és közel 13.000 Lei bevételével, dus magtárával szép szociális munkát végzett az egész éven át folyó lelki munka mellett. A férfiszövetség kulturházat és 600 kötetes könyvtárat tart fenn. Az autonom énekkar betársulása által most nagy sulyt nyert. A lapkiadványokkal együtt közel 25.000 Lei az iratterjesztési forgalom. Lelkész a hetenkénti házi istentiszteleten kivül 30 látogatást végzett. **Kisnyégerfalván** csak a Férfiszövetségi munka nem indult még meg. **Körösjánosfalvai** fiókegyházban egyik belmissziói munkaágban sem folyik a munka vagy legalább is minden munka a gyermekek hittantanitásában merül ki. *Ide kellene sürgösen ingyenes és érdekes missziói iratokat küldeni az állami iskolába*, ahol lassanként kihül az ifju szivekből az egyházunk iránti szeretet. **Köröstárkányban** igen jóakaratu tevékenykedés folyik. Kár hogy nincs a lelkésznek egy olyan alkalmas munkatársa, aki az énekkart is megszervezné. **Magyarcsékén** a csekély létszám miatt nem lehet megalakitani a belmissziói szerveket s igy csak a vasárnapi iskola és a Nőszövetség végez érdemes munkát. Az iratterjesztési forgalom 1.000 Leien felül van. Lelkész évenként minden családot 4-szer is meglátogat. **Magyarremetén** a vasárnapi iskola, Nőszövetség és Énekkar fejt ki élénk tevékenységet, a többi szerveknek Remete ugylátszik nem alkalmas talaj Az iratterjesztésből 5700 Lei forgalmat csináltak s lelkész 30 alapos látogatási munkát végzett a hivek között. **Mezőbajjon** minden belmissziói szerv megalakult s működik is főleg a vasárnapi iskola és Nőszövetség. Iratterjesztési forgalom 2000 Lei A munkát a csendőrség tervszerüen akadályozza. **Szalonta** 320 növendéke között 11 csoportban az osztálytanitók végzik a vas. isk. munkát akadály nélkül. *Az Ifjus. Ker Egylet mint ilyen nem működött de van Leányegylet kényelmes otthonnal.* A Nőszövetség 62.000 Lei bevétele azt mutatja, hogy Szalonta nagyszerü talaja a belmissziói munkának. *A férfiszövetség szegény-*

segélyezése, nemkülömben 48.000 Leies bevétele itt is bizonyitja, hogy a belmissziói szervek komoly egyházfenntartási tényezőknek kell lenniök. **Nagyzerénden** minden belmissziói szerv törekszik hivatását betölteni s a sulyos gazdasági akadályok dacára is a Vasárnapi iskolában, Nőszövetségben és Énekkarban szép munka folyik. Hatezer Lei áru irat fogyott el s lelkész 33 látogatást végzett. **Pankotán** a Férfiszövetség és Énekkar kivételével minden munka megindult s a 13.000 Leies Nőszövetségi büdzsé azt mutatja, hogy egyik legéletképesebb kis gyülekezetünk a hegyaljai Pankota. **Szentleányfalván** a vasárnapi iskolai munka mellett már lett volna egy kis nőszövetségi megindulás is, sőt az Énekkar megszervezéséről is szó volt, azonban részben a csendőrség, részben pedig, miután a csendőrség konfiskálta az iratokat és a *Tribunál-hoz felterjesztette, ott tiltották be az összes belmissziói szervek működését.* **Tamáshidáról** a vasárnapi iskola és a nőszövetségi munkán kivül egyébb munkáról nem kaptunk értesitést. **Tenkén** állandóan folyik a munka a belmissziói tevékenység életképessététele céljából, azonban a jelentés maga sincs megelégedve a hivek s főleg a fiatalság érdeklődésével és kitartásával. Mindamellett a Nőszövetség valósággal a gyülekezet éltető lelke lett s közel 42.000 Leies bevételével az elsők között áll. Az áprilisi tenkei leánykonferencia is szép teljesitmény volt s azt mutatja, hogy Tenkén csak kitartó odaadás és imádkozás kell és megjön a lelkesedés is. Elismerésre méltó a 8840 Leies iratterjesztési forgalom is. Lelkész 47 látogatást végzett. *A férfiak az iparos olvasókörben és a gazdakörben találkoznak egymással,* de a gazdák és iparosok között erős antagonizmus uralkodik. A vasárnapi iskolai munkát a tantestület tagjaival együtt, közös testvéries megegyezéssel kellene végezni s az apró hiveket céltudatosabb irányitással az egyházi életre nevelni. **Vadászon** ugyszólván minden belmissziói szerv 1936-ban alakult meg s a vasárnapi iskolai munka mellett a Nőszövetség és Énekkar tud is már valami eredményt felmutatni. Egyelőre azonban a gyülekezetet pusztitó bünös hagyományok még olyan akadályok, amelyeket csak a legodaadóbb imádkozással és példaadó élettel és kitartással lehet az ifju lelkésznek elháritani. A 10 420 Leies iratterjesztési forgalom és a 93 pásztori látogatás sok eredményre jogosit. **Várasfenesen** a vasárnapi iskola, Nőszövetség és az Énekkar eredményes munkájában összpontosul az egyházépitő belmissziói tevékenység s az iratterjesztési forgalom 3000 Lei volt.

A jelentések tanulmányozása után megállapitható, hogy a 30

anyaegyházunkban mindenütt folyik valami életrevaló tevékenység s a hiányok a legtöbb esetben az általános lelki közöny, létszámcsökkenés és gazdasági válságon kivül hatósági beavatkozások folytán állottak elő. Ugy hogy, ha ki is emelünk néhány gyülekezetet, ahol általánosságban örvendetesebb eredményeket mutattak ki, ez Isten után annak a gyülekezetnek a szerencsés helyzetében és adottságaiban keresendő. Ilyen eredményes munka folyik Aradon, főleg a Kálvinista Otthon létesitése után. Feketetóton ugyszólván minimális keretek között is, ha koncentrációs rendszerben is, de egész éven át odaadó kitartással. Kisjenőben az egyletek anyagi megszilárdulása által, ugyszintén a hozzá tartozó mostmár négy gócponton a szervezett belmissziói munkaerők rendszeres tevékenységével és magtáralapok létesitésével. Nagyszalontán a Nőszövetség és Férfiszövetség anyagilag is reprezentálni tudó kitartó akarásával. Tenkén a sok anyagi áldozattal s belmissziói tekintetben azzal az előnnyel, hogy iparos Otthon és Gazdakör áll a férfiak rendelkezésére. Vadász is biztat a nehéz atmoszférában megindult missziói fellobbanásaival, amelyek ha megtalálják majd a helyes medret, igen szép eredményeket hoznak.

Több gyülekezet nevét említhettem volna még, ahol megállapodott munkatelyesitményekről számolhatnánk be, de az Ur mindent lát és majd minden igaz munkát megdicsér a maga helyén és a maga idejében.

Fel kell azonban emliteni, hogy nehány helyen a kis létszám, vagy a hivek közönyössége folytán abba maradni készül az egész munkálkodás, ami nagyon veszélyes tünet, merthiszen ahol a belmissziói munka megáll, ott feltétlenül megindul egy másik munka, a romboló munka, vagy az elpenészesedés elposványosodás folyamata. Elv legyen, hogy akármilyen kis éren, hajszálcsövön de mégis bele kell vinni a gyülekezetbe az életnek vizét ha mindjárt csak ketten vagy hárman jelennek meg egy helyen, egy akarattal, mert azokon keresztül már munkát végez az Ur. Ilyen csüggedés tapasztalható Belényessonkolyoson, Borosjenőn, Borossebesen, Csermőn, Erdőgyarakon, a néptelenedő Gyorokon, Körösjánosfalván, ahol szinte már semmi munka nem folyik. Csékén, ahol a legkisebb a lélekszám. Nagyszalontán a fiuk között. Szentleányfalván, ahol a csendőri beavatkozás és a törvényszék letiltása mindent megölni látszik. S végül a kezdet nehézségeinek aggodalma sóhajt ki a vadászi jelentésből, ami remélhetőleg egy gyümölcsözött vál-

ságot fog eredményezni az ébredező gyülekezetben és eljön a biztos megerősödés ideje.

a) Egyházmegyénk közgyülése a Belmisszió Bizottság beterjesztett jelentését egész terjedelmében eltogadja és teljes elismerését fejezi ki mindazoknak a belmissziói munkaerőknek, akik a mostani idők nagy akadályoztatásai között is hűségesen kitartanak. Hiszen ha csak a legkisebb eredményt érték is el, hősies munkát végeztek. De külön elismerését fejezi ki az aradi, feketetóti, kisjenői, nagyszalontai, tenkei és vadászi gyülekezeteknek, közelebbről a presbitériumoknak és a belmissziói lelkes munkásoknak, hogy hajlandók engedelmeskedni az Őket munkára hivó isteni akaratnak.

E helyről is biztatja és bátoritja Közgyülésünk a meggyengült erőket és a csüggedőket és nehéz tusakodásukra az Isten mindent megerősitő hatalmas segitségét kéri, egyben felhivja a munkáért felelős lelkipásztorokat, hogy anyaszentegyházunk léte érdekében minden lehetőt kövessenek el a belmissziói munka előrehaladása céljából.

b) A majdnem általánossá vált hatósági beavatkozások tisztázása céljából közgyülésünk tisztelettel felkéri a kerületi Főhatóságot, hogy egy megfelelő loyalis természetü és tartalmi belmissziói munkaprogram miniszteriumi megerősitésével méltóztassék odaterelni a dolgot, hogy az egész kerületben megszünjön a helyi hatósági közegek és testületek sorozatos beavatkozása.

c) A közgyülés plénuma előtt felhivatnak a missziói bizottság tagjai, hogy a bozottsági üléseken kötelességszerüen méltóztassanak megjelenni annál is inkább, mert ugy a missziói, mint a tanügyi Bizottságnak tagja minden tanácsbiró.

d) Felhivja egyházmegyénk közgyülése e helyen is, de majd alkalmas időben, megfelelő körlevélben a lelkészi hivatalokat, hogy az ani yira áldásos gyermekistentiszteletek belterjesebb bevezetéséről és megtartásáról gondoskodjanak s erről a missziói ügyek kapcsán jelentést tenni szveskedjenek.

E helyen kell jelentést tennünk arról is, hogy a három évig szünetelő egyházmegyei nőszövetségi közgyülés f. év április 25-én zajlott le Tenkén, ahol a helyi nőszövetség szives vendéglátása

mellett sajnos csak 10 gyülekezeti tagozat küldte ki képviselőit. A közgyülést konferenciával kötötték össze és hiterősitő templomi ünnepély kötötte össze a lelkeket.

Tudomásul szolgál.

12-a szám. JELENTÉS a salontai egyházmegyében az 1936 évben végzett szórványmissziói munkákról.

Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés!

Az egyházi munkák legnehezebb területe a szórvány. Az itt lakó szórványlelkek a lehető leglazább szálakkal vannak az egyház testéhez kapcsolva és igy ugyszólván majdnem 100 percentes a kisértés, hogy előbb utóbb elveszitsük őket.

Ezért volna szükség szerintem az anyagi és szellemi áldozatok gyorsitott fokozása ezeknek a lelkeknek összpontositása céljából és amaz egy nagy közösségbe, az anyaszentegyházba való bekapcsolása céljából.

Ezért volna nagy szükség olyan öntudatos és készséges koncentráló közegekre, akik a szórványokba ki tudjanak jutni, ott dolgozhassanak is és a régi hitről bizonyságot is tudjanak tenni. Hiszen a szórványok lélekszáma amennyit fogyott a ref. vallásu hivatalos közegek eltávolitásával, éppen annyit, sőt még többet nőtt a városból kiszoritott és vidékre menekülő exisztenciák által.

Ugy hogy van szórványlakosság, csak terelgetni kell őket, hivogatni kell őket s ha a kürt nem szól bizonytalan hangon, meg is fognak jelenni.

Egyházmegyénknek 14 olyan egyháza van, amely mellett szórványok vannak. S ezekben a missziói körzetekben az 1936 december 31-i adatok szerint a lélekszám a következő volt: Kisjenői kör 287, Magyarcsékei kör 100, Gyantai 200, Borosjenő 400, Borossebes 40, Csermő 46, Feketetót 48, Kisnyégerfalva 50, Nagyszalonta 3 0, Pankota 120, Szentleányfalva 76, Tenke 80, Vadász 189, Belényes 42, mig az aradi, gyorok-ménesi és a magyarremetei ugynevezett kihalt szórványok legkevesebb 300 lélekről számolhatnának be összesen. A szórványhivek egész egyházmegyei lélekszáma tehát az 1936 év végén 2278, mig a tavalyi létszám 2121 volt.

A Missziói Bizottság Anyaga!

A Missziói Bizottság által részletesen letárgyalt körzeti jelentésekből az egyházmegyei közgyülés elé a következőket vagyok bátor beterjeszteni:

A nagyobb szórványok közzül a **borosjenői** kör gondozója 42 kiszállást, 22 istentiszteletet s abban 11 urvacsoraosztást jelent, azonban nem nevezi meg az istentisztelet helyét és sem a lélekszámot, sem urvacsorázók pontos számát nem közli, aminek a pótlását javasolni kérem. Ugyszintén pontos kimutatást kérünk a hatalmas szórványterületen a szórvány gyülekezetek anyagi állapotáról is. A **kisjenői** körzet 35 kiszállásról tesz részletes jelentést, amelyek közül 29 istentisztelet volt, 14 urvacsoraosztással és 324 résztvevővel. Több ünnepély és műsoros előadás volt a körzetben a fiókegyházak hiveinek rendezésében. Elfogyott a többi vallásos iratok között 63 árvaházi Naptár s összesen 170 kisebb nagyobb vallásos irat. Az eddig néptelen simándi szórványban is megindult a gyülekezeti élet több mint 40 reformátussal. Még sokkal többet lehetne tenni itt, ha idő volna és egy segéderő. A **csékei** kör lelkészének csak félévi jelentése áll rendelkezésemre és abból megállapitható, hogy félév alatt 29 kiszállást végzett és főleg házi istentiszteletek tartásával, a nagy ünnepeken rendes urvacsoraosztással. Feketetóton a régi, alapos módszerrel, de mindig uj lendülettel folyik a munka a környékbeli három szórványban és 11 kiszállása alkalmával az előirásos missziói munka mellett 62 egyént látogatott meg. **A Vadász** melletti simonyifalvai fiókegyházban 4 izben összesen 76-an vettek urvacsorát, 9 esetben házi istentisztelet is volt, csak anyagi áldozatra nem vállalkoznak a hivek. A **szentleányfalvai** öt szórványt végiglátogatta a lelkész, hét kiszállása volt, de nem jelenti, hogy igehirdetést végzett volna. Szükség volna itt nehány száz Lei központi segélyre. Ugyanigy áll a helyzet a **csermői** négy szórványban, nincs a kiszállásra anyagi fedezet, mindamellett a lelkész a seprősi 37 lélekkel 11 izben foglalkozott. Itt is szükséges lesz pár száz Lei segély. A **borossebesi** körzet tiz kiszállása és három urvacsoraosztása, valamint a lelkész desperált hangu jelentése azt látszik bizonyitani, hogy itt a régi 800 lelkes missziói gyülekezetben csakugyan minden kihalóban van. A **belényesi** hegyvidéki körzetet anyagi erők hiánya miatt nem lehet megmunkálni. A **kisnyégerfalvai**, ugynevezett szudrics telepi szórványban a lévita ugyszólván csak a 8 gyermek hitoktatásával foglalkozott rendszerint magánházaknál miután az állami iskola az 1936—37 tanévben nem nyilt meg. A **tenkei** körből, ugyszintén a **gyantai** és **pankotai** körzetből nem kapván jelentést, nem tudok beszámolót adni.

Örömmel kell üdvözölnünk minden lelkes megmozdulást, mert a lelkek várják a kereső pásztorokat. Viszont fájdalommal járna

minden olyan tünetnek az emlegetése, amely az ellanyhulást, ellankadást bizonyitaná, ami sokszor még a jelentések betüvetésén is észrevevődnék, főleg pedig az adatok hiányos felsorolásán. E tekintetben a részleteket mellőzve van szerencsém megtenni a következő határozati javaslatot.

a) Kimondja Egyházmegyénk közgyülése, hogy a szórvány missziói jelentéseket készitő lelkészek saját hűséges munkájuk igazolása képpen is sziveskedjenek a jelentések készitésénél a szokásos mintasorrendet megtartani, vagyis földrajzi, helyrajzi, lelkielőmeneteli, liturgiális, adminisztrációs, iskolai, pásztorkodási, iratterjesztési, anyagi és végre a pontos összesitési adatokat megadni, vagy jelezni még nemleges esetben is. S amidőn ezt a sorrendet közgyülésünk minden körzetgondozónak megküldeni rendeli, egyben felkéri a kerületi iratterjesztést, hogy egy ilyen minta-lapot méltóztassék szerkeszteni, kinyomtatni olyan formán, hogy ez a blanketta egyuttal a missziói munka irányelveit is magában foglalná rakérdezések alakjában, hogy megszünjön a tájékozatlanság.

b) Amidőn Egyházmegyénk közgyülése a Missziói Bizottság jelentését részleteiben és általánosságban elfogadja, elismerését fejezi ki a buzgó lelkü misszionárusoknak, főleg a borosjenői, kisjenői, feketetóti, magyarcsékei és vadászi lelkészeknek s további munkájukra Isten áldását kéri.

c) Felhivja közgyülésünk a m.-csékei, gyantai, nagyszalontai, pankotai és tenkei körzetek gondozóit, hogy az 1936 évben végzett missziói mulkálkodásukról junius 15-ig okvetlenül tegyenek jelentést az esperesi hivatalnak.

d) Felkéri közgyülésünk Egyházkerületünk méltóságos Elnökségét, hogy a segélyezés céljaira rendelkezésre álló alapokból a már segélyezésben részesült körzeteken felül még méltóztazsék a sürgető és feltétlenül indokolt szükséghez képest a belényesi körzetnek évi 1000 Leit, mig a cserméi és szentleányfalvai körzeteknek évi 500—500 Leit biztositani.

e) Felhivja Közgyülésünk a szentleányfalvai és nyégerfalvai körzetek gondozóit, hogy missziói munkájuk alapjául kiszállásuk alkalmával mindig az igehirdetést vezessék be.

f) Egyházmegyénk közgyülése külön elismerését és köszönetét fejezi ki özv. Soós Jánosné szintei és Gyurkó

Ilonka ev. vallásu szapáriligeti nőtestvéreinknek a hitoktatás és egyházépités terén kifejtett páratlanul lelkes és értékes munkálkodásukért.

g) Közgyülésünk felhivja esperesi hivatalunk utján a szórvány gondozó lelkészeket, hogy munkájuk megkönnyitése, a lelkek számbantartása céljából, ugyszintén históriai, anyakönyvezési és anyagi okokból pontos Családi-könyvet vezessenek.

13. szám. Olvastatik a lelkészértekezletnek, a nyugdijintézet ujjászervezése tárgyában hozott következő határozata:

„A nagyszalontai ref. egyházmegye lelkészértekezlete, a köri értekezletek előterjesztéseinek meghalgatása, a nyugdijintézet reorganizálására vonatkozó kérdések megvitatása és nagyon komoly megfontolás után, a következő javaslatot kivánja, — egyházmegyei közgyülésünk utján — a Főtiszteletü és méltóságos egyházkerületi közgyüléshez felterjeszteni". Tekintettel a kerület tanitói karának, a megujitandó nyugdijintézet tervezetével szemben a tanitói gyüléseken kifejezésre juttatott és a hivatalos lapban megjelent tudósitásokból is kitetsző bizalmatlan magatartására, de tekintettel tőképpen a a lelkészi nyugdijintézet — tisztán a lelkészek által gyüjtött — nyolcadfél milliós intakt vagyonának, sőt magának a nyugdijintézet létének biztonságára, kéri, hogy a tanitók nyugdij ügyét, a tanitói kar nagy többségének egyenes kivánságára, a lelkészi nyugdijintézettől teljesen függetlenül, a tanitóság speciális óhajainak figyelembe vételével oldja meg a Főtiszteletü egyházkerületi közgyülés. Mindenesetre azonban ugy, hogy a lelkészek által gyüjtött tőke jövedelme és fizetett tagdijak csak a lelkeszi nyugdijakra, vagy özvegy-árva ellátásra, a tanitók által fizetett tagdijak pedig csak tanitói nyugdijakra, vagy özvegy-árva ellátásra legyenek fordithatók. Ha azonban az egyházkerület mégis a közös nyugdijintézet mellett döntene, kivánja, hogy a nyugdijintézet átszervezése előtt adjon minden tanár és tanitó — tagdijának pontos befizetése biztositékául — beleegyező nyilatkozatot arra nézve, hogy tagsági dija, vagy annak megfelelő érték fizetéséből, az egyház gondnoka által, minden további megkérdezése nélkül levonassék, az egyházak és iskolafenntartók pedig arra, hogy a nyugdijintézeti pénztár megkeresésére a levonást anyagi felelősség mellett eszközlik s a tanitók nyugdijintézeti tagsági dijat minden év november elsejéig befizetik. Jövőre nézve a tanitói pályázatok e feltételek mellet hirdetendők meg.

Alapvető elvként kimondja értekezlet, hogy nyugdijintézetünket, mint egyedül helyes s e változó világban legbiztonságosabb

fundamentumra az élőtőkére kivánja helyezni s ezért a tőke gyüjtésének forszirozását nem tartja szükségesnek.

Megkivánja szüntetni a belépési járulékokat, illetve azoknak a fiatal lelkészekre szinte teljesithetetlen teherként nehezedő fizetését, sőt a 10 éves szolgálati időt be nem töltött lelkészek által befizetett járulékok kamat mentes visszafizetését tartja igazságosnak.

Az alapszabályokban intézkedni kiván a 10 éves szolgálati időt be nem töltött és munkaképtelenné lett lelkészek, illetőleg a 10 évi szolgálat betöltése előtt elhunytak özvegyeinek és árváinak nyugdijintézeti ellátásáról az ideiglenes nyugdijazás rendszerének — káplántartási segély nyujtásával megoldott — intézményes beállitásával és a nyugdijintézet jelenben érvénybenlevő alapszabályának ide vonatkozó rendelkezése (III. fej. 8 §. 2. bekezdés) alkalmas módositásával. Az ideiglenes nyugdijazás beállitását, illetve fenntartását kivánja annak az esetleges anyagi megrázkódtatásnak elkerülése végett is, mely az 1937 évben megkezdődő tömeges nyugdijazás folytán fenyegeti a nyugdijintézetet.

A nyugdijintézet tőkéi jelentősebb részének ingatlanokban való fektetését és a lelkészeknek nyujtandó kölcsönök felvételének megkönnyitését is kéri.

Mivel az ujjászervezendő nyugdijintézetnek az élőtőke szolgál alapul és igy a mindenkori nyugdijak megállapitásánál az intézetet köti a tagok teherbiró képessége, értekezletünk a nyugdijak számszerü összegének megállapitásával nem is foglalkozik, hangsulyozza azonban, hogy az intézetnek elsősorban az özvegyek és árvák tisztes megélhetését kell biztositania. A gyerekek utáni segély összegét azonban ugy kivánja megállapitani, hogy annak minimuma 12.000 Lei legyen, ugy azonban, hogy minden gyermekre legalább 3.000 Lei segély essék.

Elvileg kimondja értekezletünk és megfontolás végett a főhatóság figyelmébe ajanlja, hogy 1. a nőtlen és családtalan lelkészek magasabb tagdijjal róvassanak meg, 2. hogy az iskolát fenn nem tartó egyházak magasabb fenntartói járulékot fizessenek, 3. hogy a fenntartói járulékok lélekszám szerint állapittassanak meg, 4. s általában, hogy a járulékok evangyiiiumi és progressziv alapon állapittassanak meg.

Emei közgyülésünk, a lelkészi értekezletnek a nyugdijintézet átszervezésére vonatkozó határozatát eltogadja s a Főtiszteletü és mélt. egyházkerületi közgyüléshez felterjesztendőnek mondja ki.

14. szám. Egyházmegyei tanitóértekezlet választmánya tárgyalás alá veszi a Ft. Püspök ur 2700—1937 sz. rendelete alapján iskoláink felsőbb tagozatának V—VII-ik osztályainak felállitását ott, hol az nincsen meg, vagy elvették eme tagozatot s az állami iskolának adták át.

Választmányi értekezlet egybenhangzó véleménye az, hogy iskoláinkban hol nincs meg a felső tagozat, ott sürgősen beállitandó. A IV-ik osztály elvégzése után ugyanis kikerülvén református iskoláinkból csak nem elvesztek többé számunkra. Hiszen éppen a 11—14 éves gyermeknek a lelke a legfogékonyabb minden szép és jóra, de a rosszra is. Ami szép, jó és üdvös dolgot tanult a gyermek iskoláinkban, azt mind elveszti. Csak ezáltal tudjuk a vallásos nevelés zavartalanságát biztositani, ugyancsak a belmissziói munkát, melynek kezdete éppen ezekben az osztályokban nyomul előtérbe, ha a felsőtagozat a mi kezeink között van. Az anyaszentegyházba való felvétel: a konfirmáció előkészitése, egyházunkhoz, fajunkhoz való ragaszkodás, hithűségre, fajszeretetre való nevelés a felsőtagozat munkája. Ezen körülmények teszik kézzel fogható szükségessé azok sürgős fel, avagy vissza állitását. Tisztelettel terjesszük azért fel egyházmegyei tanitóságunk azon közös ohaját, hogy egyetemes református egyházunk érdekében az elemi iskolák felső tagozatának V—VII osztálya legsürgősebben állitassék föl, illetve ahol megvolt állitassék vissza.

Egyházmegyei közgyülésünk tanitói értekezlet választmányának határozatát tisztelettel felterjeszti.

14-a. szám. Egyházmegyei tanitóértekezletünk választmánya folyó év május hó 17-én Salontán tartott ülésében a felállitandó egyházkerületi nyugdijintézet alapszabály tervezetét mindhárom tanitóköri értekezlet javaslata alpján az alábbiakban terjeszti egyházmegyei közgyülés utján a központi nyugdijbizottság elé.

1. Kivánja a lelkészi és tanitói közös nyugdijintézet felállitását.

2. A tagok évi fenntartói járuléka az egyházkerület által évenként meállapitandó brutó jövedelem (a lakás kivételével) 10 %-a. A nyugdijintázeti járulékok $^1/_4$ évi részletekben a tag fizetéséből levonatván, gondnok által fizettetik be a nyugdijintézet pénztárába.

3. Mivel az iskolák fenntartása s igy a tanitók javadalmazása az egyetemes ref. egyház érdeke, történjék intézkedés arra nézve, hogy teherbiró képességük arányában azok az egyházak is járul-

janak hozzá a nyugdijintézet fenntartásához, melyek iskolát nem tartanak fel.

4. Kivánja annak kimondását, hogy a nyugdijintézeti járulékok már a folyó 1937 évre beszedessenek, a nyugdijak folyósitása pedig a jövő 1938 év január 1-vel megkezdődjék. Tekintettel a kezdet nehézségére, mondassék ki, hogy az első 10 évben, azaz 1938 január 1-tól 1948 január 1-ig a nyugdijazandók a csoportukat megillető teljes nyugdij 50 %-át kapják, mely összegből azonban a nyugdijintézeti járulék 10 %-a szintén levonandó.

Nem méltányos, mégkevésbé igazságos tervezet azon intézkedés, hogy 10 évig senki sem kaphat nyugdijat. A tervezet ugyanis kötelezett tag-ként belépésre kényszeriti a 30, sőt ennél több szolgálati idővel rendelkező tanitókat, s beszedi töllük a dijakat, ezzel szemben ellenszolgáltatást nem nyujt az idősebb tanitóknak a szolgálatból való kilépésük után.

Szem előtt tartva azon keresztyényi elvet, hogy egymás terhét hordozzátok, nem dobhatók áldozatul a bizonytalanságnak, a nyomoruságnak azon tisztviselők akik 35—40 évi becsületes munka után saját hibájukon kivül jutottak ezen helyzetbe, sem pedig azon fiatalok, kik időelőtt lettek munkaképtelenné.

5. Éppen ezért választmányi értekezlet kéri annak kimondását, hogy az első 10 évben a teljes nyugdij 50 %-a folyósittassék, minden a szolgálati, vagy korhatárt elért, vagy időközben munkaképtelenné vált tag részére a nyugdijintézeti tagsági időre való tekintet nélkül.

6. Az özvegyi nyugdij a férj teljes nyugdijának 50 %-ban, a kiskoru gyermekeké pedig egyenként 25 %-ban állapittassék meg. Ugyancsak 50 %-os nyugdij adassék a nőtlen, vagy hajadon tag eltartott családtagjainak is (testvér, anya).

7. A tanitóság számarányának megfelelő képviselet biztositassék a nyugdijvégrehajtó bizottságban.

8. A tanitók nyugdij-jogosultságát kéri évi 30.000 Leire felemelni.

9. Temetkezési segélyként esetenként 5000 Lei állapittassék meg.

10. Mind azon uj tagok, kik 10 évi szolgálat betöltése, tehát a nyugdij jogosultság megszerzése előtt kilépnek az egyház szolgálatából, befizetett járulékaikat kamat nélkül visszakapják, ha pedig a testvér egyházkerületbe mennek át, befizetett pénzük az ottani kerületi nyugdijpénztárba utaltassék át.

Egyházmegyei közgyülésünk tanitói értekezlet választmányának az ujonnan felállitandó tanitói nyugdijintézet

tervezetének javaslatait a kerületi nyugdijbizottság elé felterjeszteni rendeli.

14-b. szám. Egyházmegyénk tanitóegyesületi választmányának értekezlete az Egyh. Kerület 1936—24 sz. közgyülési határozatát, mely szerint tanitóinknak szakismereteik felfrisitése és kiegiszitésére szükségük van s ehez saját anyagi erejükből hozzájutni nem tudnak, mivel azonban az uj tanterv és a fiatalabbak véglegesitési vizsgája is ujabb követelményeket támaszt, Egyh. Kerület eme kulturális szükséglet kiegészitéséről gondoskodni kiván oly módon, hogy a folyó iskolai év végén, 2—3 hetes tanfolyam (továbbképző tanfolyam) megrendezését tervezi, melynek „Tervezetét" a Ft. Püspök Ur 2827—1937 sz. átiratával véleményadás és hozzászólás végett Nt. Esperes ur utján Egyházmegyénk tanitóságának is megküldi.

Egyházmegyénk tanitóértekezleti választmánya a „Tervezetet" átolvasva, áttanulmányozva, az abban foglaltakat üdvösnek és szükségesnek tartja, a tanitóság valamint egyetemes magyar életünk szükségletének céljából. Szükséges és fontos a tanitóság továbbképzése, miért is az egyházkerület valamint a Ft. Püspök Ur atyai intézkedéseiben magyar fajunk létfenntartási lehetőségeit, annak szilárdabb alapokra való lefektetését látván, köszönetét fejezi ki a fölöttes egyházi főhatóságnak. A tervezetet teljes egészében kielégitőnek s célravezetőnek találván, a megrendezendő tanfolyamon nemcsak a fenneb vázolt s az abban foglalt fiatalabbakat érintő tudnivalókat és teendőket látná szükségesnek, de amennyiben anyagi fedezet rendelkezésére állana Ft. Püspök urnak, a megrendezendő tanfolyamon még az öregebbek is szivesen részt vennének.

14-c. szám. Egyházmegyei tanitóértekezlet válaszmánnya tárgyalás alá veszi Ft. Püspök Ur 3084—1937 sz. leiratát.

Ft. Püspök Ur véleményt kér Esperesek utján a tanitóságtól arra nézve, hogy református ifjuságunk mindkét nembeliek: apród, levente, cserkész, kiképzése céljából nem volna e jó az állami mintára a mi tanitóink közzül is a nyáron a Sft. Gheorghen tartandó parancsnoki tanfolyamon tanitóinkat kiképeztetni.

Választmány a Ft. Püspök ur előrelátó és bölcs intézkedését igen helyénvalónak itélvén azt nemcsak szükségesnek véli, de iskolánk zavartalan működhetése céljából sür-

gős intézkedéseket kér erre nézve. Egyházmegyei tanitói körünkből egy-egy tanitó cserkész-parancsnokká való kiképzés céljából a Sft. Gheorghera való kiküldését javasolja.

15. szám. Szakáts Dénes egyh. megyei pénztárnok beterjeszti az eme 1937 évi költségvetését, mely 1.30 leies lélekszám szerint közigazgatási kivetésével irányozza elő az egyh. megye szükségeinek fedezését.

Egyházmegyei közgyülésünk a bemutatott költségvetést 79.782 Lei szükséglettel és 79.782 Lei fedezettel és igy hiány, vagy felesleg nélkül elfogadja s egyházmegyei pénztárost a kivetett közigazgatási költségek beszedésére felhatalmazza.

16. szám. Esperes bejelenti, hogy az egyházmegyei internátus, miután eredeti hivatását nem teljesiti, ebben az esztendőben is az összes felesleges jövedelmét a diáksegélyezés céljára forditotta s összesen 15.000 Leit osztott ki 12 kérvényezőnek tekintetbe vévén a folyamodók tanulmányi és anyagi körülményeit. Az internátus épülete jó karban van s minden esedékes adótartozás ki van egyenlitve.

17. szám. A Nagyszalontai Református Egyházmegye 1937 évi május hó 20-án Nagyszalontán megtartott közgyülésén 17 sorszám alatt tárgyalta Dohi Árpád nagyszalontai lelkésznek a nagyszalontai református presbiterium 1937 évi január hó 15-én tartott ülésén 15 szám alatt hozott határozata ellen beadott fellebbezését.

Az egyházmegye közgyülése a fellebbezést elutasitja a következő indokok alapján:

Az egyházmegye közgyülése tudatában van annak, hogy az egyházi anyakönyvek vezetése a szolgáló lelkész, vagy lelkészek kötelességét képezi. Ezen kötelesség teljesitése alól nem kivánja a szalontai egyházközség fellebbező lelkészét sem mentesiteni. Nem szenved készséget, hogy az egyházi törvények 1 tc. 14 §-ának intézkedéseihez képest az egyházközség saját belügyeit önállóan intézi és igazgatja

Azon kérdés, hogy ugyanazon egyházközség két lelkésze között milyen időszakok létesitése által állapittassék meg az egyházi anyakönyvek felváltott vezetésének és kezelésének a sorrendje, oly közigazgatási természetü belügye az egyházközségnek, amelynek módját sajátmaga határ-

rozza meg. Amennyiben nem merültek volna fel ezen egyházi anyakönyvek vezetése tekintetében oly sulyos rendellenességek, amelyek kivizsgálása külön eljárás tárgyát képezi, ez esetben az egyházközség presbiteriuma a kezelésnek eddigi szokásos módját és váltott sorrendjét bizonyára nem változtatta volna meg. Miután azonban a fentebb emlitett lényeges és sulyos okok elkerülhetetlenül szükségessé tették, hogy a felelősség kérdésének tisztázása végett hosszabb időszakok szerint történjék a felváltás a kezelésben és vezetésben, ami a tüzetes ellenőrzést lehetővé teszi, ezért a nagyszalontai egyházközség presbiteriuma hatáskörében járt el és célszerüen intézkedett, midőn az eddigi heti felváltás helyett az évről évre történő átadás és kezelés rendszerét vezette be.

Ezen indokok alapján az egyházmegyei közgyülés a fellebbezést mint alaptalant elutasitotta.

Jelen határozat ellen egyházi törvényeink szerint további fellebbezésnek nincs helye.

18. szám. A Nagyszalontai Református Egyházmegye közgyülése 1937 évi május hó 20-án tartott közgyülésében tárgyalta Hegedüs Lajos nagyszalontai presbiternek a nagyszalontai református egyház presbiteriumának 1937 évi április 18-án tartott ülésében 35 és 38 számok alatt hozott határozatai ellen beadott fellebbezését.

A nagyszalontai egyházmegye küzgyülése Hegedüs Lajos nagyszalontai presbiter fellebbezését, mint alaptalant elutasitja, miután a vonatkozó presbiteriumi határozatok a törvényes formák betartása mellett lettek meghozva és az egyház érdekeit tartják szem előtt és azokat szolgálják.

19. szám. A Szalontai Egyházmegyei közgyülés 1937 május hó 20-án Nagyszalontán megtartott közgyülésében tárgyalta Koós János és Madaras Károly árpádi református tanitók kérését tanitói fizetésük értékelésére és kántori javadalmazásuk különválasztására nézve.

Az egyházmegyei közgyülés aként határozott, hogy miután Árpád községben önálló kántori javadalom nincs rendszeresitve és a tanitók kántori szolgálatot is ellátják, aminek ellenében használják a földbirtok reform során kiosztott 4—4 kat. hold ingatlanságot, ennélfogva az árpádi presbiteruim nem járt el jogtalanul, midőn a kántori java-

dalom céljára kiosztott ingatlanok azon ellenértékét, amely a tényleges jövedelemnek megfelel, a tanitói javadalom terhére beszámitotta.

Nem találta tulzottnak a tanitói földek és a tanitói javadalom részeit képező gabonanemüek felértékelését sem, azonban érintetlenül fenntartotta és megerősitette a tanitók azon jogát, hogy ezen földek haszonélvezetét és a tanitói javadalom részeit képező gabonanemüeket, természetben igényelhessék.

20. szám. Nagy Lajos a tamáşdai—tamáshidai ref. egyház község gondnoka és társai beterjesztik a presbitérium 1937 Február hó 25-én hozott 3 sz. határozatát, mely szerint azzal a kérelemmel fordulnak az Egyházmegye közgyülésének szine elé, hogy a betöltés előtt álló lelkészi állás díjleveléből felhozott indokaik alapján leszállitás eszközöltessék. Beterjesztik a legutóbbi 1908 március 3-án kelt és ugy egyházmegyeileg mint egyház kerületileg jóváhagyott díjlevelet, mely szerint Tamáshida lelkipásztorának a következő fizetése volt : „Készpénz 880 korona, 28. kat. hold, és 1203 négyzet öl szántó föld, egytagban, 2 hold tehén legelő, 2 drb. sertés legelő : 250 négyzet öl szőlő föld, : stola (felsőbb rendelet szerint), szabad lakás. A 28 hold 1203 négyzet öl szántó föld fele adóját az egyház tartozik fizetni a többit a haszonélvező.„ Ezen díjlevélhez az agrár reform utján lelkipásztor kapott 4 kat. hold földet. A régi és az ujonnan megállapitandó díjlevélnek nehézségét a 880 korona helyett — á 24 leivel — beállitandó 21.120 lei képezi. Ennek a leszállithatása érdekében, indokul a következőket hozzák fel : 1. Az impérium változás előtt a politikai község határában egy 11.000 holdas uradalmi birtok volt amelyik a mindennapi kenyéren kivül tetemes kereseti lehetőséget bisztosit az egyház község tagjainak. Ma a birtok nagy része felosztva Regina Maria, Liváda és Tamáşhida község román nemzetiségü lakói között. A magyar lakosok meglevő földjüknek 4 holdra való kiegészitését kapták csupán. 2. Továbbá a leszállitás érdekében felhozzák hogy a régi 1908-as díjlevél összeállitása óta a lélek szám 317-el csökkent. 3. Végezetül kérik az agrár reform utján kapott 4 kat. hold föld haszonbérének a 880 korona, illetőleg a 21.120 leibe való beszámitását.

Kérelmezők indokaik alátámasztására a szükséges hivatalos igazoló okmányokat nem csatolták. Az igazoló iratokból tünt volna ki, hogy a református lakosságnak 1908-ban hány kat. hold birtoka

volt, az agrár reform utján hány kat. holdal szaporodott és ma 1937-ben a reformátusság földbirtoka az 1918-as föld vagyonnal szemben hány %-kal szaporodott vagy csökkent, tehát kérésüknek ezen indokait elkellene vetni. Ami azonban kérésüket mégis elfogadhatóvá teszi az a tudott dolog, hogy a kisajátitott uradalmi birtokon ma Regina Maria nevü telepitett község áll, igy a református lakósság onnan jövedelmet valóban nem élvez.

Ami a lélekszám változást illeti a tiszántuli református egyházkerület névtárait átalapozva 1907-ben 845, 1909-ben 867, 1917 ben 976, az 1937 évi árvaházi naptárban közölt névtári adat szerint Tamáşhida lélekszáma 800-nak van feltüntetve. Tehát ha nem is 317-tel, de a kezünk között fekvő adatok alapján 176 lélekkel csökkent a lélekszám, ami a református lakosságnak 18'3 százaléka. Tehát kérésüket ebből a szempontból lehet felülbirálás tárgyává tenni.

Ami pedig a kérésben feltüntet s a régi dijlevélben nem szereplő 4 hold agrár földnek a javadalomba való beszámitását illeti, miután érette szavatosságot az egyházközség nem válall, igy a fizetésbe sem számitható be, a lelkész tetszése szerint használhatja.

Az előadottak alapján a kereseti lehetőségnek a csökkenését és a lélek szám apadását számitásba véve a lélekszám apadásnál 18'3 %-ot, a jó belátás alapján a kereseti lehetőség csökkenéséből 6.7 %-ot számitva, 25 % kedvezmény nyutható az ujonnan megállapitandó dijlevél összeállitásánál, vagyis 21.120 lei helyett 15.840 lei volna felveendő.

Az egyház tagok kérelmezik, hogy az egyházmegye közgyülése által megállapitott készpénz fizetésnek 50 %-át terményben szolgáltathassák ki.

Egyházmegyei közgyülésünk a Tamáşdai—Tamáshidai református egyház presbitériumának 3 1937 sz. határozatát és annak mellékleteit felülbirálta, s miután megállapitotta hogy a gyülekezet 1917-óta 167 lélekkel csökkent azaz 18.3 %-kal, s miután a tamáşhidai határban levő uradalmi birtok kisajátitása révén a kereseti lehetőség is megcsapant (6.7 %-ot véve alapul) azaz összesen 25 %-kal csökkenti a 21.120 leit kitevő készpénz fizetést. Ennek következtében Tamáşda—Tamáşhida lelkipásztora részére a következő dijlevelet állapitja meg :

1. Készpénz ..... 15.840 lei, mely összeget 50 %-ig a napi árak szemelőtt

tartásával terményben is kiszolgáltathatja az egyházközség.

2. Huszonnyolc kat. hold 1203 négyzet öl egyházi szántó föld, egytagban melynek tele adóját az egyház fizeti, a többit a haszonélvező.

3 Két hold tehén legelő.

4. Két drb. sertés legelő.

5. 250 négyzetöl szölőföld.

6. Stóla (felsőbb rendelet szerint).

7. Államsegély melyet az egyház község nem szavatol.

8. 4 hold agrár föld, melyet az egyház község nem szavatol és adóját is a haszonélvező fizeti.

9. Szabad lakás.

Egyuttal kimondotta a közgyülés hogy a 25 százalékos redukció fenntartását csak az elő terjesztett indokok fennállásáig engedi meg ennek megszüntével azonban a régi dijlevél csonkitatlanul vissza állitandó.

Jelen dijlevelet megerősités végett az egyházkerülethez felterjeszteni rendeli.

Záradékul a beszolgáló lelkészt elkötelezi, hogy mielőtt az uj lelkipásztor állását elfoglalná, az igy összeállitott dijlevél alapján állitsa össze Tamáshida—Tamásda egyházközségének 1937 évi költségvetését, az uj adókulcsot pedig jóváhagyó megerősités végett terjessze fel az egyházmegyei tanácshoz.

21. szám. Olvastatott a szalontai ref. egyház presbitériumának 1937 április 18-án hozott 34 sz. határozata, melyben az 1937 évtől kezdődöen uj adó kulcsot állapit meg:

Egyházmegyénk közgyülése a szalontai református egyház presbitériumának 34/1937 sz. határozatát egyhangulag jóváhagyja mivel a határozat az E. T. I. t. c. 43. § alapján névszerinti szavazás mellett szabályszerüen hozatott.

22. szám. Olvastatott az aradi református egyház presbitériumának 1937 május 13-án hozott 40 sz. határozata, melyben az 1937 évtől kezdődően uj adókulcsot állapit meg.

Egyházmegyénk közgyülése az aradi református egyház presbitériumának 40/1937 sz. határozatát egyhangulag jóváhagyja, mivel a határozat az E. T. I. t. c. 43. § alap-

ján névszerinti szavazás mellett szabályszerüen hozatott.

23. szám. Olvastatott a kisjenői református egyház presbitériumának 1937 január 3-án hozott 2 sz. határozata, valamint az egyház község közgyülésének 1936 december 29-én hozott 6 sz. határozata, mely szerint ugy a presbitérium mint a közgyülés szükségét látja az uj templom felépitésének és erre a célra meg szavazza az eddig meg szavazott és betolyt összegekkel együtt az 500.000 leit — mint pótkivetést — amely összeget az egyházközség tagjai a jelenlegi egyházi adójuknak meg négyszerezésével 2 év alatt a jelenlegi pénzviszonyok mellett a templom épités czéljaira befizetik. Amennyiben a pénzviszonyok változnának a határozat az idő és gazdasági viszonyok szerint alakulhat.

Egyházmegyénk közgyülése a kisjenői református egyház presbitériumának 2/1937 sz. határozatát valamint az egyház község 6/1936 sz. határozatát mivel a határozat az, E. T. I. t. c. 43 § alapján névszerinti szavazás mellett szabályszerüen hozatott, jóváhagyja, hozzá járul ahoz a kéréshez is, hogy amennyiben a pénz viszonyok változnának a kivetés összege is változáson mehet keresztül, ugyanakkor elkötelezi az egyházközség presbitériumát, hogy a templom építéséhez az anyag árak állandó emelkedésére tekintettel, mielőbb fogjon hozzá.

24. szám. A remetea—magyarremetei egyház presbiteriuma, a régi és igazságtalan párbér rendszer helyett, 1936 junius 16-án, 29—1936 jkvi sz. alatt olyan uj adókulcsot fogadott el, mely szerint 1937, január 1-től kezdődően fizet minden egyháztag 20 Lei személyi adót s az igy fenmaradt költségvetési szükségletet pedig a vagyoni jövedelem alapján, százalékos arányban veti ki presbiterium az egyház tagjaira. Ezt az adókulcsot emei közgyülésünk 25—1936 jkvi sz. határozatában jóvá is hagyta. Midőn azonban jogerős határozatok alapján elkészitett adókivetésből nyilvánvalóvá lett, hogy a vagyonosabb egyháztagokra — törvény és méltányosság szerint is — több egyházi adó esik, presbiterium egy része letagadni próbálta, hogy ilyen határozatot hoztak volna, majd ugy nyilatkoztak, hogy emlékeznek ugyan a határozatra, de ők ugy értették azt, hogy a személyi adó személyenként 20, tehát páronként

(férj és feleség) 40 Lei. Az adókivetést 23—1937 jkvi sz. névszerinti szavazással 8 szavazattal 5 ellenében, csak ezzel a módositással fogadták el. Lelkész a határozatot, döntés végett, egyházmegyénk elé terjeszti.

Egyházmegyei közgyülésünk a magyarremetei presbiteriumnak, az 1937 évi adókivetésre vonatkozó s az egyházi adókulcsot megállapitó és egyh. megyei közgyülés által is jóváhagyott 29—1936 jkvi sz. határozatával ellenkező 23—1937 jkvi sz. határozatát megsemmisiti és utasitja presbiteriumot, hogy a személyi adót eredeti határozatának, az egyházi törvényeken alapuló és félre nem magyarázható értelme szerint családonként, illetve házaspáronként 20 Leiben állapitsa meg, illetve a már megállapitott 20 Leit állitsa be az adókivetésbe.

25. szám. A Ioaniș—körösjánosfalvai fiók egyház presbiteriuma, 7—1937 jkvi számu, névszerinti szavazással hozott szabályszerü határozatában, a kántori lakás épitésre, saját alapjaiból kölcsön vett 50.000 Lei törlesztésére, az 1937-ik évre, az egyház hivei anyagi helyzetének tekintetbe vételével 3.325 Lei pótadót vetett ki.

Emei közgyülésünk a körösjánosfalvai fiókegyház presbiteriumának, az 1937-ik évre kivetett 3.525 Lei egyházi pótadóra vonatkozó 7—1937 jkvi sz. szabályszerü határozatát jóváhagyja.

26. szám. Tenkei lelkész, főhatósági jóváhagyás végett beterjeszti az egyháznak, 1937 jan. 23-án 11 jkvi. szám alatt, szabályszerü presbiteri határozatban, névszerinti szavazással megállapitott uj adókulcsát.

Egyházmegyei közgyülésünk a tenkei egyház — szabályszerü, névszerinti szavazással hozott presbiteri határozatban megállapitott — uj adókulcsát jóváhagyja.

27. szám. Miután az 1936 évre választott egyházkerületi képviselők megbizatása lejárt

egyházmegyei közgyülésünk az 1937-ik évre egyházkerületi képviselők gyanánt Jakab Viktor és Nagy Zoltán tanácsbirákat, lelkészi póttagok gyanánt Szakáts Dénes és Juhász András tanácsbirákat, mig világi képviselők gyanánt Dr. Balogh Ernő tanácsbirót, Dr. Kapéry Béla emei ügyészt, világi póttagok gyanánt Mészáros Dániel tanácsbirót és Szabó Kálmán emei tanácsost választja meg.

28. szám Miután a tárgyalásra kitüzött összes ügyek elintézést nyertek s miután közgyülés a jegyzőkönyv hitelesitésére esperes elnöklete alatt Jakab Viktor emei főjegyzőt és a közgyülés nagyszalontán lakó alkotó tagjait küldte ki, Arday Aladár esperes a nagyszalontai református egyházmegye 1937 május 20-ikán, Nagyszalontán tartott rendes közgyülését berekesztette.

* * *

Az 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 24, 25, 26, 27, 28 számokat jegyzette Jakab Viktor, lelkészi főjegyző.

A 10 számot jegyzette Szűcs Antal, számvevőszéki előadó.

A 11 számot jegyzette Balogh László, tanügyi előadó.

A 12 számot Nagy Zoltán, missziói előadó.

A 13, 20, 21, 22, 23 számokat Czapfalvy József, emei lelkészi aljegyző.

A 14 számot Mikó Pál, tanitó képviselő.

A 15 számot Szakáts Dénes, emei pénztáros.

A 16 számot Arday Aladár

A 17, 18, 19 számokat jegyzette Dr. Olosz Lajos, emei világi főjegyző.

* * *

Hitelesitjük :

Salontán—Nagyszalontán, 1937 julius hó.

Arday Aladár
esperes, elnök.

Jakab Viktor
emei főjegyző.

Mikó Pál
Torday Ferencz
Dr. Kapéry Béla
Dr. Péteri Lajos
K. Balogh Ferencz

Birósági ügyek.

29. szám.

JEGYZŐKÖNYV

a nagyszalontai ref. egyházmegye rendes biróságanak Nagyszalontán, 1937 május hó 20-ik napján tartott üléséről.

Jelen voltak : Arday Aladár esperes és Dr. Olosz Lajos ta-

nácsbiró elnöklete alatt : Fogarassy Bálint, Jakab Viktor, Szakáts Dénes, Juhász András, Bokor Sándor és Nagy Zoltán lelkészi tanács birák, Dr. Kapéry Béla ügyész.

Jegyző : Jakab Viktor.

Elnök felhivja a birróságot, hogy az E. T. V. tc. 13. §-a értelmében az időszaki tanácsok tagjait válassza meg.

Birósági ülésünk két időszaki tanácsot alakit, melyek közül

az első tanácsba, a rendes elnökségen kivül, egy évre rendes tagokul Fogarassy Bálint, Gróf Tisza Kálmán, Mészáros Dániel, póttagokul Bokor Sándor, Juhász András és K. Balogh Ferenc tanácsbirákat,

a második tanácsba, a rendes elnökségen kivül, egy évre rendes tagokul Jakab Viktor, Szakáts Dénes, Dr. Olosz Lajos, póttagokul pedig Nagy Zoltán, Dr. Balogh Ernő és Rácz Gyula tanácsbirákat választja meg.

Kelt mint fent.

Dr. Olosz Lajos
világi elnök

Arday Aladár
egyházi elnök

Jakab Viktor
jegyző.

30. szám.

JEGYZŐKÖNYV

a nagyszalontai ref. egyházmegye közigazgatási birósságának Nagyszalontán, 1937 évi május hó 20-ik napján tartott időszaki-tanács üléséről.

Jelen voltak a birósági részéről Arday Aladár, esperes, mint a tárgyalást vezető elnök, Dr. Olosz Lajos világi tanácsbiró, mint társelnök, Nagy Zoltán, Fogarassy Bálint, Juhász András, Szakáts Dénes tanácsbirák. Utóbbi ugy is, mint előadó.

Ügyész : Dr. Kapéry Béla, jegyző Szakáts Dénes.

A felek részéről jelen voltak Csontos Imre a felebbezők, Dr. Czeglédy Miklós, a megválasztott lelkész képviseletében.

Tárgyalás alatt van Csontos Imre és társai, tamásdai lakosok felebbezése Péterffi Kálmánnak tamásdai lelkésszé történt választása ellen.

Elnök az ülést megnyitja s miután felhivására érdekeltségi és illetékességi kifogást senki sem jelentett be, megállapitja, hogy a

felek szabályszerüen megidéztettek, hogy a közigazgatási bíróság időszaki tanácsának érdektelen tagjai kellő számban megjelentek (jelen vannak) s igy a bíróság szabályszerüen megalakult.

Az ügy érdemleges tárgyalása elrendeltetvén, Szakáts Dénes előadó ismerteti az ügyet, melynek megtörténte után elnök felhivja a feleket, hogy ha van a bizonyitás kiegészitésére vonatkozó előterjesztésük, azt tegyék meg.

Elnök felhivására Csontos Imre felebbezők képviseletében még egyszer ismétli a felebbezési beadványban a választás megsemmisitésére felsorakoztatott indokokat. Dr. Czeglédy Miklós, megválasztott lelkész képviselője kéri az alaptalan felebbezés elutasitását.

Dr. Kapéri Béla ügyész szintén a felebbezés elutasitását inditványozza.

Mindezek után elnök a tárgyalást berekeszti és zárt tanácskozás után, nyilt ülésen, melyen a felebbezők képviselője, Csontos Imre is jelen volt, kihirdeti a bíróság egyhanguan hozott következő.

ITÉLETÉT

A nagyszalontai ref. egyházmegye bírósága, mint közigazgatási bíróság, Csontos Imre és társainak a tamásdai lelkészi meghivás ellen beadott panaszát elutasitja és panaszosokat egyetemlegesen kötelezi az E. T. V. tc. 98 §-ához képest, hogy az egyházmegyei pénztárba általuk előlegezett 1500 leiből 1104 lei megitélt eljárási költség cimén elszámoltassék.

Jelen itélet ellen 15 napon belül felebbezésnek van helye az egyházkerületi bírósághoz.

INDOKOK:

Az egyházmegyei bíróság panaszosok azon előadásával szemben, hogy a meghivás idejében a tamásdai lelkészi állás még nem volt megüresedve, azon állás pontot foglalta el, hogy a nyugdijazási határozat jogerőre emelkedése pillanatában a lelkészi állás megüresedett és betölthetővé vált.

Ami dijlevél rendezését illeti, — noha annak a II. tc. 6 és 9 §-ai értelmében meg kell előznie a választási, illetve meghivási eljárást, — de mig egyfelől e tekintetben az érdekelt felek előzetesen alávetették magukat a folyamatban levő egyházhatósági eljárásban hozandó határozatnak, másfelől ezen végleges rendezés hiá-

nya nem képez oly okot, melynek a választás megsemmisitését kellene maga után vonnia.

A panasz 3. á. és b. pontjában foglalt panaszok nem tartalmaznak önmagukban a választás feltétlen megsemmisitését maga után vonó okokat, mig viszonylagos semmiségi okok gyanánt csak azon esetben lehettek volna elfogadhatók, ha bizonyitást nyert volna, — ami egyáltalában nem következett be, — hogy ezen bizonyitandó tények a választás eredményére döntő befolyást gyakoroltak.

Miután ezek szerint a hivatolt semmiségi okok nem vonhatják maguk után a választás semmiségét, vagy megsemmisitését, azért a panaszt elutasitani és a panaszosokat a költségek viselésére kötelezni kellett.

Az itéletnek és indokoltságának kihirdetése után elnök az V. tc. 102 §-a alapján fellebbezők jelenlevő képv selőjét, Csontos Imrét fellebbezési jogukra figyelmeztetve felhivta nyilatkozattételre, hogy az itéletben megnyugosznak e, vagy megfellebbezik azt. Csontos Imre e felhivásra egy kérvény felolvasásába fogott, majd átadta azt a bíróság elnökének. Ezután kijelentette, hogy nem tudja, megnyugszanak e az itéletben, vagy nem és kérte az itélet ki kézbesitését.

K. m. f.

Arday Aladár
lelkészi elnök.

Dr. Olosz Lajos
világi elnök h.

Jakab Viktor
jegyző.

TARTALOMJEGYZÉK:

1. Esperes imája és megnyitó beszéde	Arday Aladár
2. A világi képviselők igazolása	Jakab Viktor
3. Jelentés a meg nem jelent tagokról	„ „
4. A tárgysorozat megállapitása	„ „
5. A mult gyülésről elmaradtak igazolása	„ „
6. Részvétnyilvánitások em. gondnok halála alkalmából	„ „
7. Juhász András, tanácsbiró eskütétele	„ „
8. Emei tanácsosok eskütétele	„ „
9. Esperes jelentése az elnökileg elint. ügyekről	„ „
10. A számvevőszék jelentése	Szűcs Antal
11. A tanügyi bizottság jelentése	Balogh László
12. A belmissziói és missziói bizottság jelentése	Nagy Zoltán
13. Az emei lelkészértekezlet javaslatai	Czapfalvy József
14. Az emei tanitói értekezlet javaslatai	Mikó Pál
15. Az emei központár 1937 évi költségvetése	Szakáts Dénes
16. Az emei internátusi bizottság jelentése	Arday Aladár
17. Dohy Arpád, szalontai lelkész fellebbezése a szalontai presbitérium 15—1937 sz. hat. ellen	Dr. Olosz Lajos
18. Hegedüs Lajos presbiter fellebbezése a szalontai presbitérium 35—38/1937 sz. hat. ellen	„ „ „
19. Kocs János és Madaras Károly tanitók fellebbezése az árpádi presbiterium 9/1937 sz. hat. ellen	„ „ „
20. A tasnádi egyházközség presbiteriumának kérése a lelkészi dijlevél mérséklésére	Czapfalvy József
21. A szalontai uj adókulcs ügye	„ „
22. Az aradi uj adókulcs ügye	„ „
23. A kisjenői uj adókulcs ügye	„ „
24. A magyarremetei uj adókulcs ügye	Jakab Viktor
25. A körösjánosfalvai uj adókulcs ügye	„ „
26. A tenkei uj adókulcs ügye	„ „
27. Egyházkerületi képviselők választása	„ „
28. Hitelesitő bizottság kiküldése és a gyülés bezárása	„ „

BIRÓSÁGI ÜGYEK:

29. Az időszaki tanács megalakitása	Jakab Viktor
30. Csontos Imre és társai fellebbezése a tamásdai lelkészválasztás ellen	Szakáts Dénes

A SALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE 1937 ÉVI SZEPTEMBER HÓ 23-IK NAPJÁN SALONTÁN TARTOTT

KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE

SZERKESZTETTE:
JAKAB VIKTOR
egyházmegyei főjegyző.

A SALONTAI REF. EGYHÁZMEGYE HIVATALOS KIADÁSA.

A SALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE 1937 ÉVI SZEPTEMBER HÓ 23-IK NAPJÁN SALONTÁN TARTOTT

KÖZGYŰLÉSÉNEK JEGYZŐKÖNYVE

Jelen voltak: Arday Aladár esperes s előbb Gróf Tisza Kálmán em. tanácsbiró, majd Dr. Olosz Lajos egyházmegyei gondnok elnöklete alatt:

I. Tanácsbirák:

Lelkészi részről:	*Világi részről*:
Fogarassy Bálint	Gróf Tisza Kálmán
Jakab viktor	Mészáros Dániel
Szakáts Dénes	K. Balogh Ferenc
Juhász András	
Bokor Sándor	
Nagy Zoltán	

II. Ügyész:

Dr. Kapéry Béla.

III. A jegyzői karból:

Jakab Viktor lelkészi főjegyző és Czapfalvy József lelkészi aljegyző.

IV. Számvevőszéktől:

Rovács István elnök, Szűcs Antal előadó, Balogh László, Patay István, Nagy István és Czapfalvy József.

V. Egyházmegyei tanácsosok:

Szakáts Dénes, Szűcs Antal, Balogh László, Nagy Zoltán, Liszkay Kálmán lelkészi, Dr. Kapéry Béla, Rovács István, Szabó Kálmán világi részről.

VI. Lelkészek:

Fogarassy Pálint ágyai, Patay István anti, Tarnóczy Lajos aradi, Jakab Viktor belényesi, Kocsmár Boldizsár belényessonkolyosi, Liszkay Kálmán belényesujlaki, Igyártó Sándor bélzerindi, Csép

Gergely borosjenői, Bugyi János erdőgyaraki, Bokor Sándor feketegyarmati, Nánássy Dániel feketetóti, Boros Ferenc gyantai, Nagy Zoltán kisjenői, Szakáts Dénes köröstárkányi, Buthi Sándor magyarremetei, Szűcs Antal mezőbajji, Arday Aladár nagyszalontai, Balogh László nagyzerindi, Szilágyi Sándor pankotai, Szakáts Géza szentleánytalvai, Czapfalvy József tenkei, Nagy István vadászi, Juhász András várasfenesi lelkészek.

VII. Tanitóképviselők.

Kiss Ferenc és Mikó Pál.

VIII. Az egyházak világi képviselöi.

Ágyáról: Hady Ferenc, Antról: Kovács József, Aradról: Dömötör László, Árpádról: Kiss János, Belényesről: Szabó Kálmán, Belényessonkolyosról: Miklós Péter, Bélzerindről: Lajos Sándor, Erdőgyarakról: Szakács János, Feketegyarmatról: Tokai Lajos, Feketetótról: Kovács János, Gyantáról: Szabó Lajos, Kisjenőről: Biró Ferenc, Köröstárkányból: Cs. Benedek Péter, Mezőbajjról: Gál Sándor, Nagyszalontáról: Mágori Imre és Csepreghi Imre, Nagyzerindről: Boros Imre, Szentleányfalváról: Seres Sámuel: Tamáshidáról: Nagy Lajos, Tenkéről: M. Köteles József, Vadászról: Kocsis János.

31. szám. A Nagyszalontai Ref. Egyházmegye 1937 évi második közgyülését 1937, szeptember hó 23-án tartotta meg Nagyszalontán, a központi iskolában levő egyházi tanács-teremben. Miután a nagyszámban összegyült alkotó tagok elénekelték a XC-ik zsoltár első versét, esperes a következő imádságban kérte Isten áldását a közgyülés munkájára:

ESPERES IMÁJA

Mindenható Istenünk, mennyei édes Atyánk! Legyen áldott szent neved, hogy életünket a mai napra megtartottad, összegyülekezésünket megengedted s uj alkalmat adtál arra, hogy anyaszentegyházunk ügyeiről együttesen tanácskozhassunk. Kérünk add nekünk a higgadtságnak, bölcsességnek, igazságnak és felelősségnek lelkét, hogy meglássék minden szavunkon és határozatunkon, hogy a Te megbizottaid vagyunk, akik előtt nincs más érdek, csak az anyaszentegyház falainak erősitése, belső rendjének biztositása, intézményeinek megtartása és fejlesztése s mindezek által a Te dicsőséged szolgálata és terjesztése ezen a földön.

Tudjuk Atyánk, hogy sok a bajunk, nyomoruságunk, próbál-

tatásunk. Sok seben keresztül csurog a vérünk és fogy az életerőnk. De azt is tudjuk, hogy ezeket a sebeket magunk ütöttük magunkon, — mert Tőled elfordultunk, — törvényedet átal hágtuk, kegyelmedet megvetettük, mert magunkban bizva, csak a saját erőnkkel akartunk boldogulni, jövendőt épiteni. Bevaljuk, rászolgáltunk próbáltatásaidra. Ezek által arra akarod megtanitani a gyarló embert, hogy amikor Tőled elfordul, mindig maga ellen fordul, — mikor a fegyelem Tőled rendelt igáját ledobja, mindig beleesik a Sátán hurkaiba, — amikor a Te szavad meghallására és megfogadására elveszti érzékét, mindig hamis próféták lelkiismeretlen csábitásainak lesz szabad prédájává.

Atyánk, jó Istenünk, adj világosságot, hogy mi ezt a leckét megértsük s a ránkbizottakkal is megértessük. Segits, hogy életünk lehessen példaadás a felédfordulásban, szavad hirdetésében, hallgatásában és megtartásában, az önfegyelmezésben, a törvényes rend utjának követésében s a minden jóban való előhaladásban. Adj engedelmességet, hogy örömmel vezettessük magunkat, hogy igy biztos vezetői lehessünk másoknak. Adj alázatosságot, hogy soha ne bizakodjunk el s hivő reménységet és bátorságot, hogy soha ne essünk kétségbe. Adj szeretetet, amely tud sokat türni és megbocsátani, amikor a mi sérelmeinkről van szó, de adj szent haragot is, amely tud ostort ragadni és tisztitani, amikor önző, kufárlelkek ütnek tanyát a templomokban és a templomok körül.

E nehéz időkben adj nekünk Atyánk nagyon hűséges egyházi és világi szolgákat, akik egész szivvel adják magukat ügyed szolgálatába. Álld meg minden áldásoddal azt a világi Vezért, aki ma állittatik a kormány mellé, hogy beteljesülhessenek hozzáfüzött reménységeink s elvégezhesse azt a munkát, amelyet Te szabtál ki számára s amelyet helyette nem végezhet el senki más ezen a földön. Adj neki erőt abban a tudatban, hogy a Te választottad s hogy Te azokat, akiket kiválasztol, — ha hűtlenekké nem válnak hozzád, — minden dolgukban segited és minden bajokon győzedelmesekké teszed a Te állandóan beléjük sugárzott erőd és Lelked által. Ó hallgass meg minket, segits meg minket és álldj meg minket szerető, jó Atyánk, a Te szent fiad érdeméért, most és mindenkoron. — ÁMEN.

Esperes megnyitó beszéde.

Mélyentisztelt Egyházmegyei Közgyülés! Mindössze négy hónapja, hogy ezen a helyen együtt voltunk s anyaszentegyházunk ügyeiről tanácskoztunk. Az eltelt négy hó alatt semmi olyan külső

esemény nem történt, amely egyházmegyénket, vagy egyetemes anyaszentegyházunkat közelről érintette, vagy életmenetét komolyan befolyásolta volna, amelyről most kötelességszerüleg meg kellene emlékeznem. Hogy mégis szót emelek s a megnyitás előtt az em. közgyülés figyelmét igénylem, annak az az oka, hogy egy idő óta olyan szomoru jelenségeket észlelek egyházunk belső életében, amelyek mellett, mint felelős őrálló, ugy érzem, nem haladhatok el szótalanul.

Köztudott dolog, hogy református egyházunk a multban a rend, fegyelem, a törvény és tekintélytisztelet egyháza volt. Ezekben az erényekben volt az ereje, ezek biztositották nyugodt, békességes létét és természetes életfejlődését. Az egyház közigazgatási és birói szervei nyugodt légkörben, minden külső befolyásolástól mentesen, pusztán lelkiismeretükre s felelőségérzetükre hallgatva végezték törvényes működésüket s az egyház minde vezetője és vezetettje, a lelkész, tanitó és presbiter csakugy, mint az egyszerü egyháztag, bizalommal vetette alá magát illetékes egyházi hatósági közigazgatási és birói döntésének.

Hogy ez igy volt jól, azt igazolja az a nyugodt, biztos fejlődést mutató élet, mely a törvényes rendtartás nyomában mindenütt megmutatkozott.

Egyidő óta azonban a fegyelmezetlenségnek, a szándékos rendzavarásnak, a törvény és tekintélyek iránti tiszteletlenségnek, a felelős tényezők iránti bizalmatlanságnak, sőt bizalomrontásnak szomoru jelei mutatkoznak egyházközségeink életében. Rendzavaró agitációk és felelőtlen izgatások folynak, amelyeknek az a világosan áttetsző céljuk, hogy felettes egyházi hatóságok elintézésére, vagy elbirálására váró ügyeket egyoldaluan befolyásolt tömeghangulat és tömegitélkezés utján intéztessenek el, kitérési fenyegetőzésekkel és más, terrorisztikus hatáskeltési módszerekkel gyakorolván nyomást a felettes egyházi hatóságok müködésére. Akik ezekben az izgatásokban, a tömegszenvedélyek mesterséges felkorbácsolásában, akár mint öntudatos, akár mint öntudatlan eszközök résztvesznek, sulyos vétséget követnek el egyházunkkal szemben, de még sokkal sulyosabb azoknak a büne, akik bár a törvény betartására felesküdtek, ezeket a törvénytelen s egyben a legnagyobb mértékben veszedelmes mentőeszközöket a maguk védelmére és szabaditására igénybe veszik, semmitsem törödvén azzal, hogy amig magukat menteni próbálják, egyházukat sodorják bajba, drága értékeket elpusztitható veszedelembe. Minthogy ez a szomoru jelenség,

amely ma itt, holnap másutt jelentkezik, a legnagyobb veszedelmeket rejti magában, tisztelettel javasolom, hogy egyházmegyénk közgyülése, a maga erkölcsi sulyával itélje el és bélyegezze meg ezeket a törvénytelen, pusztán önző célokat szolgáló s lelkiismeretlen izagatásokból eredő tömegmozgalmakat, azok ellen pedig, akik ezeket a maguk védelmére igénybeveszik, vagy ezeknek szitásában törvény betartását igérő esküjük dacára résztvesznek, hivatalból indittasson fegyelmi vizsgálatot. Minden kétségen kivül van, hogy az ilyen izgatás a vallásos érzületbe, a hithüségbe, a közerkölcsbe ütközik, izgatás a felsőbségek ellen, sőt a határzónában még az állami törvényekbe is beleütküzik. (E. T. V. t. c. 34 § A 2. 3. 4. 7.) Én ugylátom, hogy a 12-ik óraütés sürget már bennünket, hogy az egyházban, még áldozatok árán is, állitsuk helyre a törvény és tekintélyek tiszteletét, mert csak igy biztosithatjuk a rendet és fegyelmet. Ez az ut a megtartás és élet utja volt a multban s az lesz a jövőben is! A demagógiára épiteni egyházat nem lehet, a lelkiismeretlen izgatók a pusztulás örvénye felé vonják egyházi életünket.

A másik szomoru jelenség, amelyről szintén meg kell emlékeznem s amely ellen intézkedést is kell kérnem, egyes egyházi tisztségekre pályázó egyéneknek a választások alkalmával tanusitott törvénytelen s egyben az egyházi tisztség tekintélyét is romboló magatartása. Amig egyfelől az egyházi hatóságok mindent elkövetnek a dijlevelek érvénye s a választások lehető tisztasága és törvényessége érdekében, addig másfelől egyes, magukról, a törvény és erkölcs kötelmeiről megfeledkezett pályázók törvénytelen igérgetésekkel s megszégyenitő fizetési alkudozásokba bocsátkozásokkal ássák alá az egyházi hatóságok munkájának sikerét s biztositanak tisztességtelen előnyt pályázó társaikkal szemben. Ugy érzem, hogy az egyházmegyei közgyülés plénuma előtt is le kell végre szegeznünk azt az álláspontunkat, hogy ez nemcsak törvényellenes s mint ilyen hivatalból üldözendő, hanem egyben a legnagyobb mértékben erkölcstelen s egyházi tisztviselőhöz mindenképpen méltatlan eljárás. Azok a presbiterek, akik alku tárgyává tesznek egyházi javadalmakat s azok a tisztviselők, akik belemennek ezekbe a törvénytelen és tisztességtelen alkudozásokba, egyformán méltatlanok egyházi tisztségek viselésére s egyformán megérdemlik, hogy Őket a bíróság itélete mellett az egyház minden komoly tagjának erkölcsileg is megbélyegző itélete sujtsa. Az Isten anyaszentegyháza csak az isteni törvények fundamentumán állhat s aki az egyház

épülete alól, alacsony egyéni érdekből az erkölcs, tisztesség és megbizhatóság fundamentum köveit kiszedi, az nem méltó arra, hogy az egyháztól tisztséget és kenyeret kapjon.

Minthogy a törvény szellemébol nemcsak a lelkészi, hanem a tanitói állások választásának a tisztasága is következik, a tanitói állásokra pályázó egyéneket is kérem szigoruan eltiltani attól, hogy a választó presbitereknél házaljanak s akár közvetlen, akár közvetett korteskodással hatást igyekezzenek gyakorolni a presbitériumok véleményének kialakulására s magukat megalázó fogadkozásokkal és igérgetésekkel csorbitsák az egyházi tisztviselőnek amugy is szomoruan mély szinten álló tekintélyét.

Akármilyen kevés idő is a legutóbbi közgyülésünk óta eltelt négy hónap, elég volt arra, hogy a halál azóta is arasson soraink között. Julius 4-én hosszu szenvedés után elvitte magával egyházmegyénk egyik legrégibb és leghűségesebb tisztviselőjét: nemes Rácz Gyulát. Negyedszázadon át számvevőszékünk elnökét, majd két éven át tanácsbiránk volt. A csend, red, a pontosság, a végletekig menő megbizhatóság és kötelességtudás embere szált vele sirba. Nemes, becsületes lelke 67 évig volt a földé. Mostmár Istennél van s Isten, aki a hűségeseket nagyon szereti, mint mennyei számvevő, bizonnyal megjutalmázta a becsületes számadót. Bucsuzzunk Tőle a viszontlátásra, a pornak kérjünk csendes pihenést, bus özvegyének áldott vigasztalást. A megüresedett világi tanácsbirói tisztség betöltésére az esperesi jelentés kapcsán fogom kérni az egyházmegyei közgyülés határozatát.

Ezek után szivesen üdvözlöm a megjelent lelkészi és világi tanácsbirói kart s egyházmegyénk közgyülésének összes jelenlévő lelkészi, tanitói és világi alkotótagjait s egyházmegyénknek a mai napra összehivott közgyülését elnöktársam, a gondnokhelyettes Ur Őméltósága nevében is ezennel megnyitottnak nyilvánitom.

32. szám. Az egyházak világi képviselőit, bemutatott megbizó leveleik alapján, egyházközségeink sorrendjében

Egyházmegyei közgyülésünk igazolja.

33. szám. Dérczy Imre borossebesi, Kenéz János cserméi, Dohy Árpád nagyszalontai, Wesmás Károly gyoroki lelkészeket, Dr. Balogh Ernő emei világi tanácsbiró, Nagy Dezső emei világi tanácsbiró, Szatmáry Sándor világi aljegyző, a cserméi és pankotai egyházak világi képviselői jelentik, hogy más elfoglaltságuk az ország területéről való elutazásuk, az egyház szegénysége miatt nem jöhettek el jelen közgyülésünkre.

Egyh. megyei közgyülésünk az előre bejelentett távolmaradásokat, a felhozott indokok alapján, sajnálattal tudomásul veszi és igazolja. A bejelentés nélkül távolmaradókat 30 napon belüli igazolásra hivja fel, az igazolatlanul mulasztókat pedig az em. kgy. 62—1936 jkvi sz. határozata alapján 200 Lei rendbirsággal bünteti.

34. szám. A gyülés alkotó tagjai között szétosztott tárgysorozatot

közgyülésünk felolvasottnak tekinti s azt a tárgyalás rendjéül változatlanul elfogadja.

35. szám. Esperes jelenti, hogy a mult gyülésről távolmaradottak mulasztásukat elfogadható módon igazolták s hogy a rendbirsággal sujtott szentleányfalvai presbitérium a 200 Lei birságot kifizette.

Egyházmegyei közgyülésünk a bejelentést tudomásul veszi s a mult gyülés távolmaradóit, bejelentett indokaik alapján, utólagosan igazolja.

36. szám. Szavazatbontó Bizottság, a berjesztett jegyzőkönyv alapján jelenti, hogy 1937, julius hó 9-ik napján tartott ülésében, az egyházmegyei gondnoki tisztségre beadott szavazatokat felbontotta, összeszámlálta és megállapitotta, hogy az egyh. megye 29 anyaegyházából beérkezett 38 érvényes szazat, melyből Dr. Olosz Lajos, em. főjegyző világi tanácsbiróra esett 38 szavazat s igy a nagyszalontai Egyházmegye gondnokává, egyhangulag Dr. Olosz Lajos választatott meg.

Egyházmegyei közgyülésünk Dr. Olosz Lajos egyh. megyei főjegyző és világi tanácsbirónak a Nagyszalontai Egyházmegye gondnokává történt egyhangu megválasztását örömmel veszi tudomásul, a választást megerősiti s őt a gondnoki szék elfogadására, a Fogarassy Bálint és Mészáros Dániel tanácsbirákból álló küldöttség által, a közgyülésbe meghivja.

Elnök a gyülést Dr. Olosz Lajos megérkezéséig felfüggeszti.

37. szám. Dr. Olosz Lajos, az ülés ujból való megnyitása után a közgyülés szine előtt, a jelenlevők nagy ovációja között megjelenvén, esperes felhivására a törvényben előirt egyházmegyei gondnoki esküt leteszi. Az eskü elhangzása után esperes üdözli:

Dr. Olosz Lajos em. gondnok székfoglalása alkalmával esperes üdvözlete.

Nagyságos Egyházmegyei Gondnok Ur!

Az egyházmegye világi elnöki székének elfogadása alkalmából, — mint lelkészi elnöktársa, — őszinte örömmel és nagy bizakodással köszöntöm. Örömöm a társához közvetlen közel került rokonléleknek öröme, aki boldog, hogy egy megértő baráttal dolgozhatik közös felelősségvállalással nagy eszmények megvalósításáért; bizakodásom viszont egy nagy kincsre talált embernek a bizakodása, aki ugy érzi, hogy együtt találta meg a nemes sziv, a ragyogó szellem, a tiszta jellem s a céltudatos erős akarat összes értékeit.

Nagyságos Gondnok Ur ezeknek a drága értékeknek a birtokában a nagyszalontai egyházmegyének csak kiváló gondnoka lehet s csak további fényt derithet arra a tisztségre, melyet egy évszázadon át a születési és lelki előkelőség és jellembeli nagyság sok drága értéke tett örökre ragyogóvá.

A nagyszalontai egyházmegye világi elnöki székébe ülni nagy kiváltság, de egyben nagy kötelezettség. Kiváltság, mert a legnagyobbak nyomán járni s a legnemesebbek munkáját folytatni örökre kiváltság marad, de nagy kötelezettség is, mert ezt a munkát csak egyféleképen lehet méltóképen folytatni, az egész élet és minden képesség becsületes odaadásával. Aki ezt a tisztséget elvállalta, annak tudni kell, hogy a céltudatos, komoly vezetés nem szokott hozni tapsot, népszerüséget, tömeghozsánnát, ellenben szokott hozni csalódást, hálátlanságot, sőt arathat még vértanuságot is, de azt is tudni kell, hogy a lelkiismeretes, komoly embernek ennek dacára sem szabad lenni a vezetőszékben bábnak, csak vezérnek, a legjobb tudás, a legjobb akarat és a legjobb lelkiismeret parancsa szerint. Én megvagyok győződve, Nagyságos Gondnok Ur mindezeket jól tudja, vezető tisztét ezekkel a mindnyájunkra örökre érvényes vezéreszmékkel foglalja el s ezeket kivánja szolgálata által valóra váltani.

Ezért üdvözlöm én gondnoki székfoglalása alkalmával nagy örömmel és nagy bizakodással s ezért kivánom teljes szivvel életére és minden munkájára a mi jó Istenünknek gazdag áldását.

Nagytiszteletü és Tekintetes Egyházmegyei Közgyülés!
Gondnok Ur!

Alig egy esztendeje, hogy a nagyszalontai ref. egyházmegye uj tisztikart választott és most van első évfordulója annak, hogy az uj tisztikart hivatalába beiktatta. Még élénken szemünk előtt van a délceg alak, aki ott áll a tisztviselői kar élén, mint a szélvésszel, viharral dacoló büszke tölgy s ma már csak emléke van közöttünk, mert hirtelen és váratlanul elragadta tőlünk a kérlelhetetlen halál. Ez a tragédia uj, fontos és nehéz feladat elé állitotta egyházmegyénket. Uj választás előtt állott. Tudjuk, hogy a választások sokszor széthuzást, pártoskodást, személyeskedést és háboruságot eredményeznek. Ezen a választáson nem igy történt. Egyházközségeink presbiterei átérezték feladatok fontosságát s felelősségük tudatában megérezték, hogy ma hitben erős, krisztusi szeretetben élő s az egyházi szolgálatok terén érdemeket szerzett emberre van szükség s amikor ezeket a tulajdonságokat megtalálták egyházmegyénk világi főjegyzőjében, mint egy ember nyilatkozott meg s egyhangu lelkesedéssel Dr. Olosz Lajos világi főjegyzőt emelte az egyházmegyei gondnoki méltóságra.

Gondnok Ur! Ma, amikor még be sem hegedtek a világháboru ütötte sebek; ma, amikor még lépten nyomon találkozunk a háboru rokkantjaival, testi s lelki betegeivel; ma, amikor az egész világ békéről beszél s azt óhajtja az egész emberiség s mégis dörögnek az ágyuk s uj világháboru borzalmai fenyegetnek; ma, amikor a különböző szélsőséges világ elvek az egyházak létét veszélyeztetik; ma, amikor a különböző gombamódra szaporodó szekták tépdesik az egyházak testét; ma, amikor a demagógia következtében a legnagyobb ellenség a belső egyenetlenség dul az egyházakban, ma nagy feladat vár az egyházmegye vezetőire.

Tudjuk, hogy jó és helyes vezetés csak kellő fegyelmezés mellett történhetik. Tudjuk azt is, hogy sok egyházban a fegyelem kissé meglazult, melyeknek helyreállitása feltétlen szükséges. Ezt célozza az Egyházkerület által kibocsájtott egyház fegyelmi szabályzat is. Meg kell találni a módot a régi fegyelem visszaállitására. Alkalmazni kell a fegyelmi szabályzatot, ha lehet szeretettel, megértéssel, de ha ugy szükséges a legnagyobb szigorral. Ki kell operálni az egyházak testéből a fekélyeket mielőbb, még ha fájdalmasak is, nehogy az egész test rothadásnak induljon.

Gondnok Ur! Adjon erőt és kitartást a munkában az a bizalom, amely az egész egyházmegyében osztatlanul kifejezésre jutott,

továbbá az a tudat, hogy munkájában az egyházmegye összes alkotó tagjai támogatni fogják. Adja az Isten, hogy egyházmegyénk virágzásának korszaka az Ön nevéhez füződjön. Most amikor az egyházmegye világi alkotó tagjai nevében szeretettel üdvözlöm uj méltóságában, működésére Isten áldását kérem.

Mélyentisztelt Egyházmegyei Közgyülés!

Magában véve az a tény, hogy a nagyszalontai református egyházmegye presbiteriumai bizalmuk egyöntetü nyilvánitásával az egyházmegyei gondnoki tisztet reám bizták, arra késztet, hogy indulásom pillanatában mélyen magamba szállva és befelé forditott lelki szemekkel szemlét tartsak önmagam felett.

Az üdvözlő szavak, amelyek a Nagytiszteletü Esperes Ur, a Méltóságos Gondnokhelyettes Ur, a lelkészi és világi tanácsbirói kar, az egyházmegye világi alkotó tagok és az egyházmegye tanitói kar képviselője részéről elhangzottak, bár őszinte és meleg rokonszenv és érdememen felüli megbecsülés kifejezései voltak számomra az önmagammal való szembefordulást még sokkal nehezebbé és gondterhesebbé teszik.

A Nagyszalontai Református Egyházmegye gondnoki méltóssága hagyományos történelmi multal bir, amelynek levegőjé körülleng és emlékei, amidőn serkentenek és felhevitenek, egyuttal reám is nehezednek.

A magyarság történelmének gigantikus alakjai, akik köré a közelmult epikája és tragédiája, összetörött lendülete és ma is lüktető sebláza fonódik, emlékezetünkben jelen vannak, amidőn egy teljesen megváltozott kor töprengő és önmagát marcangoló egyszerü bajvivója igyekszik felmérni a reá nehezedő feladat sulyos terheit és erőinek és eszközeinek csekély voltát.

A legmélyebb kegyelettel állok elődeim szivemben feltornyosuló emlékalakjai előtt. Fajunk és egyházunk legnagyobb fiai voltak, ma már szinte legendává átlényegülő héroszok és hitvallók, akiknek emlékéből a megértő utód teljesen megváltozott sorsa és feladatai számára is mindenkor gazdagon merithet tápot, fajszeretet, egyházhüség, kötelességtudás, épitőakarat, fegyelem és makulátlan közéleti etika tekintetében.

Miután a lelkemben rejlő legjobb erők korlátlan felajánlásával feltekintettem ezen nagy elődökre és föld ig hajtom előttük az emlékezés és kegyelet lobogóját, be kell vallanom, hogy sulyos kétsé-

gek és emésztő aggodalmak szorongatásai között száll végig a tekintetem az előttem álló feladatok terein.

Ha igaz az, hogy szomoru és büszke sors magyarnak lenni, ezt a komor önérzetet napjainkban és helyzetünkben módunkban áll fokozottan átérezni. Számra nézve elenyésző kisebbségben, földrajzi elhelyezkedésre széttagoltan, intézményeinkre nézve magunkra hagyatva, sőt mesterségesen sorvasztva, anyagilag a végpusztulás és a kétségbeesés szélén, öntudatra nézve hol eszméletlenül, hol elfásultan, erkölcsileg számos fekélyel elboritva, mechanikus és organikus bajok és csapások sulyos kórságaiban szenvedve, perspektiva nélkül jövő zárt fekete kapuja előtt állva kell szembe néznünk azzal a történelmi sorssal és hivatással, amelyet a magunkénak vallhatunk.

Ez a történelem legujabb korszaka által számunkra meghatározott sors általában, de még sokkal jellegzetesebben ez a legmagyarabb kisebbségi egyháznak a református egyháznak a sorsa.

Egyházunk a régi magyar uralom korszaka alatt is önmagából sejtszerüen felépitett szegény egyház volt, amely reávolt utalva hiveinek ragaszkodására és áldozatkészségére.

A román állam uj főhatalmának jogara alatt helyzetünk e tekintetben is lényegesen sulyosbodott.

A faji kiegészülés és a nemzeti homogenitás gondolata napjainkban, midőn a testvéri szolidaritás, gazdasági és erkölcsi egymásrautaltság kötelékei annyira meglazultak és megromlottak, oly törekvéseket termelt ki, amelyek a kisebbségek intézményei számára az előző házasságból visszamaradt árva gyermekek sorsát alakitották ki.

Nem adjuk fel a reményt, hogy e tekintetben a helyzet enyhülni fog és erre minden törvényes és társadalmi eszköz igénybevételével öntudatosan és következetesen törekedni is fogunk, hiszszük, hogy az államhatalmi belátás és kisebbségpolitikai raison kitermeli az illetékes tényezőkben azt a meggyőződést, hogy egyházi és iskolai intézményeink magasabb értelemben vett állami értékek, hogy épitő állami célokat szolgálnak és azokat nem elsorvasztani és megsemmisiteni, hanem épségben megtartani és fejleszteni kell, de ebben a pillanatban, midőn az egyházmegye lelki és anyagi értékállományának a megőrzéséért a felelősséget elvállalom, be kell vallanom, hogy ennek a légkörnek a kialakulása ma még szinte utópia és a valóságos helyzetnek leplezetlenül kendőzés és szépités nélkül kell a szeme közzé néznünk.

Ez a helyzet annyira sulyos és sivár, sőt szinte vigasztalan, hogy sulya alatt ugy érzem magamat, mintha azok sorába állanék be, akiknek puszta karjukkal kell feltartaniok reájuk zuhanó hegyóriások tömegét.

Ne méltóztassanak pálcát törni felettem, ha erőim és feladataim aránytalan különbsége arra késztet, hogy lelkemben egy eszményi, küzdő és vezető férfiu ideál-alakját igyekezzem megrajzolni, aki mint kalauzló csillag fényét reámpermetezze a sötét éjszakában, akinek eszményi tulajdonságai és nagyszabásu vonásai segitségemre siessenek, midőn arra szükségem leend, megerősitsenek fáradtságom és felemeljenek elesetségem órájában, aki után való sóvárgásom megsokszorozza erőimet és nemes értelemben vett önszuggesztió erkölcsi erőtöbbletével segitsen ki a fogyatkozások és válságok idején.

Azon eszményi léleknek, amelyre, mint távoli ideálra gondolok, első sorban hivő léleknek kell lennie.

A hit lényegét igen nehéz analizálni és meghatározni, de mindannyian tudjuk és — ha nem tudnánk — érezzük, hogy a hit a lélek és az élet transcendentális alapja. Az emberi szellem történelmének kimagaslóan legnagyobb bölcsésze: Kant, örökértékü filozófiai sikerét épen az által aratta, hogy az értelmi vizsgálódások területét meghatározta és körülkorlátolta. Amidőn az eszmélő és kutató értelem válaszai elfogynak és a meg nem válaszolható miértek zátonyai között a vakmerő és végleges hajótörést szenved, akkor röppen fel a zátony szirtjei közzül a hit, mint hófehér albatrosz madár és okot ad a levegőben fennakadt okozatok számára, célt ad a cél nélkül téntergő értelem és akarat számára, a végest végtelenné teszi és az efemert örökkévalóvá, időt ad és teret ad és eszményt ad és felépiti a lélek akropoliszát, amelyben felsőbb foku, korlátoltságaiból kiszabadult és kikristályosodott énünk lakozik.

A hit tartalmilag igen külömböző lehet, de abban mindig megegyezik, hogy a léleknek egy egészen külön álló tevékenységét és tüneményét képezi, amely oly dolgok megközelitéséhez és oly feladatok megoldásához vezet el, amelyeket megérteni és megoldani a lélek semminő más tevékenységével nem lehet.

Amennyire nélkülözhetetlen és örökös jelentőségüek az ember számára a földi életet a végtelenséggel és az örökkévalósággal összekötő sejtések, épen annyira elengedhetetlenek azok a mély hitek azok a meggyőződések, amelyek a közös társadalmi együttműködés alapvető, sarkalatos principiumait képezik.

A társadalmi élet szervezetére, berendezésére és működésére vonatkozó lényeges principiumok között, amelyeket nem nélkülözhet semminő tehetség és erő, amelyet vezetni akar, azt hiszem ebben mindnyájan egyetértünk, elsősorban kell megkövetelnünk a becsület principiumát.

A becsülethez ép oly elválaszthatatlanul hozzá tartozik a lélek természetes jósága és szelidsége, amiből a szeretet érzelme és az altruizmus erényei fakadnak, mint a kimüvelt és életpróbákban megedzett felelőségérzet és öntudatos jellemszilárdság, amelyek lehetővé teszik, hogy nemes célokért ne csak lángoljunk, de kitartóan és áldozatra készen dolgozzunk, küzdjünk és ha a sorsunk ugy kivánja tölünk, türjünk és szenvedjünk is.

Egy eszményi vezető férfiu számára elengedhetetlenül szükséges az elméleti és gyakorlati ismeretek rendszeres gazdasága, amely mindig rendelkezésre álljon, mint egy a közélet bármely eshetősége számára felszerelt bőséges arzenál, ahonnan késedelem nélkül ragadhatja ki a helyzet és a pillanat által megkivánt eszközöket, hogy világos elméleti meglátásának törvényeit az adott gyakorlati esetre pontosan és helyesen alkalmazni tudja.

A megtanult ismereteken felül nagy szüksége van a vezetőnek az azokat kiegészitő tapasztalati életbölcsességre, ami előfeltétele az ismeretek eredményes felhasználásának. A tapasztalati tudást még eredményesebbé teszi a tényleges életmunka közben szerzett gyakorlati érzék és felsőbb fokra emeli a perspektivát biztositó körültekintés és tapintat, amely az emberekkel való bánni tudás varázsával megkönnyiti és lehetővé teszi sokszor a reménytelen helyzetek szerencsés megoldását is.

Nagyon fontosnak tartom, hogy ideális vezető férfiu lelkében benne éljen az evolució gondolata. Át kell éreznie, hogy mindannyian organikus porszemek vagyunk, akik részét képezzük az emberiség, a történelem medrét kitöltő testének és át kell éreznie, hogy a legkisebb porszem is felelős érette, hogy a csökönyös megrögzöttséggel az előrehaladás és magasabbra törekvés akadályozója ne legyen de ugyanakkor azért is felelős, hogy heveny fertőző lázával ne hajtsa a testet, amelyben él, kellően meg nem érlelt és ki nem teljesedett változások fázisai felé.

Nem lehet eléggé nyomatékosan hangsulyozni azon követelményt sem, hogy forumon állá férfiu számára az ügyefogyott jószándék, mely rombol, midőn subiectiv hite szerint jót akar, semmiképen nem elegendő. Az Isten itélő széke előtt talán a tiszta jó-

szándék feloldozza cselekedeteinek kárhozatos eredményei által elkövetett büneinket, de az emberiség közös életét sokkal többre kell becsülnünk, sokkal nagyobb értéknek kell tartanunk, semmint hogy megbocsáthatnók oly vezető férfiu eltévelyedéseit és szerencsétlen kezű rombolásait, aki mentségére jószándékain kívül aligha tud egyebet felmutatni.

Ilyen és ezeket még kiegészitő tulajdonságokkal és erényekkel felruházott eszményi vezető férfiu szintetikus alakját vetiti lelkünk szemeink elé, midőn szivünkből egy fohász száll fel, amely segedelmet kér a jelen és jövő szinte emberfeletti feadatainak munkájához.

Az eszményi alak szellemvonalai elképzelésünkben változnak a reánk váró kötelességek és azon nagy férfiak egyéniségéhez képest, akiknek vonásaiból szellemi abstractió utján az ideált megteremteni igyekeztünk. A változó szemszög szerint hol Cromwell fanatikus mély hitére felépitett fegyelmét, hol Carlyle fenséges erkölcsi tisztaságát látjuk megcsillanni tekintetünk előtt, egyszer Bethlen Gábor végveszélyek szakadékain viaskodó bölcsességét, páratlan egyensulyérzékét és soha el nem homályosodó tiszta szándékát látjuk magunk előtt, máskor Tisza István széditő közgazdasági és politikai tudását, mások tetteiért látszólag őt terhelő felelősséget és előre látott vértanuságát páratlan büszkeséggel és kálvinista praedestinátióval viselt tragikumát vessük be örökre a szivünkbe.

Sorsunktól fog tüggni, hogy annak változásai közepette a szintetikus eszményalak melyik alkotó vonásaiból fogunk erőt és segitséget kérni a sajátmagunk részére.

Ha az eszmények ködbe vesző tibeti csucsaitól visszatér a lelkünk a valóságos élethez, magával hozza a bejárt magasságok fenségét és erkölcsi erejét, az éghez közel eső tájak nyugalmát és békéjét és bármit mér is reá a mélységekben patakzó és viharzó élet, a meglátott és átélt nagy látványok emléke képessé fogja tenni, hogy sorsát viselje, egyensulyát megőrizze, munkáját elvégezze és küzdelmeit megvivja.

Mélyentisztelt Egyházmegyei Közgyülés! Nem lehet anélkül hinni az Istenben, hogy ne higyjünk egyuttal az emberiség lelki és történelmi fejlődésének az eszményeiben is. Aki megtagadja az utóbbit, az lemondott volna az előbbinek a gondolatáról is. Épen ezért engedjék meg, hogy kifejezzem azt a mélységes meggyőződésemet, hogy az emberiség, bár történelmi utja a legmélyebb hullámvölgyeken vezet is keresztül, felfelé halad és előre megy és

azok a sokszor az ember gondolatához méltatlan hétköznapjai a történelemnek, amelyek esetleg évtizedeket, vagy évezredeket tesznek is ki nem egyebek, mint a fájdalmai és válságai azon szebb jövő vajudásának, amelyet a gondviselés az emberiség számára ki fog alakitani.

Amint méltóztattak látni, egy pillanatra sem áltattam magamat sem akkor, midőn sorsunk reánk várakozó nehézségeit felmértem, sem akkor midőn mély alázattal saját erőim csekélységét átéreztem és bevallottam, azonban mindezek dacára sem fog el kétségbeesés és kicsinyhitüség, mert ugy érzem, hogy sorsunk és erőink igaz ismerete tölt el és meg vagyok róla győződve, hogy habozás nélkül ajánljuk fel mindannyian szivünket és karunkat ősi egyházunk szorongatott ügyének szolgálatára és ahol hit, meggyőződés, alázat munkakészség és eszményeinkhez való szerelmes ragaszkodás elemi erővel ölelkezik és fonódik egymásba, ott bizó szivvel virraszthatunk, mert ősi magyar református Sionunkat a fenyegető végveszélyek közepette is meg fogjuk őrizni és tartani.

Egyházmegyei közgyülésünk bizalommal és jó reménységgel néz ujonnan választott, hivatalában megerősitett és ünnepélyesen beiktatott gondnoknak, Dr. Olosz Lajosnak vezéri munkássága elé s kéri a mindenható Istent, hogy kifejtett programmja keresztülvitelében, ragyogó eszményeinek megvalósitásában, életét megáldva, segitse meg őt népünk és anyaszentegyházunk felvirágoztatására, jobb jövendőjének megépitésére és Istennek örökkévaló dicsőségére.

Felkéri elnökséget, hogy a választásról és beiktatás tényéről, az egyházkerület Főtiszt. Elnökségének tegyen jelentést.

38. szám. Olvastatik Dr. Olosz Lajosnak, egyházmegyei gondnokká történt megválasztása folytán, az em. világi főjegyzői és világi tanácsbirói tisztségekről lemondó levele.

Em. közgyülés a lemondást tudomásul véve, az em. Világi főjegyzői és egy világi tanácsbirói tisztség betöltésére a szavazást elrendeli, annak határidejét folyó év december 1-ré tüzi ki, a szavazatbontó bizottságba pedig, esperes elnöklete mellett a közgyülésnek Nagyszalontán lakó alkotó tagjait delegálja.

39. szám. Tárgyaltatott Arday Aladár esperesnek az egyházmegye 1936 évi állapotáról, az Egyházlátogatási jegyzőkönyvek

és az egyházlátogató bizottságok által felvett jegyzőkönyvek alapján, összeállitott jelentés. (Lásd a mellékletet)

Egyházmegyei közgyülésünk esperes jelentését általánosságban tudomásul veszi s az intézkedést igénylő ügyekben a következő határozatokat hozza:

1. Presbiteriumokon keresztül figyelmezteti a magyarcsékei, nagyzerindi és körösjánosfalvai gyülekezeteket, melyekben — részvétlenség miatt — az egyházlátogatás alkalmával istentisztelet nem volt tartható, hogy e hitbeli közönyt s a felettes egyházi hatóságokkal szemben tiszteletlenséget eláruló, szégyenletes és menthetetlen mulasztás meg ne ismétlődjék. A körösjánosfalvai és magyarcsékei egyházak presbitériumát, hol a presbiteri gyülésen csak egy-egy presbiter jelent meg ezért a mulasztásért megrójja s a távolmaradóknak, az esperesi hivatalban leendő igazolását elrendeli, az igazolatlan mulasztókkal szemben pedig esperest, a fegyelmi eljárás hivatalból való megindítására felhatalmazza.

2. Tekintettel arra, hogy az utóbbi időben gyakorolt valóságos roham tempóju egyházlátogatások nem engednek elég időt a vizitáció tagjainak, az egyház életébe való mélyebb betekintésre, sem a hivekkel való személyes érintkezés keresésére, elrendeli, hogy egyfelől a nagyobb ellenőrzés, másfelől a gyülekezetekkel való lelki kapcsolatok kiépitése céljából, jövőben minden anyaegyház megvizsgálására egy teljes napot szenteljenek az egyház látogató bizottságok. Mivel az eme. két nagy gyülekezetében, az állami iskolákban csak vallásórák alatt jelenhetik meg a vizitáció s igy a jelen látogatási rendszer mellett a vallástanitás ellenőrzését nem lehet kellőképen gyakorolni, e két gyülekezet — Arad és Nagyszalonta — számára elrendeli, egy-egy közelebb lakó, állandó vizitátor alkalmazását, ki a szükség szerint az egyházba többször ellátogatva, a helyi lelkésszel, esetleg világi tanácsbiróval, vagy ennei tanácsossal, sorra látogassa az iskolákat, hogy igy teljes képet adhasson a hitoktatás munkájáról.

3. Örömmel veszi tudomásul, hogy egyházközségeink nagyrészében, az elmult évben is, komoly és felelősségteljes irányitás mellett, hűséges és eredményes lelki és kultur munka folyt. Hogy lelkészeink és tanitóink nagy többsége

hivatásának magaslatán álva, elismerést és dicséretet érdemlő módon végezte lelkeket világositó, összetartó, hithűségre és áldozatkészségre nevelő munkáját.

Elismerését fejezi ki Torday Ferenc, Dr. Szatmáry Istvánné, Medgyessy Gyula, Kissné, Kornya Juliánna, Kiss Lajos, Mikó Lenke és Bödi Imre nagyszalontai, Koós János és Madaras Károly árpádi, Bátory Julia tenkei, Nagyné, Kiss Juliánna mezőbajji, Kilin Sándor, Kilinné, Faragó Jolán kisjenői, Kiss Ferenc, tamáshidai, Baloghné, Meleg Erzsébet, Péteri Etelka, Sajti Károly nagyzerindi, Juhászné, Tatay Emma várasfenesi, Kabay Eszter gyoroki és Hunyadi Mária pankotai tanitóknak, a tanitásban elért és felmutatott kitünő eredményért. Elismerését fejezi ki a vallástanitásban kitünő eredményt felmutató lelkészeknek is.

4. Az iskolaszéki elnököket utasitja, hogy a kiadott szolgálati bizonyitványokban, a tanitók minősitéseként, mindig az esperesi vizitáció által megállapitott eredményt tüntessék ki.

5. A magyarcsékei lelkészt és a kisházai előkönyörgőt utasitja, járjanak el az állami iskolai igazgatóknál, hogy a vallástanitás, tanrendszerinti beosztással, az iskola helyiségében kapjon otthont s igy az igazgatóknak módjukban álljon a mulasztásokat ellenőrizni s a református gyermekeket, törvényes eszközökkel is rászoritani a vallásórák pontos látogatására.

6. Annak az egyre jobban terjedő felfogásnak a leküzdésére, mely szerint az állami iskolába járó gyermekek az ipari és kereskedelmi pályán, a román nyelv tökéletesebb elsajátitása folytán, jobban boldogulnak s mely felfogás, — különösen a központi községekben — felekezeti iskoláinkat az elnéptelenedés veszélyével fenyegeti, emei közgyülésünk felhivja tanitóinkat, hogy magasabb iskolai érdekből, fokozottan törekedjenek iskoláinknak, az államnyelv elsajátitása szempontjából is, versenyképessé tételére.

7. A belényesujlaki tanitókat utasitja, hogy a gyemekek pontos iskolába járását vegyék komolyan s gondjuk legyen arra, hogy a vizitációk alkalmával is, a gyerekek hiánytalanul jelenjenek meg a iskolában.

8. Bardócz Rozália ágyai tanitónőt elkötelezi, hogy jövőben az iskolás gyerekeket pontosan vezesse a templomba

s az istentiszteletek buzgó látogatásával maga is adjon követendő példát a gyülekezeteknek.

E kötelezettség lelkiismeretes teljesitésére különben tanitói karunk minden egyes tagjának figyelmét felhivja.

9. Tanitóinkat és kántorainkat általánosságban is, de Juhász László mezőbajji tanitót személyszerint is utasitja, hogy az énekeknek betanitásánál és a gyülekezeti énekvezetésnél az ének ütemére legyenek tekintettel s annak elnyujtásával ne kössék le az ének szárnyalását.

10. Örömmel veszi tudomásul emei közgyülésünk, hogy a várasfenesi egyház, a hivek önkéntes áldozatából két tantermes és egy tanitói lakásos modern iskolát épitett. Kéri: legyen az uj kultur hajlékon s a benne végzett munkán Istennek minden áldása.

11. Emei közgyülésünk szeretettel hivja fel gyülekezeteink figyelmét a seléndi fiók egyház megsegitésére, hogy legalább egy vasárnapi perselypénz odaadományozásával igazolja be mindenik egyház testvéri, segitő készségét s legyen áldott eszköz arra, hogy egy uj templomban felhangozhassék — a mi hiveink ajkán — az Istent dicsérő ének és imádság.

12. Általánosságban felhivja a presbitériumok, lelkészek és tanitók figyelmét arra a kötelezettségre, hogy az egyházi épületek fenntartásáért a presbitérium, a rendért és tisztaságért pedig a bennüklakó hivatalnokok felelősek. Omladozó épületek, virág helyet gyomot termő templomkert papi, vagy tanitói udvar lesujtó itéletnek teszik ki egyházat és belhivatalnokot egyaránt. Épen azért utasitja az egyházlátogató bizottságokat, hogy ahol ilyen tekintetben kifogásolni valót találnak, ott ne vonakodjanak megadni a szükséges figyelmeztetést.

13. A tamáshidai presbitériumot az iskola sürgős átalakitására, a nagyzerindit pedig az uj iskola épitésének mielőbbi megkezdésére, felelősség terhe mellett, szigoruan elkötelezi, mivel a további halogatás mind két helyen az iskola létét veszélyezteti.

Ugyancsak elrendeli a tamáshidai tanitói lakás istállójának megujitását is.

14. A bélzerindi egyházközséget a paróchia, különösen a hozzátartozó melléképületek és keritések kijavitására, il-

letve megujitására, a nagyzerindi egyházközséget pedig a rozoga és egészségtelen lelkészi lakás megujitására kötelezi el.

15. Mivel az egyházi épületek külső állapota Nagyszalontán sem méltó e nagy lélekszámu s példaadásra hivatott gyülekezethez, emei közgyülésünk utasitja presbitériumot az épületek nagyobb rendben tartására és fokozatosan való meg ujitására.

16. Mélységes szomorusággal látja emei közgyülésünk a nagyszalontai egyház gyülekezeti békéjét zavaró, azokat a sorozatos, sőt állandó jelenségeket, melyek eléggé el nem itélhető vádaskodások és felelőtlen izgatások által ássák alá az egyház békéjét, tekintélyét, életlehetőségét s teszik lehetetlenné számára magasabb hivatásának betöltését is. Felhatalmazza és megbizza az elnökséget, hogy annak a fegyelmi ügynek befejezését, amely tulajdonképeni kovásza az egész aggasztó kavarodásnak, az egyház elsőrendü és életbe vágó érdekeire való hivatkozással, az illetékes egyházi bíróságnál szorgalmazza.

17. Egyházmegyei gyülésünk felterjesztéssel él a Főtisztiszteletü Egyházkerületi Közgyüléshez, kérvén hogy az egyes lelkészválasztások alkalmával tapasztalt visszaélésekenek, elfajult korteskedésnek s az ezek nyomán fellángoló pártszenvedélyeknek kiküszöbölésére és megakadályozására, melyek nemcsak a pályázó és tülekedő lelkészek, de a lelkészi állások tekintélyét is, gyakran megalázó módon kisebbitik meg, a gyülekezeteket pedig minden esetben egymás ellen gyülölködő, ellenséges és épen azért mindig egyházrontó, sokszor valósággal tönkretevő táborokra szaggatják szét : — magasabb egyházi érdekből — mielőbb hivassa össze a zsinatott, hogy letárgyalhassa s valami módon életbe is léptesse, a korszerüen megalkotandó, uj lelkészválasztási törvényt.

18. A feketetóti presbitériumot, a mely konok, szükkeblü és belátástalan magatartásával kiváló készültségü, derék lelkipásztorát sokat keseritette s az egyházlátogató küldöttség előtt is elárulta a maga önző és áldozatra semmi hajlamot nem mutató magatartását, figyelmezteti egyházmegyei közgyülés, hogy uj lelkészének ne ellensége, hanem minden jó munkájában segitő társa legyen s a szükkeblüséget levetkezve, a saját jó példaadásával igyekezzék be-

vinni a gyülekezeti tagok lelkébe is azt a gondolatot, hogy egyházat áldozat nélkül fentartani, még inkább virágzóvá tenni, nem lehet.

19. Az egyházlátogató bizottság ama megállapitása folytán, hogy az aradi egyházközségben, a fizetés halogatása miatt, mintegy 66.000 Leire felszaporodott egyházkerületi és egyházmegyei rovatalokat, a felajánlott de csak részben teljesitett 1.000—2.000 Leis havi részletfizetéssel rendezni nem lehet, egyházmegyei közgyülésünk szigoruan el kötelezi az egyház presbitériumát, hogy az egyházközségre törvényes alapon kirótt rovatalókat nagyobb részletfizetéssel törlessze és mielőbb fizesse ki. Bármilyen sok baja és fizetési nehézsége legyen is az egyháznak, nem engedhető meg, hogy amig kicsiny, szegény és iskolát fentartó egyházak ebbeli kötelességüknek eleget tesznek, addig az inteligens és vagyonosabb tagokra is támaszkodó, iskolát sem tartó aradi egyház ezt a kötelességét felületesen kezelje. Épen azért nem fizetés esetén, az egyházi felsőbb hatóság e törvényes rendelkezésének teljesitését megtagadó presbitériummal szemben, az egyházmegyei elnökséget, a további törvényes intézkedések megtételére felhatalmazza. Felhivja általában azokat az egyházakat, melyek hátralékos, vagy folyó évi egyházmegyei közigazgatási járulékukat még be nem fizették, hogy azokat november hó 15-ig, az eme. pénztárába okvetlenül szolgáltassák be.

20. Egyházmegyei közgyülés felterjesztéssel él a Főtisztelető Egyházkerületi Közgyüléshez, kérvén hogy

a) a belényesujlaki szegény és szegénysorsu hivekből álló egyháznak, a rozoga tetőzetü és már már életveszélyessé váló templom renoválása s kényszeritő esetben, a tornyon kivül való tetjes ujjáépitése lehetővé tétele végett, a Baldácsy, esetleg más, rendenkezésre álló alapból megfelelő segélyt utaljon ki.

b) a belényessonkolyosi lelkészi lakás épitéshez, melyet a 450 nagyrészt szegénysorsu lélekszámból álló gyülekezet, az önként vállalt és erejét szinte felülmuló 170.000 Leinyi pótrovatalból és közmunkatételből nem tud felépiteni, a hiányzó 23.000 Leinek a Baldácsyi, vagy valamely más rendelkezésre álló alapból való kiutalásával járuljon hozzá.

c) a csermői szegény egyháznak 5.000 Lei segély nyuj-

tásával tegye lehetővé, hogy korhadt és életveszélyes haharanglába helyett, egy kb. 8.000—9.000 Leibe kerülő uj haranglábat épithessen, mert a 80 százalékban teljesen vagyontalan és kis lélekszámu gyülekezet, csak a maga erejéből, azt megépiteni nem képes.

d) a seléndi fiókegyházat, szinte egy évtizede félben álló templomának befejezésében, ugyancsak a Baldácsi, vagy más alapból való segély kiutalásával, vigye előbbre.

E felterjesztéshez csatolandók nevezett egyházak vonatkozó kérvényei is.

21. Major László, volt seléndi presbitert, ki a seléndi templomépitési akciót s annak anyagi ügyeit is vezette, illetve kezelte, de aki az épitési bevételekről és kiadásokról a mai napig el nem számolt, fegyelmi felelősség terhe mellett utasitja, hogy a templomépitési számadást sürgösen készitse el s azt összes igazoló irataival agyütt, legkésőbb folyó év, december elsejéig, az esperesi hivatalba okvetlen terjessze be.

22. A Főtiszteletü Egyházkerületi Közgyülés elé azzal a kéréssel fordul emei közgyülésünk, hogy a missziói segélyeket, az azokat eddig is élvező kisházái, magyarcsékei, kisjenői, vadászi, cserményi és borossebesi egyházaknak ujból kiutalni, a belényesi körzetben szétszórtan élő református családok számbavételének és lelki gondozásának céljára pedig 2.000 Lei uj segélyt folyósitani méltóztassék.

23. Figyelmébe ajánlja a nagyszalontai egyház presbitériumának egy hetenként megjelenő helyi, vallásos lap nagy jelentőségét és fontosságát, mely érzületi és gondolati irányitásával, az egyház mostani nehéz helyzetében, nagy szolgálatot tehetne egy jobb és virágzó egyházi élet megalapitására. Felhivja azért, hogy a lap hatósági engedélyének megszerzésére a szükséges lépéseket tegye meg.

Őszinte és hálás köszönetet mond emei közgyülésünk az Aradi Nőszövetségnek, mely 58.000, a Borossebesi Nőszövetségnek, mely 12.000 és Gróf Tisza Kálmán Őméltóságának, aki 10.000 Leit adományozott egyházi célokra. Az örökkévaló Isten az Ő kegyelmének ajándékával gazdagitsa a jókedvü adakozó sziveket.

Szivbeli szomoruséggal emlékezik meg arról az érzékeny veszteségről, mely egyházmegyénket — legutóbbi közgyü-

lésünk óta — Rácz Gyula tptári főtisztviselő, emei számvevőszékünk több, mint két évtizeden keresztül szolgáló elnöke, majd puritán életü tanácsbirójának halálával érte. A hű munkás és munkatárs emlékezetét közgyülésünk jegyzőkönyvében megörökiti, gyászoló özvegye számára pedig — igaz részvétének kifejezése mellett — az isteni kegyelem drága vigasztalását kéri.

Végül a Rácz Gyula halálával megüresedett tanácsbirói tisztség betöltésére a szavazást elrendeli s annak beadási határidejét december hó 1-ére tüzi ki, a szavazatbontó bizottság tagjaiul pedig, esperes elnöklete alatt, a közgyülés Nagyszalontán lakó alkotó tagjait kéri fel.

40. szám. Tárgyáltatott esperesnek az elnökileg elintézett ügyekről szoló jelentése. (Lásd a mellékletet.)

Emei közgyülésünk az elnökileg elintézett ügyekről szóló jelentést általában jóváhagyó tudomásul veszi s a megtett intézkedéseket a következőkben megerősiti:

hogy a vonatkozó szabályszerü presbiteri határozatok és a bemutatott okmányok alapján

ad. 1. Tóth Béla, okleveles kántortanitót a köröztárkányi egyház rendes kántortanitói állásában ideiglenesen megerősitette. A végleges megerősitést egyházmegyei gyülésünk függőben tartja mindaddig, mig Tóth Béla a hegyközszentimrei egyházzal való perét az egyház által felajánlott békés uton nem rendezi.

ad. 6. Hogy Tóth Miklós, okleveles tanitót a pankotai egyház ideiglenes kántortanitói állásában megerősitette.

ad. 2. Hogy püspöki kirendelés alapján Horváth János, végzett theológust a nagyszalontai egyházközségben,

ad. 3. Szűcs János segédlelkészt az árpádi egyházközségben,

ad. 4. Kulcsár Ernő, végzett theológust az aradi egyházközségben.

ad. 5. és Elchlinger József, segédlelkészt az árpádi egyházközségben, a hitoktatói és lelkészi szolgálatok elvégzésére felhatalmazta.

41-a szám. A vadászi egyház beterjeszti az 1935 augusztus hó 4-én tartott lelkészválasztásra vonatkozó iratokat, jelentve, hogy Nagy István megválasztott lelkész állását ugyanazon év szeptember elsején el is foglalta.

Emei közgyülésünk a szabályszerü választást helyben hagyja s az E. T. I. tc. 56. §. b. pontjában lefektetett jogánál fogva Nagy István a vadászi lelkészi állásban véglegesen megerősiti. Szeretettel köszönti őt az egyházmegye lelkészeinek sorában, életére és lelki pásztori müködésére Isten áldását kéri.

41-b szám. Az aradi egyház beterjeszti az 1934 julius hó 15-én tartott hitoktató-lelkészválasztásra vonatkozó iratokat s jelenti, hogy Kovács Zoltán megválasztott hitoktató-lelkész állását 1934, október elsején el is foglalta.

Emei közgyülésünk a szabály szerü választást jóváhagyva, az E. T. I. tc. 56 §. b. pontjában lefektetett jogánál fogva; Kovács Zoltán az aradi hitoktató lelkészi állásban véglegesen megerősiti. Szeretettel köszönti őt az eme. lelkészeinek sorában, életére és lelki pásztori müködésére Isten áldását kéri.

41-c szám. Az aradi egyház beterjeszti az 1935, szeptember hó 22-én tartott lelkészválasztásra vonatkozó iratokat s egyben jelenti hogy Tarnóczi Lajos megválasztott lelkész állását ugyanazon év november 11-ik napján el is foglalta.

Emei közgyülésünk a szabályszerü lelkészválasztást jóváhagyta s az E. T. I. tc. 56. §. b. pontjában lefektetett jogánál fogva Tarnóczi Lajost, az aradi rendes lelkészi állásban véglegesen megerősiti. Szeretettel köszönti őt az eme. lelkészi karában. Életére és lelkipásztori munkásságára Isten áldását kéri.

41-d szám. A csermői egyház beterjeszti az 1935, december 15-én tartott lelkészválasztás iratait s jelenti, hogy Kenéz János, megválasztott lelkész állását 1936, január 5-én el is foglalta.

Emei közgyülésünk a szabályszerü lelkészválasztást jóváhagyja s az E. T. I. tc. 56. §. b. pontjában lefektetett jogánál fogva Kenéz Jánost, a csermői rendes lelkészi állásban megerősiti. Szeretettel köszönti őt az egyházmegye lelkészi karában, életére és lelkipásztori munkásságára Isten áldását kéri.

41-e szám. A belényessonkolyosi egyház beterjeszti az 1936, augusztus 2-án tartott lelkészválasztásra vonatkozó iratokat s jelenti, hogy Kocsmár Boldizsár megválasztott lelkész állását ugyanazon év szeptember 16-án el is foglalta.

Emei közgyülésünk a szabályszerü lelkészválasztást jóváhagyjá s az E. T. I. tc. 56. §. b. pontjában lefektetett jogánál fogva Kocsmár Boldizsárt, a belényessonkolyosi rendes lelkészi állásban megerősiti. Szeretettel köszönti őt az eme. lelkészi karában, életére és lelki pásztori munkásságára Isten áldását kéri.

41 f szám. A pankotai egyház beterjeszti az 1936, junius 21-én tartott lelkészválasztás iratait s jelenti, hogy Szilágyi Sándor megválasztott lelkész állását ugyanazon év november elsején el is foglalta.

Emei közgyülésünk a szabályszerü lelkészválasztást jóváhagyja s az E. T. I. tc. 56. §. b. pontjában lefektetett jogánál fogva Szilágyi Sándort, a pankotai rendes lelkészi állásban megerősiti. Szeretettel köszönti őt az eme. lelkészi karában, életére és lelki pásztori munkájára Isten áldását kéri.

41-g szám. A magyarremetei egyház beterjeszti az 1937, május hó 17-én tartott lelkészválasztás iratait s jelenti, hogy Buthi Sándor, megválasztott lejkész állását junius 13-án el is foglalta.

Emei közgyülésünk a szabályszerü lelkészválasztást jóváhagyja s az E. T. I. tc. 56. §. b. pontjában lefektetett jogánál fogva Buthi Sándort a magyarremetei rendes lelkészi állásban megerősiti. Szeretettel köszönti őt az eme. lelkészi karában s életére és lelki pásztori munkásságára Isten áldását kéri.

41-h szám. A tenkei egyház beterjeszti az 1935 február 24-én tartott lelkészválasztásra vonatkozó iratokat s jelenti, hogy Czapfalvy József megválasztott lelkész állását ugyanazon év március 24-én el is foglalta.

Egyházmegyei közgyülésünk a szabályszerü lelkészválasztást jóváhagyja s az E. T. I. tc. 56. §. b. pontjában lefektetett jogánál fogva Czapfalvy Józsefet, a tenkei rendes lelkészi állásban megerősiti. Szeretettel köszönti őt az eme. lelkészi karában, életére és lelki pásztori munkásságára Isten áldását kéri.

41-i szám. A borossebesi egyház beterjeszti az 1934 szeptember 16-án tartott lelkészválasztás iratait s jelenti, hogy Dérczy Imre megválasztott lelkész állását ugyanazon év október 21-én el is foglalta.

Emei közgyülésünk a szabályszerü lelkészválasztást jóváhagyja s az E. T. I. tc. 56. § b. pontjában lefektetett jogánál fogva Dérczy Imrét, a borossebesi rendes lelkészi állásban megerősiti. Szeretettel köszönti őt az eme. lelkészi karában, életére és lelki pásztori munkájára Isten áldását kéri.

41-j szám. A szentleányfalvai egyház beterjeszti az 1934 november 4-én tartott lelkészválasztás iratait s jelenti, hogy Szakáts Géza, megválasztott lelkész állását ugyanazon év január hó 20-án el is foglalta.

Emei küzgyülésünk a szabályszerü lelkészválasztást jóváhagyja s az E. T. I. tc. 56- §. b. pontjában lefektetett jogánál fogva Szakáts Gézát a szentleányfalvai rendes lelkészi állásban megerősiti. Szeretettel üdvözli őt az eme. lelkészi karban, életére és lelkipásztori munkájára Isten áldását kéri.

42. szám. Olvastattak a Számvevőszék javaslatai:

a) Számvevőszékünk megvizsgálta, helybenhagyta és jóváhagyásra ajánlja a magyarremetei egyház 1933 és 1934 évi magtári számadásait.

Egyházmegyénk közgyülése a magyarremetei egyháznak a számvevőszék által megvizsgált és rendbentalát 1933 és 1934 évi magtári számadásait jóváhagyja és megerősiti s gondnoknak e számadások terhe alól a felmentvényt — a szokásos fentartásokkal — megadja.

b) Számvevőszék megvizsgálta és jóváhagyásra ajánlja a kivánt pótlásokkal beterjesztett belényessonkolyosi, m.-csékei, k.-jánosfalvai és kisházai egyházak 1935 évi gondnoki számadásait.

Egyházmegyénk közgyülése a belényessonkojosi, m.-csékei, k.-jánosfalvai és kisházai egyházak, számvevőszék által megvizsgált és rendbentalált 1935 évi gondnoki számadásait jóváhagyja és megerősiti s gondnokoknak e számadások terhe alól a felmentvényt — a szokásos fentartásokkal — megadja.

c) Megvizsgálta, rendbentalálta és jóváhagyásra ajánlja Számvevőszékünk a köröstárkányi, magyarcsékei, tincai, gintai, bélzerindi, tamáshidai, arpaşeli, şuncuiuşi, k.-jánosfalvai, şimioneşti és béli egyházak 1936 évi gondnoki, alapi, termény és magtári számadásait.

Egyházmegyei közgyülésünk a köröstárkányi, magyarcsékei, tincai, gintai, luntreni, tamásdai, arpaşeli, şuncuiuşi, k.-jánosfalvai, şimioneşti és béli egyházak számvevőszék

által megvizsgált és rendbentalált 1936 évi gondnoki, alapi, termény és magtári számadásait jóváhagyja és megerősiti s az érdekelt gondnokoknak e számadások terhe és felelősége alól a felmentvényt — a szokásos fentartásokkal — megadja.

d) Nem érkezett be többszöri felhivás ellenére sem a şeléndi fiók egyház templomépitési számadása.

Egyházmegyénk közgyülése mégegyszer és nyomatékosan felszólitja a şeléndi fiókegyházat, hogy a templomépitési számadást legkésőbb f. évi december hó 1-ig az esperesi hivatal utján, a számvevőszék elnökéhez — fegyelmi vétség terhe alatt — mulhatatlanul terjesze be.

e) Számvevőszék javaslatára

egyházmegyénk közgyülése elkötelezi az egyes egyházakat arra, hogy a jövőévtől fogva csak az egyházkerületileg kiadott és kötelezőleg megállapitott egységes számadási nyomtatványokat használják, felhatalmazza a számvevőszéket, hogy a nem kerületi nyomtatványon beterjesztett költségvetéseket megerősités nélkül adják vissza.

43. szám. A bihori ref. egyházmegye elnöksége az E. T.: II. tc. 5 szakaszában biztositott joga alapján a salontai és borsi egyházközségek érdekében állónak látta és ezért kezdeményezte, hogy Dohi Árpád salontai és Bagoly Bertalan borsi-i ref. lelkész urak állásaikat megcseréljék.

1937 évi aug. hó 8 án Borson nevezett lelkészek az ügyiratoknál eltekvő irásbeli nyilatkozataik tanusága szerint a cserére vonatkozólag kölcsönösen megállapodtak.

A salontai egyházközség presbitériuma 1937 évi aug. hó 15-én tartott ülésében 59—1937 sz. alatt hozott határozatával 19 szóval 10 szavazat ellenében, mig a borsi egyházközség presbitériuma 1937 évi aug. hó 8-án 31—1937 sz. alatt egyhangulag hozott határozatával a szóban forgó lelkészi állás cserét saját hatáskörében is megerősitette.

A salontai presbitérium 59—1937 sz. határozata ellen törvényes határidőn belül Oláh Lajos és 7 társa augusztus 23-án, majd ugyancsak Oláh Lajos és 8 társa aug. 25-én ujabb felebbesét terjesztettek elő, végül fellebbezést terjesztett elő 485 adófizető egyháztag 1—13 sz. külön iveken.

Az I. számu fellebbezés kéri a lelkész cserére vonatkozó presbiteriumi határozat ellen beadott jogorvoslat egyházmegyei közigazgatási birói tárgyalását.

Ezen kérelem semminő jogalappal nem bir. Az E. T. II. tc. 5 §-ának rendelkezései értelmében lelkészi állások cseréje történhet az érdekelt lelkészek és prasbitériumok közmegegyezéses kérelmére vagy az egyh. megyei elnökség, vagy közgyülés határozata alapján a lelkészek és presbitériumok megegyezése mellett. A lelkész csere ezen rendelkezések szerint a presbitériumok és egyházmegyei közgyülések hatáskörébe utalt közigazgatási ügy és a presbitériumnak a tárgyban hozott határozata ellen a beadott fellebbezés az E. T. I. tc. 56 §-ának o pontja értelmében a közgyülés hatáshörébe utalt közigazgatási ügy; ennélfogva tehát annak eldöntésére az egyh. megyei közgyülés jogosult.

Az I. számu fellebbezés indokait a fellebbezők öt csoportra osztották.

Sérelmezik elsősorban, hogy ezen lelkész cserének nem lettek betartva a II. tc. 10, 16 és 17 §-ában a meghivés és pályázat utján történő lelkészi állás betöltésére nézve előirt rendelkezések.

Ezen fellebbezési indok semminő jogi alappal nem bir. A lelkész cserénél nincs pályázat, tehát a pályázat összes alakszerüségei feleslegesek a működő lelkészek cseréjénél, ha a törvény nem irja elő — amint hogy sehol sem irja elő, mert közérdekből épen az alakszerüségek mellőzését látta célszerünek — az előfeltételek ujabb igazolását sem megkövetelni, sem erre fellebbezést alapitani nem lehet.

Nem bir jogalappal a fellebbezés azon II. indoka sem, hogy a cserélő lelkészek leendő uj szolgálati helyeiken a presbitériumi gyülés előtt megjelentek, miáltal a II. tc. 20 §-ára cseresemmiségi okot látnak fennforogni a fellebbezők.

Figyelembe véve a II. tc. 4, 5, 20 és 21 §-ának rendelkezését megállapitható, hogy csere esetében a törvény ily tilalmat nem ismer, tehát a leendő szolgálati helyén történt megjelenés és végzett szolgálat a csere tárgyában hozott presbitériumi határozat érvényességét nem is érinthetik.

A fellebbezés III. indokát az képezi, hogy a tárgyban hozott határozat nyilvános névszerinti szavazás utján jött létre és nem titkos szavazás utján és ez által a II. tc. 12, 27 és 28 §-ának rendelkezése meglettek sértve. Miután nyilvánvaló, hogy presbitérium határozat hozatalára nézve nem a II. tc. rendelkezései, hanem az I. tc. G. fejezetének intézkedései az irányvetőek és miután ezen tc. 43 §-ának előirásai szerint a presbitérium határozatait vagy felállás vagy névszerinti szavazás utján hozta meg, de sohasem titkos

szavazással, ami elvileg ellenkezik a presbiterek által viselendő erkölcsi és anyagi felelősség gondolatával, ennélfogva a fellebbezés ezen indoka is mellőz minden jogalapot.

A fellebbezés IV. indoka azt sérelmezi, hogy a határozat hozatalában résztvettek személyileg érdekelt presbiterek is, akiknek leszámitásával a határozatnak nem lett volna meg a többsége.

Az illető érdekeltnek minősitett presbiterek érdekeltségét a fellebbezés arra véli alapitani, hogy ezen presbiterek a Dohi Árpád által előterjesztett fegyelmi feljelentés aláirói között szerepelnek.

A fegyelmi feljelentést 24 presbiter tette, tehát a presbitérium nagyobbik része, vagyis ez alapon érdekelteknek lehetne feltüntetni a presbitérium nagyobbik részét, a presbitárium kisebbik része ez alapon kizárhatná annak többségét, tehát egyszerüen elvennék a presbitérium felelőség teljes hatáskörét és reá erőszakolná saját kisebbségi álláspontját a nagyobbszámu többségre, de az E. T. I. tc. 42 §-a közvetlen személyi és anyagi érdekeltségről beszél, mint kizárási okról, ami a feljelentést felelőségük tudatában aláiró presbitereknél fenn nem áll. Ezen okoknál fogva alaptalan a fellebbezés IV. indoka is.

Az I. sz. fellebbezés utolsó indokát az képezi, hogy a salontai egyházközség többsége ellene van a lelkészi cserének.

Ez az indok nem jogi indok, miután a lelkész csere oly intézmény amely nem kivánja meg az egyházközség többségének hozzájárulását és bizonyos esetekben esetleg az egyházközség tagjai nagy részének óhaja ellenére is ily módon kivánja meggyógyitani végleg megbetegedett állapotokat.

Miután pedig az egyh. m. i. közgyülés mint közigazgatási fellebbezési hatóság az egyház törvények értelmében jár el, a tömeges aláirásokat mint fellebbezési indokot figyelembe nem veheti.

Dacára annak azonban, hogy jogi jelentőséggel ez e tárgyban nem bir mégis, hogy helyes világitásba helyezze az egyh. község állapotát, szükséges leszögezni, hogy a külön iveket aláiró 2593 egyén közzül a helyettes lelkészelnök 34—1937 sz. u. tanusitványa szerint mindössze 1023 adófizető egyháztag van akik közül 485 bir szavazati jogosultsággal.

Mindezek alapján arra a megállapitásra kellett jutnunk, hogy az I. sz. fellebbezés mind az öt indoka alapnélküli, amint teljesen alapnélküli a fellebbezés azon kérelme is, hogy az ügyben határozni egyedül joposult egyh. m. i. közgyülés helyett bíróság és pedig bíróküldés utján kijelölt bíróság illetékes.

A II. sz. fellebbezés egy hirlapi cikkel bocsájtkozik vitába anélkül, hogy megjelölt fellebbezési indokot tartalmazná.

Azonosmódon nem tartalmaz semminő fellebbezési indokot azon 13 fellebbezést bejelentő iv sem, amely a fentebb érintett módon 2594 egyén és köztük 485 egyházi jogainak birtokában lévő egyháztag által van aláirva.

Egyh. megyei közgyülésünk a kifejtett ténybeli és jogi szempontok alapján a salontai presbitérium 1937 évi aug. hó 15-én hozott 59—1937 sz. határozatát, amelyel megerősitette Dohi Árpád salontai és Bagoly Bertalan borsi lelkésznek egymásközötti lelkészi állás cseréjét az összes beadott fellebbezések és kérelmek elutasitása mellett megerősitette annál is inkább, mert az egyh. m. i. közgyülés e cserét a gyülekezet erkölcsi és anyagi érdekében állónak tartja és semminő indok nem forog fenn a presbitérium vonatkozó határozatának megsemmisitésére.

44. szám. A nagyszalontai ref. egyház presbitériuma, rendkivüli ülés keretében, (miután 10 presbiter irásban benyujtott kérelmére, hivatott össze a presbitérium) 55 sz u. határozatában foglalkozott, a „Noua Gazette de Vest“ cimü többségi lapban 1937 jul. 18-án Nt. Arday Aladár salontai lelkész és esperes ellen megjelent rágalmazó és gyalázkodó közleménnyel. Miután a közleményt Szücs Antal lelkész elnök s annak hátterét Arday Aladár esperes ismertette, Mágori Imre és Kiss Ferencz szólaltak fel első izben, majd Tordai Ferencz bejelenti, hogy ifj. Bereczki Sándor készitett egy határozati javaslatot, amit az elnök felhivására fel is olvasott. Ennek a javaslatnak az alapján indult meg a tárgyalás, amelynek végső eredményeként a presbitérium lényegében ezt a határozatot hozta : a salontai presbitérium, mikor megdöbbenéssel veszi tudomásul a többségi lapban megjelent közleményt, ugyanakkor kifejezésre jutattja azt a szilárd meggyőződését, hogy Nt. Arday Aladárt ugy is mint lelkészt ugy is mint esperest, ugy is mint magán embert, ugy templomiszolgálatában, mint társadalmi és magán életében ugy ismerte meg mint Krisztus szolgáját, éppen ezért miután az egyházat is sérti az ily közleménynek a megjelenése a presbitérium kötelességének tartja hogy a cikk iróját, Ion Bihoreanut személyét megismerhesse, hogy tőle a megfelelő elégtételt a törvényes uton megszerezze. Ezt a határozatot fellebbezték meg, a törvényes határidőn belül Oláh Lajos presbiter és társai azon az alapon, hogy Szücs Antal lelkész, a Mágori Imre presbiter inditványát szavazásra

nem bocsátotta és az ifj. Bereczki Sándor inditványát önkényes eljárással határozottá emelte.

Ugyancsak Oláh Lajos és társai megfellebbezték a salontai presbitérium 56-os számu határozatát is, amelynek lényege miután az 55-ös számu határozatnak a végrehajtása anyagi kiadással jár, a presbitérium a lelkész elnökét 18 szavazattal 11 ellenében felhatalmazta a szükséges kiadásoknak a kiutalására. Ezt a határozatot Oláh Lajos és társai azon az alapon fellebbezték meg, hogy ilyen előre nem látható kiadásoktól az egyházat mentesiteni kell.

A salontai presbitérium 55-56-os számu határozata ellen beadott fellebbezést elkellett utasitani. Indokok I. (az 55-ös sz. határozat) a presbiteri ülés 10 presbiternek irásbeli óhajra hivatott össze, miután megérezték, hogy a közlemény mellett nem haladhatnak el érzéketlenül. A gyülésen egyhangu határozattal bizonyságot tettek arról, hogy a salontai presbitérium egyetemében is hivatásának magaslatán áll, amikor kimondotta, hogy megakarja büntetni azt aki bünös. A salontai presbitérium ezen 55-ös sz. u. határozata az amelyik minden koron, mint példa állhat előttünk, hogy hasolnó helyzetében miképpen kell viselkedni az alaptalan támadásokkal szemben. Akik fellebbeztek, önmagukat kissebbitették meg akkor, amikor kicsinyes érdekből — talán személyeskedve — harcba szálltak a határozat ellen.

b. De e ténytől függettlenül el kellett utasitani a fellebbezést mert ugy Mágori Imre, mint Koós Ferencz irásbeli nyilatkozataikban kijelentették, hogy inditványuknak szavazásra bocsátását nem kérték, miután javaslataik benne foglaltaknak az ifj. Bereczki Sándor által készitett határozati javaslatban.

b. Az elnöklő lelkész szintén irásbelileg nyilatkozik hogy az ifj. Bereczki Sándor javaslatát a presbitérium komoly „taglalás és megfontolás tárgyává tette“ s a többség helyben hagyásával hozt k az 55-ös számu határozatott, igazolja ezt az 56 os szimu határozat, amelyben, az 55-ös sz. határozat folyománya képpen az E. T. I. t. c. 43. §-nak szem előtt tart sával névszerinti szavazással (18 c/a 11) mondott ki, hogy az egyházat ért sérelemért a törvényes uton való elégtétel nyerés céljából, a szükséges kiadásoknak kiutalására elnöknek a felhatalmazást megadja.

II. (56 számu határozat) Elkellett utasitani az 56-os

számu határozat megfellebbezését is miután az E. T. I. t. c. 43. §-ban előirt szabályzserü határozattal hozatott.

b. de el kellett utasitani azért is, mert e kicsinyes indokkal, „mentesiteni kivánjuk egyházunkat ilyen előre nem látható kiadásoktól" ilyen nagy és komoly kérdést nem lehet.

c. végül el kellett utasitani azért is, mert a presbitériumnak nemcsak joga, de kötelessége is hogy az egyházat ért minden támadást öntudatosan visszaverjen, az egyházért mint egy test küzdjön és harcoljon, még akkor is ha az anyagi áldozatokba kerül.

45. szám. Olvastatott a Tăuti (feketetóti) presbitérium 61-1937 számu határozata, valamint a Sebiş-i (borossebes) presbitérium 35-1937 sz határozata amelynek értelmében ugy a feketetótii presbitérium, mint a borossebesi presbitérium névszerinti szavazással hozott egyhangu határozatával hozzá járul ahhoz, hogy Nánásy Dániel feketetótii és Dérczy Imre borossebesii lelkészek állomás helyüket megcseréljék.

Egyházmegyénk közgyülése az E. T. II. t. c. 5 § alapján létrejött állás cserét megerősiti és felhatalmaza a nevezett presbitériumokat, hogy az elnökség által kitüzött időben az átköltözést is bonyolitsák le.

46. szám. Olvastatott a tamáşdai ref. egyház presbitériumának 24-1937 sz. u. határozata, mely szerint a lelkészi dijlevélnek leu értékre való átértékelése után, a régi adókulcs szerint kivetett egyházi adó, a szükségletet nem fedezi, s ennekkövetkeztében, a 1937-évtől kezdődően a következő adó kulcsot állapitja meg : személy adó egész pár részére 40 Lei fél pár részére (özvegyek és nőtlenek) 20 Lei ; vagyonadó 1 kat. hold föld után 20 Lei ; 1 ház után 10 Lei.

Egyházmegyénk közgyülése a tamáşdai ref. egyház presbitériumának 24-1937 sz. u. határozatát, melyben az 1937 évtől kezdődő uj adó kulcsot állapit, miután az E. T. I. t. c. 43. §. alapján, szabályszerüen, névszerinti szavazással hozatott, megerősti.

47. szám. A belényessonkolyosi egyház beterjeszti a presbitérium 1937 szeptember 18-án, névszerinti szavazattal hozott s a presbitérium által a lelkészi dijlevélben vállalt, uj lelkészi lakás felépitésére vonatkozó szabályszerü határozatát s e határozat mellékletét képező tervrajzot és épitési pótadó kivetési jegyzéket. E hatá-

rozat értelmében az uj lelkészi lakás felépitése, melyhez az egyház már ez őszön, ugy akar hozzáfogni, hogy a tél beállta előtt tető alá is kerüljön, a Szabó Kálmán mérnök, emei tanácsos által revideált és épitésre alkalmasnak minősitett terv szerint, a hivek által teljesitendő közmunkákon kivül, a bekért tájékoztató ajánlatokból megállapithatóan 206.000 Leibe kerül. 56.000 Lei értékü anyagot, a szükséges követ, téglát és fát a presbitérium már beszerezte, beszállittatta és ki is fizette. A fenmaradó 150.000 Leiből, a hivek teherbiró képességének teljes igénybevételével 127.000 Leit épitési pótadó cimen vetett ki a gyülekezet tagjaira ugy, hogy az érvényben levő adókulcs arányában 1. minden teljes páru egyháztagot 700, minden félpáru egyháztagot 350 Lei személyi, 2. s e személyi adón felül minden földbirtok utáni jövedelemmel biró egyháztagot, a kataszteri tisztajövedelem után megállapitott 1937 évi, birtokadójának 10-szeres összegü vagyoni pótadóval terhelt meg. A még mindig hiányzó 23.000 Leit pedig az egyházkerülettől kért épitési segélyből reméli fedezhetni presbitérium. Kötelezte ezen felül az igával rendelkező egyháztagokat minden épitési anyag beszállitására, az igával nem rendelkezőket pedig 3 kézi napszám teljesitésére.

Egyházmegyei közgyülésünk örömmel veszi tudomásul, hogy a belényessonkolyosi presbitérium, a lelkészi dijlevélben vállalt kötelezettségének eleget téve, uj lelkészi lakást épit. Azért az épitési munka megkezdésére s az épités költségeinek fedezésére vonatkozó 92—1937 sz. szabályszerü, névszerinti szavazással hozott határozatot s a határozat mellékletét képező s az épitkezési pótadó kivetését, személyszerint magában foglaló kimutatást megerősiti és endélyt ad arra, hogy a bemutatott és Szabó Kálmán mérnök és emei tanácsos által épitésre akalmasnak minősitett terv szerint az uj lelkészi lakást felépitse. Az egyházkerülettől kért segély elnyerése érdekében külön számu határozatával intéz pártoló felterjesztést a Főtiszt. Egyházkerületi Közgyüléshez. Az épitésnél általában, de különösen az épitési munkák kiadásánál szigoruan betartandók a középitkezési szabályok. Végül elvárja emei közgyülésünk, hogy a belényessonkolyosi egyház, a hozott és megerősitett határozat értelmében, a lelkészi lakás épitéséhez még ez ősz folyamán tényleg hozzá is kezd.

18. szám. Gyaraki Bálint, a szentleányfalvai egyház gondnoka hat presbiter társával, az espereshez intézett beadványában

több állitólagos sérelem és sulyos vádak és itélet kimondása után arra kérik közgyülésünket, hogy „találjon módot arra, hogy Szakáts Géza lelkész ur, még az ősz folyamán adja át helyét csere utján Sebestyén Ádám, vişai lelkésznek, aki a cserébe remélhetőleg bele megy".

Egyházmegyei közgyülésünk, mivel sem a felhozott, állitólagos sérelmek ügye, sem a lelkészek közötti cserének elrendelése, vagy kikényszeritése jogkörébe nem tartozik E. T. I. tc. 56 §. a hozzá beadott kérést Gyaraki Bálint gondnoknak és presbiter társainak azzal adja vissza, hogy a lelkész elleni esetleges komoly és elfogadható panaszukkal forduljanak az egyházmegyei birósághoz.

49. szám. Nagy István vânător—vadászi lelkész beterjeszti a vadászi református egyház presbitériumának az uj lelkészi dijlevelet megállapitó 2—1937 számu jkvi határozatot, melyhez mellékeli a lelkészi dijlevelet négy példányban.

Az uj dijlevélnek a régivel való összehasónlitásából kitünt, hogy a vadászi presbitérium dijlevél csonkitást nem követett el, a lelkészi dijlevelet a mai értékének megfelelően értékelte át.

Egyházmegyénk közgyülése a vadászi presbitérium 2—1937 számu határozatát fenti indokok alapján miután az, az egyházi törvények I. tc. 43 §-ban megszabott névszerinti szavazással hozatott, jóváhagyja és megerősités végett az egyházkerülethez felterjeszti.

50. szám. Tárgyaltatott Czapfalvy József, tenkei lelkész, egyházmegyei aljegyzőnek az egyházmegyei közgyülés jegyzőkönyveinek kinyomtatása iránti kérése és javaslata.

Egyházmegyei közgyülésünk a maga részéről is szükségesnek tartja a jegyzőkönyveknek, azok hitelesitése után való azonnali kinyomtatását és az egyházakhoz való szétküldését, mert hiszen az egyetemes vonatkozásu és kötelező határozatokat a lelkészek és presbitériumok csak igy ismerhetik meg. Annak idején épen ezért vette fel az eme. költségvetésébe az e célra szükséges összeget, a lélekszám szerinti 10 banis közigazgatási rovatal többlet beállitásával. Mivel azonban megállapitható, hogy a jegyzőkönyvek kinyomtatása azért nem történt meg, mert egyes egyházközségek — még pedig épen a nagyobb lélekszámuak — közigazgatási rovatalukat nem fizették be s igy az emei pénztár a nyomda költségeit fiezetni nem tudta, kimondja

egyházmegyei közgyülésünk, hogy a jelen évtől kezdve az egyházak által fizetett közigazgatási járulékokból legelőször ez a 10 banis rovatal számoltassék el, hogy az igy begyült összeg más célra felhasználható ne legyen s igy a folyó évi és a következő közgyülések jegyzőkönyveinek haladéktalan kinyomtatása anyagi akadályokba ne ütközhessék. Amennyiben emei közgyülésünk a közigazgatási járulékok, de különösen a tennálló hátralékok behajtásáról más jkvi sz. alatt hozott határozatában már intézkedett, kimondja, hogy az elmult évi gyülési jegyzőkönyvek is, a hátralékok befizetése után, azonnal nyomdába adandók.

51. szám. Jelen egyházmegyei közgyülés jegyzőkönyvének hitelesitésével

közgyülésünk, Arday Aladár esperes elnöksége alatt Jakab Viktor em. főjegyzőt és közgyülés Nagyszalontán lakó alkotó tagjait bizza meg.

52. szám. Miután a tárgyalásra kitüzött összes ügyek elintézést nyertek, Dr. Olosz Lajos, em. gondnok a nagyszalontai egyházmegye 1937, szeptember 23-án Nagyszalontán tartott rendes közgyülését berekesztette.

* * *

A 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 47, 48, 50, 51, 52 számokat jegyzette Jakab Viktor, lelkészi főjegyző.

A 42 számot Szűcs Antal, számvevőszéki előadó.

A 43, 44, 45, 46, 49, számokat Czapfalvy József, lelkészi aljegyző.

* * *

Ezt a 22 pontból álló és számozott oldalra irt jegyzőkönyvet hitelesitjük:

Salonta—Nagyszalonta, 1937 október 1.

Arday Aladár
esperes.

Jakab Viktor
főjegyző.

K. Balogh Ferencz
Rovács István
Torday Ferencz
Mikó Pál

53. szám.

A Nagyszalontai Egyházmegyei Bíróság

mint Közigazgatási Bíróság fellebbezők fellebbezési kérelmének részben helyt ad és nyugdijuk azon részét, amely nem törzs nyugdij és nem ennek százalékos felemelését képező drágasági pótlék, hanem családtagjaik után őket megillető családi pótlék, a kivetett egyházi adó alól mentesiteni rendeli és utasitja a nagyszalontai egyházközség presbitérimát, hogy ezen rendelkezés figyelembe vételével nevezettek egyházi adóját ujból állapitsa meg. A fellebbezés ezen felüli részét elutasitja.

INDOKOK:

Noha az egyházmegyei bíróság mint közigazgatási bíróság teljes tudatában van a nyugdijas tisztviselők és alkalmazottak nehéz helyzetének és ezt a helyzetet az adókulcs megállapitásánál és az egyénenkinti adók kivetésénél méltánylandónak tartja, mégis mindazon esetekben és mindaddig, ahol és ameddig jógerősen megállapittatot adókulcs áll fenn, amelynek rendelkezései az egyenkénti adókivetésnél megsértve és tullépve nem lettek, az egyházmegyei bíróságnak, amely a fennálló törvényeket és törvényes rendelkezéseket alkalmazza, nem áll módjában olyan határozatot hozni, amely az érvényes adókulcs alkalmazásával ellentétben állana. Mindamellett figyelembe véve, hogy a családi pótlék nem tartozik szervesen a nyugdijas alkalmazott nyugdijához, hanem annak csak egy az illető családtag személyére vonatkozó járulékát képezi, ennélfogva megengedhetőnek találta, hogy a családi pótlék az egyházi adó kivetésnél, az alól teljesen mentesittessék. Természetesen ez a mentesités nem terjedhet ki a drágasági pótlékra, miután az a nyugdijnak tényleges felemelése a változott gazdasági viszonyokra való tekintettel.

Ezen indokok alapján az egyházmegyei bíróság meghozta a rendelkező részben foglalt itéletét, amely fellebbezők jelenlétében kihirdettetvén, velük ez uton közöltetett.

Arday Aladár
egyházi elnök.

Dr. Olosz Lajos
világi elnök.

ESPERESI JELENTÉS.

Nagytiszteletü és Méltóságos Egyházmegyei Közgyülés!

Az egyházlátogatási jegyzőkönyvek és jelentések alapján egyházmegyénk 1936 évi életéről és annak külömböző viszonyairól szóló jelentésemet a következőkben van szerencsém összefoglalni:

A szokásos jelentéseket 29 anya, 1 leány és 3 fiók egyházból kértem be.

I. A gyülekezetek belélete.

Az Isten Igéje 29 anya, 1 leány és 2 fiók egyházközségben minden vasárnap és ünnepnap hirdettetett. 1 fiók egyházban csak minden második vasárnap. Hétköznapi istentisztelet 25 anya és egy leányegyházközségben minden reggel, 1 helyen minden délután, csak bünbánati héten 5 helyen, hetenként kétszer 4 helyen, szombat estenként mindenütt. Nem tartatott minden hétköznap istentisztelet a cserméi, magyarcsékei, magyarremetei és szentleányfalvai anya a kisházai, körösjánosfalvai és simonyifalvai fiók egyházközségekben. A templom látogatók száma nagy ünnepeken: 12284, vasárnap d. e. 6740, vasárnap d u. 2671, hétköznapokon: d. e. 490, d. u. 75. A Heidelbergi Káté minden vasárnap d u. magyaráztatott 22 gyülekezetben, 3 gyülekezetben minden második s egy gyülekezetben minden 3-ik vasárnap. A fiók egyházközségekben nem lévén vasárnap délutáni istentisztelet s igy Káté nem magyaráztatott. Káté magyarázat helyett bibliamagyarázat tartatott 404 alkalommal. A hétköznapi istentisztelet rendtartás szerint mindenütt bibliaolvasással, 4 helyen minden nap bibliamagyarázattal, 6 helyen hetenkint egyszer bibliamagyarázattal, 5 helyen csak a bünbánati hetekben tartatott meg. Urvacsora az anya és leány egyházközségekben minden alkalommal, a fiók egyházközségekben általában évenként háromszor, a szórványokban pedig 73 esetben szolgáltatott ki. Urvacsorával éltek az anya egyházközségekben 6272 fi és 10147 nő összesen 16419 lélek. A leány és fiók egyházközségekben és szórványokban 460 fi és 558 nő összesen 1018 lélek. A betegek kivánatra bármikor vehettek urvacsorát. Gyermekistentisztelet 18 esetben tartatott. A gyermekek az istentiszteleteken, vasárnap az összes anya és leány egyházközségekben, hétköznaponként pedig ahol telekezeti iskola van mindenütt részt vesznek. Tanitóik, vasárnapiiskolai vezetőik és szüleik felügyelete mellett. Házi istentisztelet 99 családban tartatott a lelkész vezetésével. Az ilyen isten-

tiszteleteket tartó családok a gyülekezeti istentiszteleteket is látogatják. A lelkészek 649 családot látogattak meg. A látogatásban a presbiterek közül 11 helyen 58-an vettek részt.

Vasárnapi iskola 29 anya s 1 leány egyházközségben működik.

Keresztyén Igfjusági Egyesület van 18 helyen. (Külön a fiuknak 8, a leányoknak 10, együtt a fiuknak leányoknak 11 helyen.)

A férfiszövetség 20 egyházközségben működik, 9-ben nincs. Szervezési akadályként a közöny jelentetett.

Nőszövetség van 29 anya és 1 leány egyházközségben. A fiók egyházközségekben nincs.

Ugy a K. I. E. mint a férfiszövetségek és nőszövetségek külön jelentéseket adtak. Egyházi énekkar van 16 helyen. Ezek közül 8 férfi, 2 női és 6 vegyes. Vezetője a kántor. A tagok száma a férfikarban 224, a nőiben 47 s a vegyeskarban 337. Az énekkarok fenntartására az egyházközségek nem forditottak semmit. Az énekkarok 21.806 Leit forditottak egyházi célokra. Az istentiszteleteken és egyházi ünnepeken mindegyik közreműködik. A szervezés akadályaként részint anyag, részint vezető hiányt jelentettek.

Szegényekről 27 anya egyházközség gondoskodik. (2 nem.) Nyilvántartásba vették a segélyezendő szegényeket 22 helyen. (7 helyen nem.) A szegénygondozást a presbitérium, férfi és nőszövetség végzi. 8 helyen van szegényügyi bizottság, 55 taggal. Felnőttek segélyezésére 75.345, az iskolás gyerekek segélyezésére 119.508, összesen 191.753 lei fordittatott

Diakonissze, ref. árvaház, aggmenház, napközi-otthon egy gyülekezetben sincs. Állami aggmenházban 26 fi és nő van összesen.

Az idegenbe menő cselédlányokat az uj gyülekezet lelkészi hivatalának 8 helyről rendszerint bejelentik. 2 helyen számukra bibliakört tartanak fenn. 1 ref. iparos tanulók száma : 355 kik a lelkészek és s.-lelkészek által vezetett vallásórákat többnyire rendszeresen látogatják. Iparos tanulóknak kölön bibliaköre nincs. Templomba 7 helyen járnak, egy helyen nem. Tanonc otthont egyetlen egyházközség sem tart fenn.

Ref. egyházi népkönyvtár 6 helyen van 2015 kötettel. A mult évben a könyvtárakat 420-an vették igénybe.

Az iratterjesztés a lelkészek és s.-lelkészek vezetése alatt minden egyházközségben működik, Eladatott 63 teljes Biblia, 254 Ujszövetség, 2214 Árvaházi naptár és 1794 egyéb vallásos irat. Vallásos néplap 1673 példányban jár a gyülekezetekbe.

Vallásos összejöveteleket 282 alkalommal tartottak a gyülekezetekben.

Gyülekezeti jótékonyság összege külső célokra 274.912 lei. A gyülekezeti tagok önkéntes adományinak összege: 35.276 lei. Tizezer leit meghaladólag adományoztak: aradi nőszövetség 58.000 lei, borossebesi nőszövetség 12.000 leit, gr. Tisza Kálmán (Csegőd) 10.000 leit.

Uralkodó bünként iszákosság, káromkodás, verekedés és vadházasság jelentettek. A polgári hatóság 4 esetben hozott marasztaló ítéletet.

Vadházasságban élők száma 159. Lelkészek, presbiterek intéssel próbálták őket az erkölcs utjára tériteni.

Hitelvekkel ellenkező szokásként 4 helyen a sirok kivilágitása és a jégkárra emlékeztető fogadalmi ünnep tartása emlitetett. Az egyházi vezetőség felvilágositással küzdött ellenük.

Sérelem — különösen a belmissziói munkák cseńdőrség által való ákadályoztatása — 3 helyen érte egyházközségeket.

Egyházközségi bíróság mindenütt van (presbitérium) mely az egyháztegyelmet is gyakorolja.

Egyházmegyénk területén baptista, nazarénus, adventista, spiritista, szombatista és „evangélium szerinti keresztyének" szekták működnek. Lélekszámuk összesen 2022.

Azon városok és községek lakóinak száma, ahol reformátusok is laknak 138.066. Ebből református 47.013.

II. A gyülekezetek külélete.

Az egyházközségek presbitereinek száma 437. Az egyházközségi választók száma 7758. Egyházi adózók száma 14.001. Az egyháztagok száma 47.013.

A presbitérium üléseit évnegyedenként mindenütt megtartotta. A gyülésekről törvényszerül jegyzőkönyvek vezettettek. Szabályszerü vagyonleltár minden egyházközségben van s azon az évi vátozásoa átvezettettek. Az ingatlanok mindenütt az egyházközségek nevén állanak.

Az agrárreform elvett az egyházaktól 71, a lelkészektől 29, összesen 100 hold földet, melynek kisajátitási árát az egyházközségek nem kapták meg. Az agrárreform az egyházaknak semmit nem adott.

Minden egyházközségnek van esperesileg megerősitett költségvetése.

A kivetett egyházi adók összege pénzben 2.237.428 Lei, terményben 497 q. buza, 529 q. aljgabona. A kivetés mindenütt fedezi a szükségletett. A mult évi számadásokat az 1937 május 20 i

em. kgy. hagyta jóvá. A vizitáció mindenütt meggyőződött az egyházi értékek meglételéről.

A számadások mérlege készpénzben: 4.430.474 lei bevétel, 2.806.584 lei kiadás, 1,623.890 lei maradvány. Terményben buza bevétel: 994 q, kiadás: 782 q., maradvány 212 q. Tengeri bevétel: 883 q., kiadás: 765 q., maradvány: 117 q. A tőkepénzek állaga 1936 dec. 31-én 708.430 Lei.

Magtár van 6 helyen. Pénzértéke: 237.066 Lei. Ugy a tőkepénz, mint a magtárvagyon kamatozással gyümölcsözik.

Az egyházközségek adósága 1936 dec. 31-én: 1.346.896 lei.

Az egyházi épületek közzül a templom 20 helyen jó karban van, 9 helyen javitandó. Lelkészi lakás 17 helyen jó, 10 helyen javitandó, 2 helyen ujraépitendő. Az iskola 12 helyen jó karban van, a többi javitandó. Uj épitkezésekre az egyházak év végéig 299.693 leit adtak ki.

Az egyházi épületek tüzkár ellen — a lelkészek bejelentése szerint — kellő értékben vannak biztositva. A biztositás összege: 16.051.950, az évi biztositási dij pedig: 22.436 Lei.

A belhivatalnokok az elmult évről 23 helyen ki, 6 helyen pedig nincsennek kifizetve (B.-ujlak, B.-jenő, F.-tót, Magyarcséke, Mezőbajj és Nagyzerind). Hátralék a lelkészek fizetéséből: 65.873 lei, 35 q. termény. A tanitók fizetéséből: 26.432 lei és 8 köböl termény. A hátralék oka, hogy az egyházadó nem folyt be, melynek beszedését a presbitérium szorgalmazza.

Az em. és e. ker. járulékokat 14 egyházközség befizette, 15 pedig nem. A presbitérium a hátralékos összegeket költségvetésileg biztositotta és lehetőség szerint törleszti.

Pere 1 egyházközségnek van (Gyanta).

Temetője 25 egyházközségnek van, 4 helyen a község tulajdonát képezi, melyet a presbitérium, vagy nőszövetség gondoz.

5 egyházközség kapott az egyházkerülettől iskolaépitési segélyt.

III. A gyülekezetek iskola-ügyei.

Iskolát 20 egyházközség tart fenn. Az iskolák alapitásának ideje 1549-től a jelenkorig. Az iskolák nyilvánossági jogát az államhatóság 9 helyen elismerte, 5 helyen elintézés alatt áll, 6 helyen pedig nincs az iskoláinknak nyilvánossági joga.

Az egyházközségek az iskolák fenntartásáért 1.231.684 lei, 60 hl. buzát, 60 hl. zabot, a vallástanitásért pedig 111.603 lei terhet viselnek.

A tanulók száma a ref. ellemi iskolákban 2079, az állami

iskolákban (református vallásuak) 2014. Ref. tanulók száma a nem református középiskolákban 200.

Tanitás eredménye a felekezeti iskolákban: 18 tanitó kitünő, a többi jó és megfelelő. Vallástanban 24 hitoktató kitünő, a többi jó és megfelelő. A magyar nyelvben 24 tanitó kitünő, a többi jó és megfelelő. A nem református iskolába járó tanulóknak a lelkészek, s.-lelkészek és kántorok tanitják a hittant általában kitünő és jó eredménnyel.

Az iskolák felszerelése törvényszerü.

A tanitók 212 tanuló gyermek családját látogatták meg.

Iskola látogatás a felsőbb egyházi hatóságok részéről általában 2-szer, az állami hatóságok részéről pedig iskolánként 2—3-szor tartatott.

IV. Anyakönyvi adatok az anyaegyházközségben.

Megkereszteltetett törvényes fi: 338, nő 348, összesen 686. Törvénytelen fi 38, nő 41, összesen 79. Együtt fi 376, nő 389, összesen 765. Nem kereszteltetett meg fi 12, nő 7, összesen 19. Születtek száma az állami anyakönyv szerint fi 388, nő 396, összesen 784.

Eltemettetett fi 386, nő 349, összesen 735. Az egyházi szertartást mellőzte fi 1, nő 3, összesen 4. Meghaltak az állami anyakönyv szerint fi 387, nő 352, összesen 739.

Házasságát egyházilag is megkötötte tiszta pár 223, vegyes pár hol a vőlegény református 23, hol a menyasszony református 15, összesen 261. Házasságát egyházilag nem kötötte meg tiszta pár 28. Állami anyakönyv szerint házasságot kötött tiszta pár 251. vegyes pár 62, összesen 313.

Konfirmált fi 290, nő 261, összesen 551.

Áttért fi 14, nő 9, összesen 23.

Kitért fi 31, nő 64, összesen 95.

Elköltözött fi 58, nő 48, összesen 106.

Beköltözött fi 7, nő 11, összesen 18.

Presbitérium a kitérni szándékozókat az egyháztagokhoz illő eljárásra s az egyházhoz való hűségre figyelmeztette.

Lélekszám 1936 december 31-én fi 20.632, nő 21.926, összesen 42.558.

V. Anyakönyvi adatok a leányegyházakban és szórványokban.

Megkereszteltetett törvényes fi 6, nő 7 összesen 13. Törvénytelen fi 4, nő 1, összesen 5. Születtek száma az állami anyakönyv szerint fi 11, nő 9, összesen 20.

Eltemettetett fi 15, nő 8, összesen 23. Halottak száma az állami anyakönyv szerint fi 16, nő 8, összesen 24

Egyházi házasságot kötött vegyes pár, hol a vőlegény református 1 pár.

Állami anyakönyv szerint házasságot kötött 5 vegyes pár.

Konfirmált fi 6, nő 6, összesen 12.

Kitért fi 6, nő 4, összesen 10.

Beköltözött fi 3, nő 4, összesen 7.

Elköltözött fi 8, nő 9, összesen 17.

Lélekszám 1936 dec. 31-én fi 447, nő 522, összesen 969.

VI. Egyházközségi tisztviselők.

Az egyházmegye területén 30 rendes, 1 helyettes és 1 lévita lelkész, továbbá 1 vallástanitó és 4 segédlelkész működik. Együttes szolgálati idejük 673 év. Énekvezér van 7. Ebből 5 kántori képesitésü, 2 laikus. Szolgálati éveik száma 56 év. Okleveles tanitó van 43. Szolgálati éveik száma 1045 év. Van 4 főgondnok, 29 gondnok és 6 külön pénztáros.

A statisztikai adatok előterjesztése után az 1937 évben teljesitett törvényszerü egyházlátogatásról szóló jelentésemet a következőkben van szerencsém megtenni:

Az egyházi és iskolai látogatásokat a salontai, boiui, ghiarachi, arpaşeli, tăuti tincai és gintai anyaegyházakban továbbá a cheşeai fiók egyházban Czapfalvy József em. aljegyzővel magam végeztem. Az adeai, chişineu crişi, vânători, luntrenii, tămaşdai, zerindi, jarmata-neagrăi és anti anyaegyházakban Jakab Viktor em. főjegyző, tanácsbiró és Szakáts Dénes em. tanácsbiró, az aradi, sănleani, ghiorochi, pancotai, ineui, sebisi, cermeiui anya, továbbá a şelindi fiók egyházban Fogarassy Bálint és Juhász András tanácsbirók, végül a beiuşi, tărcaiai, remeteai, finisi, şoncuiuşi, uileac de beiuşi és ceicai anya, továbbá a negrui és joanişi fiók egyházban Nagy Zoltán és Bokor Sándor tanácsbiró urak végezték megbizásom folytán.

A küldöttségek a meglátogatott gyülekezetekben ebben az esztendőben is istentiszteleteket tartottak, amelyeken a hivek a legtöbb helyen szép számmal jelentek meg. Mindössze Ceican, Zerinden és Ioanişon nem lehetett az istentiszteletet megtartani, gyülekezet hiánya miatt. Az első helyen a ref. lakosság szétszóltsága még valamenyire indokolja a hivek távolmaradását, de a nagyvásárra és nagy munkaidőre való hivatkozás az utóbbi két helyen szomoru kifogás, melynek hátterében hitbeli közöny, templomkerülő hajlam s a felettes hatóságokkal szembeni tiszteletlenség huzódik meg. Akár-

milyen vásár s bármilyen munkaidő van, mindenkinek nem lehet halaszthatatlan dolga sem a mezőn sem a piacon s amikor a felelettes hatóság képviselete egy évben egyszer a gyülekezetben megjelenik, egy jó egyháztagnak, méginkább egy presbiternek lenni kell idejének arra, hogy hétköznapi munkáját megszakitva, — az ige hallgatásra — legfeljebb egy órára a templomban megtelepedjék. Fenti gyülekezeteket a presbitériumokon keresztül komolyan figyelmeztetni kérem, hogy a jövőben ez a szégyenteljes, menthetetlen mulasztás meg ne ismétlődjék. Ugyszintén kérem megróni és az esperesi hivatalban való igazolásra hivni fel a fenti egyházközségek presbitériumát azért is, mert részvétel hiánya miatt a presbiteri gyülést sem lehetett megtartani. (mindhárom helyen csak egy presbiter jelent meg a gondnokon kivül). Igazolatlan távolmaradásukkal a legnagyobbfoku hűtlenségről és tiszteletlenségről tettek bizonyságot a távolmaradó presbiterek. Felhatalmazást kérek arra, hogyha elmaradásokat utólag nem igazolják, illetve a jövőre nézve hű kötelességteljesitést nem fogadnak, ellenük a fegyelmi eljárást hivatalból megindithassam.

A vizitáció komoly számonkérő s a gyülekezetekkel kapcsolatokat kereső jellegének kidomborithatása végett két vizitációs küldöttségben is felmerült ez évben az a gondolat, hogy véget kellene vetni az utóbbi időben gyakorolt rohanó tempóju látogatásoknak s minden gyülekezetre egy napot kellene szentelni, hogy a küldöttségeknek a köteles teendők alaposabb elvégzésén kivül maradjon egy kis ideje a gyülekezeti tagokkal való érintkezésre is, hogy igy módjában legyen mélyebben bepillantani az egyházközségek életébe s meglátván a bajokat és szükségleteket, ahol kell tanáccsal, ahol szükséges határozott utasitással szolgáljon avégre, hogy a gyülekezeti élet a lehető békességes, testvéries és törvényes mederben haladjon. Átlátván egyfelől a nagyobb ellenörzésnek, másfelől a gyülekezetekkel kiépitendő lelki kapcsolatoknak a szükségességét, a magam részéről a több siker érdekében készséggel vállalom a több fáradságót s hiszem, hogy velem együtt azok a tanácsbiró urak is, akik tisztükből folyólag a vizitáció munkájában felkérésemre évről évre résztvesznek, ezért kérem a megfelelő határozati javaslat előterjesztését.

Ugyancsak a látogató küldöttségekben merült fel ez esztendőben az a gondolat is, hogy mivel egyházmegyénk két nagylélekszámu egyházközségében Salontán de különösen Aradon a jelen látogatási rendszer mellett a vallástanitás ellenörzését nem lehet

kellőképpen gyakorolni, mert az állami iskolákban csak a valásórák alatt jelenhetik meg a vizitáció, aminek következtében ez esztendőben pld. az aradi gyülekezetben 608 elemista gyermekből csak 120-at, a középiskolások közül pedig egyet sem lehetett megvizsgálni, a középiskolás fiuk Salontán is megvizsgálatlan maradtak, a hitoktatás kellő ellenörizhetése érdekében ezekben a gyülekezetekben egy egy közellakó állandó vizitátort kellene alkalmazni, aki a szükség szerint a gyülekezetbe többször belátogatva, a helyi lelkészszel, illetve a helybenlakó világi tanácsbirákkal sorra látogatná az iskolákat, hogy igy teljes képet adhasson a hitoktatási munkáról. Tekintettel arra, hogy az állami iskolákban nehezebb s nagyobb ellenőrzést is igényel a hitoktatás munkája, én a felmerült javaslatot a magam részéről magaméva teszem s annak határozati erőre emelését javasolom azzal, hogy az esperes a vizitátorok személyének kiválasztásánál minden szempontot tekintetbe véve, a legjobb belátása szerint járjon el.

A látogatási jegyzőkönyvek adataiból s a vizitáció alkalmával szerzett személyes tapasztalataimból örömmel állapithatom meg, hogy egyházközségeink nagy részében az elmult esztendőben is komoly és felelősségteljes irányitás mellet hüséges és eredményes lelki és kulturmunka folyt. A lelkipásztorok nagyrésze hivatásának magaslatán állva örömmel vállalta és végezte a lelkeket világositó, összetartó és áldozatkészségre nevelő munkáját s tanitóink többsége is minden dicséretet megérdemelve állott hivatása nehéz posztján, 44 tanitóból 20 ért el kitünő, 23 jó és csak 1 megfelelő eredményt. Az eredmény a hüséges munkának beszédes bizonysága. Kitünő tanitók név és helyszerint: Salontán Torday Ferencz, Dr. Szathmáry Istvánné, Medgyessy Gyula, Kiss Lajos, Kissné Kornya Juliána, Mikó Lenke és Bódi Imre, Árpaselen Koós János és Madaras Károly, Tincan Báthory Julia, Boiu-on Kiss Juliána Nagyné, Chisineu Crisen Kilin Sándor és Kilinné Faragó Jolán, Tamásdán Kiss Ferencz, Zerinden Baloghné Melegh Erzsébet, Pétery Etelka és Sajti Károly, Finisen Juhászné Tatay Emma, Ghiorocon Kabay Eszter és Pancotán Hunyadi Mária. A többi tanitó jó eredménnyel tanitott, egyetlen kivétel Farkas Vilma, akinek megfelelő volt a tanitása. Kérem utasitani az iskolaszéki elnököket, hogy a szolgálati bizonyitványok kiadásakor mindig a vizitáció által megállapitott tanitási eredményt tüntessék fel.

A hitoktatók közül kitünő minősitést nyertek: Beiuşon: Jakab Viktor, Uileacon: Liszkay Kálmán, Anton: Patay István, Ghia-

racon : Bugyi János, Tăuton : Nánássy Dániel, Şebişen : Dérczy Imre, Cermeiun : Kenéz János. A többi hitoktatók jó eredménnyel tanitottak, megfelelő volt Ineun : Csép Gergely.

A felekezeti iskolába járó gyerekek általában pontosan látogatták az iskolát, az állami iskolások is a vallásorákat. Panasz csak a ceicai anya és a cheşeai fiókegyházban merült fel az állami iskolás gyerekek ellen a hittanórák látogatásának ellanyhulása miatt. Minthogy ezeken a helyeken a multban az imaházban folyt a hittanitás, a hitoktatónak a jövőben arra kell törekedni, hogy tanrendszerinti beosztással az állami iskola helyiségében kapjon otthont a hitoktatás is, hogy az iskolaigazgatóknak is módjukban álljon a mulasztásokat ellenőrizni s a gyerekeket a törvényes eszközökkel az iskola látogatásra a vallásórákra is rászoritani.

Szomoru jelenség a tincai felekezeti iskolákban a tanulói létszám állandó apadása, melynek egyik szomoru oka a már igy is mutatkozó egyke átok, a másik pedig az a hiedelem, hogy az állami iskolába járó gyermekek az ipari és tanulói pályán jobban boldogulnak, mert jobban elsajátitják az államnyelvet. Minthogy ez a vélemény általánossá kezd válni, a felekezeti tanitóknak magas iskolai érdekből fokozottan kell törekedni arra, hogy a mi iskoláink az államnyelv elsajátitása szempontjából is versenyképesek legyenek, mert a kialakulóban levő véleményt csak a tények propagandájával lehet megcáfolni.

Az Uileac de Beiuşi egyházközség tanitóit utasitani kérem, hogy a jövőben legyen gondjuk arra, hogy a vizitáció alkalmával a gyermekek a lehetőségig hiánytalanul jelenjenek meg az iskolában, mert ebben az évben sok volt az igazolatlanul mulasztók száma.

Bardócz Rozália adeai tanitónőt arra kérem utasitani, hogy a jövőben pontosan vezesse a gyermekeket a templomba s az istenitiszteletek buzgó látogatásával maga is adjon követendő jó példát a gyülekezetnek. Ezt az utasitást általánosságban is kérem megadni a tanitóknak.

Juhász László boiui kántortanitó vontatott tempóban tanitotta az iskolában az éneket és szagatottan vezeti a gyülekezeti éneklést. Kérem őt, de általában a többi tanitókat is utasitani, hogy az énekek betanitásánál és a gyülekezeti énekvezetésénél az énekek ütemére legyenek tekintettel s a vontatottsággal ne kössék az ének szárnyalását.

Örömmel jelentem, hogy Finisen a látógató küldöttség megható ünnepség keretében felavatta és hivatásának átadta a hivek

önkéntes áldozatából épült 2 tantermes és egy tanitói lakásos iskolát. Legyen ez uj kulturhajlékon s benne végzett munkán az Isten gazdag áldása.

Külső épülésről, vagy épitéshez való komoly előkészületről lehet beszámolni Tincán, ahol a gyönyörü paróchia felépitése után az elmult esztendőben is közel 40.000 leit költöttek épületjavitásokra és alakitásokra. Tamásdán, ahol kitatarozták a meglehetősen elhanyagolt állapotban lévő paróchiát s Aradon, ahol lelkészi irodahelyiséggel bővitették ki a paróchiát. Komoly készülödés és anyagi erőgyüjtés folyik Chisineu Crisen uj templom, Soncuioson uj parochia épitésre. A seléndi fiókegyház is szeretné befejezni évekkel ezelőtt tető alá került templomépitését, de ennek a maroknyi gyülekezetnek feltétlenül külső segitségre van szüksége, hogy célját elérhesse. A seléndi egyházközség megsegitésére kérem felhivni gyülekezeteink figyelmét, legalább egy vasárnapi perselypénz nyujtással igazolja be minden gyülekezet a testvéri segitőkészséget s legyen áldott eszköz arra, hogy egy uj templomban felhangozhassék az Istennek dicsőitése.

Az egyházi épületek karbantartására s az épületek körüli rendre és tisztaságra általában figyelmeztetni kérem ugy a presbitériumokat, mint a lelkészeket és tanitókat. Az épületek karbantartásáért a presbitérium, a rendért és tisztaságért viszont a bennük lakó belhivatalnok a felelős. Szomoru jelenség az, amikor egy paróchia, vagy tanitói lakás az elhagyottságnak, gondozatlanságnak, tisztátalanságnak jeleit mutatja. A református egyház nem a pompa egyháza, de a rend és tisztaság egyháza. A templomok köré, a papi és tanitói lakások udvarára nem gyom illik, hanem virág. Otthonunkra épenugy vigyáznunk kell, mint az öltözetünkre. Aki nem vigyáz, az lesujtó itéletnek teszi ki nem csak a maga személyét, hanem az egyházát is. A rend és tisztaság nemcsak külső, anyagi kérdés, hanem belső, lelki kérdés is. Aki belsejét, lelkét tisztántartja, az magán és maga körül sem szenvedheti a tisztátalanságot. Nem kivánok kitérni arra, kiknek a portáján talált a vizitáció rendetlenséget, de azt megállapitom, hogy voltak ilyen helyek s a jövőre nézve kérem a vizitációs küldöttséget utasitani, hogy ahol ilyen tekintetben kifogásolni valót találnak, ott ne vonakodjanak megadni a szükséges figyelmeztetést.

A tamásdai presbitériumot az iskola átalakitására s a tanitói lak istállójának megujitására, a zerindit az uj iskola épités mielőbbi

megkezdésére szigoruan utasitani kérem. A további halogatás mindkét helyen az iskola létét veszélyezteti.

A luntrénii egyházközséget a paróchia, különösen a hozzátartozó melléképületek és keritések kijavitására, illetőleg megujitására, a zerindit a rozoga és egészségtelen lelkészi lakás megujitására kérem kötelezni.

Salontán sem ugy néznek ki egyes egyházi épületek, ahogy azt ennek a nagy lélekszámu s példaadásra hivatott központi gyülekezetnek a presztizse megkövetelné és anyagi ereje is megengedné. Kérem utasitani ennek a gyülekezetnek a presbitériumát is az épületek nagyobb rendbentartására és fokozott megujitására.

Gyülekezeti békét zavaró jelenségek tapasztalhatók mindenekelőtt a salontai gyülekezetben, ahol a Dohi Árpád lelkész fegyelmi ügyével kapcsolatosan lelkiismeretlen vádaskodások és felelőtlen izgatások folynak, amelyek azt a célt szolgálnák, hogy felettes egyházi bíróságra tartozó ügyeket laikus tömegbiráskodás utján intézzenek el. Ujabban Dohi Árpád és Bagoly Bertalan borsi lelkész között az előbbi kezdeményezésére törvényes lelkészcsere akció indult, de ez sem érhetett célt békességesen, mert a salontai presbitérium cserét jóváhagyó határozatát megfellebbezték s a csere sikere a felsőbbhatósági döntéstől függ. Kivánatos volna, hogy a gyülekezeti békét hosszu idő óta zavaró fegyelmi ügy melyben a bihari egyházmegye fegyelmi bírósága illetékes első fokon itéletet mondani, végre elintéztessék, mert addig, amig ez az ügy elintézetlen, komoly épitő munka nem indulhat ebben az állandóan mesterségesen felvert indulatoktól fütött, jobb sorsra érdemes gyülekezetben.

Az egyházmegye másik nagy gyülekezetében, az aradiban sem szünt meg még mindig a lelkészválasztásból eredő belső egyenetlenség, szomoru bizonyságként arra, hogy szenvedélytüzeket rakni tudunk, de oltani nem.

Tamásdán hasonlóképen a lelkészválasztási harcban szakadt két ellentétes táborra a gyülekezet. Miután az előző választáson megválasztott lelkész a fellebbezésektől és gyülekezeti huzavonáktól elkedvetlenedve, állásáról lemondott, uj választás és uj harc előtt áll a meghasonlott gyülekezet. Az adott békétlen légkörben sajnos, kevés kilátás mutatkozik arra, hogy nyugodt hangulatu, pusztán a gyülekezet magasabb érdekét szolgáló választást vezethessünk le. A sok szomoru választási tapasztalaton okulva, ugy érzem, helyes és időszerü lenne, ha egyházmegyénk közgyülése épen ezalkalomból meg keresné az egyh. ker. közgyülést, megkérvén arra, hogy

magas egyházi érdekből mielőbb hivassa össze a zsinatot, hogy az letárgyalhassa s valami módon életbe léptethesse a korszerüen megalkotandó II. törvénycikket, mert ha még sokáig várakozunk, áldozataivá leszünk féktelenné vált egyházalkotmányi demokráciánknak. A tamásdai presbitérium, látván a gyülekezet meghasonlott állapotát, szivesen lemondana választási jogáról, kérte is már a Püspök urat, hogy nevezzen ki a gyülekezetbe egy megfelelő lelkészt, de a püspök ur a törvény érvénye miatt segiteni nem tudott, mert nálunk, akár akarunk, akár nem és akár tudunk, akár nem választani kell, egészen a belepusztulásig.

Árpádon Buthi Sándor segédlelkész és Koós János tanitó személyi ellentétéből támadt nagy gyülekezeti háboruság, amely ennek a szép és erős gyülekezetnek békességes arcát alaposan feldulta s az öreg lelkésznek is saját hibáján kivül sok rossz napot szerzett. Buthi Sándor Remeteara megválasztatván, csendesedőben van a gyülekezet s remény mutatkozik arra, hogy a nemrégiben odakerült segédlelkész tapintatos munkája a békét nemsokára helyre állitja.

Boiuon és Sanleanin a lelkész és presbitérium munkájából hiányzik a kivánatos összhang. A mutatkozó elégedetlenség mindkét helyen a lelkészek elleni vádaskodásokhoz vezetett. Mindkét lelkész hajlandónak mutatkozik arra, hogy megfelelő cserealkalom kinálkozásával eltávozzék a gyülekezetből s valóban talán ez lenne az a megoldás, amely leghamarabb meghozná a kivánatos békességet ugy nekik, mint gyülekezeteiknek.

Dérczy Imre sebisi és Nánássy Dániel tăuti lelkészek önkéntes elhatározásból állást cserélnek (külön ügy) s ezzel a sebisi egyházközség belső válsága megoldottnak tekinthető.

A tăuti presbitériumot, amely konok, szükkeblü és belátástalan magatartásával kiváló készültségü, derék lelkipásztorát sokat keseritette s az egyházlátogató küldöttség előtt is elárulta a maga önző és áldozatra semmi hajlamot nem mutató magatartását, figyelmeztetni kérem, hogy uj lelkészének ne ellensége, hanem minden jó munkájában segitőtársa legyen s a szükkeblüséget levetkezve, a saját jópéldaadásával igyekezzék bevinni a gyülekezeti tagok lelkébe is azt a gondolatot, hogy egyházat áldozatnélkül fenntartani méginkább virágzóvá tenni nem lehet.

Az egyházlátogató küldöttségek a mult egyházmegyei közgyülés meghagyásának megfelelőleg mindenütt figyelmeztették az egyházközségeket az egyházkerületi tartozások pontos fizetésére, az egyházmegyei járulékok esedékes részleteit pedig igyekeztek be-

szedni, hogy az egyházmegyei pénztár fizetőképességét biztositsák. Alig volt gyülekezet, amely ne igyekezett volna tőle telhetőleg eleget tenni fizetési kötelezettségének. Szomoru a helyzet azonban az aradi egyházközségben, ahol az egyh. kerületi és megyei járandóságok a fizetés halogatása folytán már 66.833 leire szaporodott és semmi reménység nincs arra, hogy ez a hátralék az egyház által felajánlott 1—2000 leis részletfizetéssel levonassék. Kérem szigoruan elkötelezni az egyházközség presbitériumát, hogy az egyházközségre törvény alapján kirótt járandóságait nagyobb részfizetéssel törlessze s mielőbb fizesse ki, mert bármily sok baja és fizetési nehézsége legyen is az egyházközségnek, ezt a kötelességét sem hanyagolhatja el, mert semmiképen nem engedhető meg, hogy amig kicsiny, szegény és iskolát is tartó egyházközségek ebbeli kötelességüknek eleget tesznek, addig az inteligens s vagyonosabb tagokra is támaszkodó iskolát pedig nem tartó aradi egyházközség ezt a kötelességet felületesen kezelje. Hatékony intézkedést kérek az egyházközség presbitériumával szemben nemfizetés esetére.

Anyagi nehézséggel küzdenek a következő épitkezés előtt álló szegény egyházközségek: Uileac, ahol a templom alapos renoválása tovább nem várhat, mert az épület immár életveszélyes.

Soncoius, ahol a lelkészi lakást kell ujjáépiteni, mer a régi lakhatatlanul rossz.

Selénd, ahol a félbemaradt templomépités vár befejezésre.

Cermeiu, ahol tornyot, de legalább egy erős haranglábot kell épiteni, mert a régi összeomlással fenyeget. Kérem ezeket a gyülekezeteket a Baldácsy alapból való segélyezésre ajánlani a kerületi közgyülésnek.

Kérem tegyelmi felelősség terhe mellett elkötelezni Major László, volt seléndi presbiter, — aki a seléndi templomépitési akciot vezette, — de aki az épitéssel kapcsolatos bevételekről és kiadásokról a mai napig sem számolt el, — hogy a templomépitési számadást a legsürgősebben készitse el s legkésőbb folyó év október hó 15-re terjessze fel az esperesi hivatalhoz.

Kérem figyelmébe ajánlani a salontai presbitériumnak, hogy a gyülekezet lelki, érzületi és gondolati irányitása érdekében egy hetenként megjelenő helyi vallásos néplap megindítására próbálja a hatósági engedélyt megszerezni. Ennek a lapnak, különösen az egyházközség mai helyzetében nagy szerepe lehetne egy jobb jövő kialakitásában

A legutóbbi egyházmegyei közgyülésünk óta egy érzékeny

személyi veszteség is érte egyházmegyénket. Rácz Gyula takarékpénztári főtisztviselő, egyházmegyei számvevőszékünknek több, mint két évtized óta szolgáló elnöke, majd puritán életü tanácsbiránk halt meg hosszu szenvedés után, junius 4-én, 67 éves korában. A pontosságnak, lelkiismeretességnek s a becsületességnek volt a megtestesülese. Amit vállalt, abba egész lényét, testét-lelkét beleadta. A munka az Ő számára bevégződött. A pontosság emberét Ura megszámoltatja. Hisszük, a számadás rendbentaláltatott s a legfőbb számvevő a felmentést hű szolgájának megadta. Ebben a reménységben bucsuzunk tőle, kérve hű özvegye számára az isteni kegyelem drága vigasztalását.

Jelentésem elfogadását kérve,
Kiválló tiszteletem kifejezése mellett maradtam,
Salonta, 1937 szeptember hó 14.

Arday Aladár
esperes.

Jelentés az elnökileg elintézett ügyekről.

A legutóbbi egyházmegyei közgyülésünk ideje óta elnöki jogkörbe a következő ügyeket intéztem el, amelyeknek részint jóváhagyását, részint megerősitését tisztelettel kérem :

1. Julius 3-án a tarcaiai presbitérium 17—1937 sz. határozata és bemutatott okmányai alapján Tóth Béla okl. tanitót a tarcaiai ref. egyház rendes tanitói állásában az E. T. VI. tc. 29 § alapján ideiglenesen megerősitettem.

2. Julius 9-én a püspök ur kirendelésése alapján Horváth János végzett theológust felmatalmaztam, hogy a salontai egyházközségben,

3. Julius 11-én püspöki kirendelés alapján Szűcs János s. lelkészt, hogy az árpaseli egyházköségben,

4. Szeptember 1-én Kulcsár Ernő végzett theologust szintén püspöki kirendelés alapján, hogy az aradi egyházközségben,

5. Szeptember 2-án Elchlinger József segédlelkészt, hogy az árpaseli egyházközségben hitoktatói és lelkészi szolgálatot végezhessen,

6. Szeptember 3-án a pancotai presbitérium 37—1937 sz. határozata és bemutatott okmányai alapján Tóth Miklós okl. tanitót a pancotai ref. egyház ideiglenes kántortanitói állásában megerősitettem.

Jelentésem tudomásul vételét kérve, kiváló tisztelettel maradtam, — Salontan, 1937 szeptember 14.

Arday Aladár
esperes.

TARTALOMJEGYZÉK :

31. A gyülés megnyitása, ének, esperes imája és megnyitója	Jakab Viktor
32. Világi képviselők igazolása	„ „
33. Jelentés a meg nem jelent tagokról	„ „
34. A tárgysorozat megállapitása	„ „
35. A mult gyülésről elmaradtak igazolása	„ „
36. Szavazatbontó biz. jelentése az em. gondnokválasztásról	„ „
37. Em. gondnok eskütétele, hivatalba való beiktatása	„ „
38. Em. gondnok előbbi tisztségeiről való lemondása s azok betöltéséről intézkedés	„ „
39. Esperes jelentése az egyházmegye 1936 évi állapotáról	„ „
40. Esperes jelentése az elnökileg elintézett ügyekről	„ „
41. Uj lelkészek megerősitése	„ „
42. A számvevőszék jelentése	Szűcs Antal
43. Oláh Lajos és társai fellebbezése nagyszalontai presb. 59/1937 sz. határozata ellen	Czapfalvy József
44. Oláh L. es tsai fellebbezése a nagyszalontai presb. 55 és 56/1937 sz. határozatai ellen	„ „
45. Dérczy Imre és Nánássy Dániel csere ügye	„ „
46. A tamáshidai uj adókulcs ügye	„ „
47. A belényessonkolyosi uj paróchia épitési ügye	Jakab Viktor
48. A Szentleányfalvai presbiterek panasza lelkész ellen	„ „
49. A vadászi lelkész dijlevél ügye	Czapfalvy József
50. Czapfalvy József javaslata az em. jkv-ek kinyomatására	Jakab Viktor
51. Jegyzőkönyvhitelesitő bizottság kiküldése	„ „
52. A gyülés bezárása	„ „

BIRÓSÁGI ÜGYEK:

53. Nagyszalontai egyházi adó fellebbezések ügye	előadó : Szakáts Dénes